

KOETTU TURVATTOMUUS, RIKOLLISUUDEN PELKO JA SITÄ ENNUSTAVAT TEKIJÄT EUROOPASSA

Alexi Jaakkola
Pro gradu -tutkielma
Sosiologia
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta: Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos: Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä: Aleksi Jaakkola	
Työn nimi: Koettu turvattomuus, rikollisuuden pelko ja sitä ennustavat tekijät Euroopassa	
Oppiaine: Sosiologia	Työn tyyppi: Pro gradu -tutkielma
Aika: Huhtikuu 2023	Sivumäärä: 84 sivua + 1 liite
Ohjaaja: Pertti Jokivuori	
<p>Supistelma:</p> <p>Tässä tutkielmassa selvitetään, millaiset yksilötason taustatekijät ja niistä muodostetut rikollisuuden pelon hypoteesit vaikuttavat asuinalueen turvallisuuskäsityksiin ja -kokemuksiin Euroopassa. Samalla tutkitaan sitä, millainen merkitys sosiaalisella pääomalla ja luottamuksella on koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon. Rikollisuuden pelkoa ennustavia tekijöitä tarkastellaan Euroopan lisäksi myös lyhyesti Suomen kontekstissa. Asuinalueen koettua turvattomuutta ennustavien tekijöiden lisäksi tarkastellaan myös turvattomuuskokemusten vaihtelua eri Euroopan maissa sekä maan tuottamaa kontekstuaalivaikutusta koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon.</p> <p>Tutkielman teoreettisena viitekehysenä käytetään rikollisuuden pelon, sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteisiin perustuvia tutkimusorientaatioita. Tutkimuksen aineistona on European Social Survey 2018 -kyselyaineisto, jota analysoidaan kvantitatiivisella sekundäärianalyysillä. Tilastollinen analyysi toteutetaan SPSS-tilasto-ohjelmistolla. Analyysimenetelminä hyödynnetään aineiston kuvailua, korrelaatiota, lineaarista regressioanalyysiä ja kontekstuaalianalyysiä.</p> <p>Aineiston analyysin perusteella koettu turvattomuus ja rikollisuuden pelko ei jakaudu Euroopassa tasaisesti, vaan eri maiden välillä on huomattaviakin eroja koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon yleisyydessä. Pohjoismaat koetaan keskimäärin kaikista turvallisimmiksi, kun taas eniten rikollisuutta pelätään Itä-Euroopan maissa. Kontekstuaalianalyysin perusteella itse maa selittää hieman turvattomuuskokemusten vaihtelua.</p> <p>Yksilöllisistä taustatekijöistä fyysiseen haavoittuvuuteen liittyvät muuttujat, erityisesti sukupuoli ja vastaajan heikoksi kokema terveys ennustavat rikollisuuden pelon kokemista. Koettua turvattomuutta ja siihen liittyvää rikollisuuden pelkoa voi pitää erityisen sukupuolittuneena ilmiönä, sillä naiset pelkäävät kautta Euroopan miehiä huomattavasti enemmän rikollisuutta. Aiemmat kokemukset rikoksen uhriksi joutumisesta sekä useat sosiaaliset haavoittuvuustekijät, kuten heikko sosioekonominen asema ja koulutus ovat myös yhteydessä todennäköisempään rikollisuuden pelon kokemiseen. Myös asuminen urbaaneissa ympäristöissä ennustaa todennäköisempää rikollisuuden pelkoa. Suomessa koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa ennustavat lähinnä sukupuoli ja asuinympäristö.</p> <p>Sosiaalinen pääoma ja luottamus ovat yhteydessä rikollisuuden pelkoon. Erityisesti luottamus toisiin ihmisiin on rikollisuuden pelkoa ennustava tekijä, mutta myös luottamus viranomaisiin sekä sosiaalinen ja poliittinen aktiivisuus ovat jossain määrin yhteydessä rikollisuuden pelon kokemiseen yksilötasolla. Kokonaisuudessaan tutkielmassa käytetyillä analyysimenetelmillä ja muuttujilla kyetään selittämään noin neljäsosa koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa mittaavan muuttujan vaihtelusta.</p>	
Asiasanat: koettu turvattomuus, rikollisuuden pelko, luottamus, sosiaalinen pääoma, asuinalue, Eurooppa, regressioanalyysi, kontekstuaalianalyysi	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Summamuuttujien muuttujien vaihteluvälit, havaintomäärät ja Cronbachin alfa-arvot	32
TAULUKKO 2	Asuinalueen koettua turvattomuutta mittaavan muuttujan C6 keskeiset tunnusluvut ja muuttujan havaintojen jakauma koko Euroopan tasolla	39
TAULUKKO 3	Koetun turvattomuuden keskiarvot (1 erittäin turvallinen – 4 erittäin turvaton) ja turvattomuutta kokevien osuus väestöstä maittain.....	41
TAULUKKO 4	Selittävien muuttujien korrelaatiot koetun turvattomuuden (muuttuja C6) kanssa.....	44
TAULUKKO 5	Lineaarisen regressiomalli yleisistä turvattomuutta ennustavista taustamuuttujista	46
TAULUKKO 6	Luottamusta ja sosiaalista pääomaa mittaavien summamuuttujien korrelaatio koetun turvattomuuden kanssa	51
TAULUKKO 7	Lineaarinen regressioanalyysi yleisistä koettua turvattomuutta selittävästä taustamuuttujista sekä luottamusta ja sosiaalista pääomaa mittaavista muuttujista	51
TAULUKKO 8	Lineaarinen regressioanalyysi Suomen aineistosta	55
TAULUKKO 9	Kontekstianalyyseissä mukana olevat maat ja niiden havaintojen lukumäärät selitettävässä muuttujassa C6 Kuinka turvalliseksi tunnet – tai tuntisit – olosi kävellessäsi yksin illalla asuinalueellasi?	58
TAULUKKO 10	Varianssin estimaatit ja sisäkorrelaatio	59

KUVIOT

KUVIO 1	Kolmen toimijan suljettu rakenne, jossa toimijat A, B ja C tuntevat toisensa ja jossa toimijoilla on taloudellista ja inhimillistä pääomaa (Coleman 1990, 304–305).....	17
KUVIO 2	Muuttujan C6 histogrammi	39
KUVIO 3	Jossain määrin tai paljon turvattomuutta asuinalueellaan kokevien osuus maittain	40

LIITTEET

LIITE 1

Selittävät muuttajat, muuttujien arvot, vaihteluväli, havaintojen lukumäärä ja muuttujamuunnokset. Muuttujien kysymykset on tutkielman tekijä vapaasti suomennanut. Havaintojen lukumäärät koskevat analyysissä käytettyjä alkuperäisiä tai uudelleenkoodattuja muuttujia. Ei painokerrointa.

SISÄLLYS

1	KOETTU TURVATTOMUUS ASUINALUEELLA.....	1
1.1	Koetun turvattomuuden ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkitys	1
1.2	Tutkielman tarkoitus ja rakenne	3
2	KOETTUUN TURVATTOMUUTEEN LIITTYVÄ AIKAISEMPI TUTKIMUS	5
2.1	Koettu turvattomuus ja rikollisuuden pelko.....	6
2.2	Rikollisuuden pelko henkilökohtaisena ja yhteiskunnallisena ongelmana	7
2.3	Koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon kvantitatiivinen tutkimusorientaatio	9
2.4	Rikollisuuden pelon hypoteesit ja muuttujakieli	10
2.4.1	Fyysisen haavoittuvuuden hypoteesi.....	11
2.4.2	Sosiaalisen haavoittuvuuden hypoteesi.....	12
2.4.3	Rikosuhriperustaisuushypoteesi.....	13
2.4.4	Asuinympäristö ja media	14
3	SOSIAALINEN PÄÄOMA JA LUOTTAMUS	16
3.1	Sosiaalinen pääoma	16
3.2	Luottamus	20
3.3	Sosiaalisen pääoman ja luottamuksen yhteys rikollisuuden pelkoon	23
4	TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT	26
4.1	European Social Survey 2018	26
4.1.1	Tutkimusaineiston teoreettinen edustavuus ja aineiston käyttöön liittyvät eettiset huomiot.....	27
4.1.2	Turvattomuuden kvantitatiivisen tutkimusotteen haasteet	28
4.2	Analyysimenetelmät.....	30
4.2.1	Aineiston kuvaileva analyysi, korrelaatiot ja muuttujamuunnokset	30
4.2.2	Lineaarinen regressioanalyysi	33
4.2.3	Kontekstuaalianalyysi.....	35
5	TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	37
6	KOETTU TURVATTOMUUS JA RIKOLLISUUDEN PELKO EUROOPASSA .	38
7	KOETTUA TURVATTOMUUTTA ENNUSTAVAT TEKIJÄT EUROOPASSA	43
8	SOSIAALINEN PÄÄOMA, LUOTTAMUS JA KOETTU TURVATTOMUUS...	50

8.1	Sosiaalisen pääoman, luottamuksen ja asuinalueen koettua turvattomuutta selittävien tekijöiden lineaarinen regressiomalli Suomen kontekstissa	55
9	KOETUN TURVATTOMUUDEN KONTEKSTUAALIVAIKUTUS.....	58
10	TUTKIMUSTULOSTEN POHDINTA	61
10.1	Koettu turvattomuus Euroopassa ei jakaudu tasan.....	61
10.2	Rikollisuuden pelon hypoteesit ja yksilötason tekijät ennustavat koettua turvattomuutta Euroopassa.....	64
10.3	Sosiaalinen pääoma ja luottamus ovat yhteydessä turvattomuuden kokemiseen.....	68
10.4	Rikollisuuden pelko ja koettu turvattomuus on sekä laadullista että määrällistä	70
11	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	73
	LÄHTEET	77
	LIITTEET	

1 KOETTU TURVATTOMUUS ASUINALUEELLA

Koettu turvattomuus ja rikollisuuden pelko ovat ilmiöitä, jotka aiheuttavat negatiivisia seurauksia yksilötasolla ja yhteiskunnassa. Rikollisuudesta ja muista turvattomuutta aiheuttavista ilmiöistä johtuva pelko on subjektiivinen kokemus, jonka taustalla vaikuttaa monenlaisia yksilöllisiä taustatekijöitä (Henson & Reyns 2015, 92, 94). Vaikka rikollisuuden pelon ja turvattomuuden kokeminen on aina yksilöllistä, sen taustalla vaikuttaa myös yhteiskunnallinen toimintaympäristö, joka voi edesauttaa subjektiivisten pelkotilojen syntymistä ja vahvistumista (Kainulainen 2000, 288). Tässä tutkielmassa syvennyttään tarkemmin rikollisuuden pelosta johtuvaan koetun turvattomuuden ilmiöön, sen kokemiseen Euroopassa sekä sitä ennustaviin yksilöllisiin taustatekijöihin.

1.1 Koetun turvattomuuden ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkitys

Turvattomuus ilmiönä voidaan katsoa aina laajaksi, moninaiseksi, ajankohtaiseksi ja yhteiskunnallista huomiota vaativaksi asiaksi. Turvallisuutta voidaan jossain määrin pitää eräänlaisena yhteiskunnallisen suorituskyvyn ja kelpoisuuden mittarina, joka ilmaisee yhteiskunnan kykyä suojella kansalaisiaan ja ylläpitää sosiaalista kontrollia. Turvallisuuteen liittyvät aiheet, liittyivät ne sitten sisäiseen tai ulkoiseen turvallisuuteen, ovat myös keskeinen poliittisen ja yhteiskunnallisen keskustelun teema, joka korostuu erityisesti kriisitilanteissa. Turvallisuus voidaan myös ulottaa koskemaan kaikkia inhimillisen elämän osa-alueita, mikä on huomattavasti laajentanut käsityksiä turvallisuudesta (Niemi 2000, 25–36). Tällöin voidaan puhua esimerkiksi ruokaturvallisuudesta, energiaturvallisuudesta, sisäisestä turvallisuudesta, terveysturvallisuudesta tai ulkopoliittisesta turvallisuusympäristöstä. Turvallisuus tai turvattomuus ei siis rajaudu vain tiettyihin asioihin, vaan kaikki yhteiskunnallisen ja henkilökohtaisen elämän osa-alueet on mahdollista turvallistaa. Tämä kaikki osaltaan ilmentää nyky-

yhteiskuntien asemaa niin kutsuttuina *turvayhteiskuntina*, joissa turvallisuuden pyrkimisestä on tullut eräänlainen moraalinen välttämättömyys (Koskela 2009, 20). Tämä on ymmärrettävää, sillä turvallisuus voidaan mieltää ”inhimilliseksi peruspyrkimykseksi”, ”sosiaalisesti arvoksi” ja ”moderniksi ihmisoikeudeksi” (Niemelä 2000, 22).

Yleisellä tasolla koettu turvattomuus ja turvallisuuden liittyvien teemojen saama laajempi yhteiskunnallinen huomio ilmentää osaltaan abstrakteja yhteiskunnallisia epävarmuustekijöitä ja yhteiskunnallista olotilaa, jossa epävarmuuden kokemisesta on tullut laaja-alaista, kaikkia elämänalueita koskettava subjektiivista todellisuutta. Pelkoa ja turvattomuutta aiheuttavat moninaiset tekijät voivat olla asioita ja ilmiöitä, jotka eivät ole täysin yksilön hallinnassa, tai edes konkreettisesti käsitettävissä ja osoitettavissa. Yhteiskuntatieteellisesti tarkasteltuna koettuun turvattomuuteen liittyvät teemat voidaan mieltää myös osaksi Ulrich Beckin (1944–2015) ja Zygmunt Baumanin (1925–2017) hahmottelemia sosiologisia aikalaisdiagnooseja, joiden keskiössä on yhteiskunnallisen elämän epävarmuuden ja yleisen turvattomuuden lisääntyminen jälkimoderneissa yhteiskunnissa (Beck 1992; Bauman 2001). Sosiologi Frank Furedin (1947–) käsitteellistämä *pelon kulttuuri* viittaa konkreettisemmin pelon kokemisen ja turvallisuuden väliseen ristiriitaan nykyaikana; vaikka turvallisuuden voidaan katsoa yleisesti lisääntyneen länsimaissa, silti pelkoa koetaan yleisesti enemmän (Furedi 2006). Yksi näistä yhteiskunnallisen epävarmuuden ja pelon konkreettisista ilmentymistä on julkisissa tiloissa tapahtuva rikollisuus ja epäjärjestys, mikä voi aiheuttaa asuinalueeseen liittyvää koettua turvattomuutta.

Rikollisuus ja poikkeava käyttäytyminen voidaan teoretisoida valtion sisäisen turvallisuuden piiriin kuuluvaksi ilmiöksi (ks. Niemelä 2000, 27). Tämän tutkielman kirjoitushetkellä sisäiseen turvallisuuteen liittyvät teemat ovat laajasti esillä yhteiskunnallisessa ja poliittisessa keskustelussa myös Suomessa. Etenkin katuväkivallan ja siihen liittyvän jengirikollisuuden aiheuttamiin ongelmiin on havahduttu enenevässä määrin viime vuosina samaan aikaan, kun Ruotsissa jengirikollisuus on voimistunut ja sikäläisen yhteiskunnan viranomaiskontrollin ote katujengeistä ja järjestäytyneestä rikollisuudesta on paikoin heikentynyt (Valtanen 2023). Helsingissä ja muissakin Suomen suurissa kaupungeissa on raportoitu katuturvallisuuden heikentymisestä tietyillä alueilla (Kantola 2023; Kerkelä 2023), mikä voi vaikuttaa jopa joidenkin elinkeinonharjoittajien kokemaan turvallisuuteen ja halukkuuteen pitää liiketoimintaansa yllä turvattomaksi miellettyillä alueilla (Helsingin seudun kauppakamari 2023). Katuväkivaltaa ja jengirikollisuutta voikin pitää alueellisesti merkittävänä koettua turvattomuutta voimistavana tekijänä.

Tässä tutkielmassa koettua turvattomuutta lähestytään erityisesti rikollisuuden pelon käsitteen kautta. Rikollisuuden pelko ja koettu turvattomuus ovat toisiinsa lä-

heisesti liittyviä ilmiötä ja käsitteitä, mutta ne eroavat toisistaan turvallisuuden tarkastelutason suhteen. Rikollisuuden pelko viittaa toteutuneista rikoksista tai sen merkeistä johtuvaan koettuun turvattomuuden tunteeseen yksilötasolla (mm. Ferraro & LaGrange 1987), kun taas koettu turvattomuus voi käsitteenä viitata laajemmin moninaisiin turvattomuuden tunnetta aiheuttaviin tekijöihin (ks. Niemelä 2000, 25–36). Rikollisuuden pelkoa voi kuitenkin pitää tärkeänä koetun turvattomuuden osatekijänä (Korander 2000, 178, 197–198). Tämän tutkielman kontekstissa koetulla turvattomuudella viitataan rikollisuuden pelkoon, joten nämä käsitteet voidaan tässä tutkielmassa lukea toistensa synonyymeinä huolimatta niiden käsitteellisestä eroavaisuudesta. Tälle syynä on se, että tutkimuksen kohteena oleva selitettävä muuttuja selvittää vastaajan kokemaa turvallisuuden tai turvattomuuden tunnetta asuinalueellaan, mutta viittaa implisiittisesti kysymyksenasettelustaan johtuen vastaajan kokemaan rikollisuuden pelkoon.

1.2 Tutkielman tarkoitus ja rakenne

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää asuinalueella koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon yleisyyttä Euroopassa ja pelkoa ennustavia yksilötason taustatekijöitä. Vaikka turvattomuus ja rikollisuuden pelko ovat hyvin yksilökohtaisia ja subjektiivisesti koettuja tunnetiloja, niitä on pyritty selittämään niin yksilötason kuin laajempien yhteiskunnallisten ja rakenteellisen tason tekijöillä. Tässä tutkielmassa selvitetään ESS 2018-kyselyaineiston tarjoamien muuttujien avulla näitä rikollisuuden pelon yksilötason taustatekijöitä ja niihin liittyviä hypoteeseja aikaisempaan tutkimukseen tukeutuen. Erityisenä näkökulmana koetun turvattomuuden yksilötason tekijöihin toimivat tässä tutkielmassa sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteet, joiden operationalisoinnilla pyritään selvittämään niiden yhteys turvattomuuden ja rikollisuuden pelon kokemiseen Euroopassa yksilötasolla. Aineiston analyysissä luodaan myös katsaus Suomen kontekstiin, jossa tarkastellaan rikollisuuden pelkoa ennustavia taustatekijöitä Suomessa.

Sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteitä on hyödynnetty aikaisemmissa vastaavanlaisissa tutkimuksissa rikollisuuden pelkoa selittävinä tai välittävinä tekijöinä (mm. Visser et al. 2013; Vieno et al. 2016; Boldis et al. 2018; Kujala et al. 2018; Ejrnæs & Scherg 2022), mutta näitä käsitteitä operationalisoivien taustamuuttujien käyttö ei ole ollut ainakaan kovin yhdenmukaista eri tutkimusten välillä, johtuen todennäköisesti käytettyjen kyselyaineistojen eroavaisuuksista ja erityyppisistä tutkimustehtävistä. Lisäksi sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteitä ei ole otettu edellä mainituissa tutkimuksissa erityiseksi näkökulmaksi koettuun turvattomuuteen

ja rikollisuuden pelkoon. Tässä tutkielmassa pyritään tarkastelemaan sosiaalisen pääoman ja luottamuksen roolia turvattomuuden ja rikollisuuden pelon kokemisessa samaan aikaan, kun näitä yhteyksiä vakioidaan laajalla, teoreettisesti perustellulla koetun turvattomuutta selittävällä muuttujajoukolla. Tutkielmassa pyritään siis osaltaan vahvistamaan sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteiden tuomista osaksi rikollisuuden pelon kvantitatiivista tutkimusorientaatiota, sikäli kuin tässä tutkielmassa käytettävä tutkimusaineisto sen mahdollistaa.

Tutkielmassa luodaan käytettävän aineiston niin mahdollistaessa myös katsaus koetun turvattomuuden yleiseen kuvaan Euroopan maissa, mikä mahdollistaa maiden välisen vertailun koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon näkökulmasta. Syy-seuraussuhteita maiden välisille eroille koetun turvattomuuden suhteen ei ole kuitenkaan mahdollista tutkia tämän tutkielman puitteissa tarkemmin. Tutkimustulosten pohdinnassa voidaan kuitenkin viitata aihepiirin aikaisemman tutkimuksen johtopäätöksiin maiden välisistä eroista. Yksilötason tekijöiden ja maiden välisen vertailun lisäksi kolmannen ulottuvuuden tutkimustehtävään luo niin sanotun kontekstuaalivaikutuksen selvittämisen koetun turvattomuuden suhteen. Tämän tarkoituksena on selvittää sitä, kuinka paljon itse tutkittavalla maalla, siis eräänlaisella ympäristötekijällä, on vaikutusta turvattomuuden kokemiseen Euroopassa.

Tutkielma etenee seuraavasti. Luvussa 2 tarkastellaan koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon tutkimuksen teoreettista viitekehystä sekä määritellään tutkielman keskeinen käsite ja tutkittava kohdemuuttuja, rikollisuuden pelko. Luku 3 avaa tarkemmin sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteitä sekä näiden yhteyttä rikollisuuden pelon kokemiseen. Luvussa 4 esitellään tutkielmassa käytettävä kyselyaineisto ja sen analysointiin käytettäviä kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Näiden pohjalta luvussa 5 muodostetaan tutkielman tutkimusasetelma ja tutkimuskysymykset. Luvuissa 6, 7, 8 ja 9 toteutetaan tutkimuskysymysten pohjalta tehdyt analyysit ja esitetään niiden tulokset. Luvussa 10 pohditaan analyysin tuloksia sekä suhteutetaan niitä aikaisempaan rikollisuuden pelon tutkimukseen, arvioiden samalla analyysien ja tutkimusasetelman onnistuneisuutta. Tutkielman päättävässä luvussa 11 esitetään tutkielman johtopäätökset, joiden yhteydessä esitetään myös mahdollisia jatkotutkimuskysymyksiä ja politiikkasuosituksia.

2 KOETTUUN TURVATTOMUUTEEN LIITTYVÄ AIKAISEMPI TUTKIMUS

Rikollisuuteen liittyvää koettua turvattomuutta on tutkittu aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa käsitteellä *rikollisuuden pelko*. Rikollisuuden pelon tutkimuksella on vuosikymmenten perinteet, ja sen tutkimuksessa on hyödynnetty laajasti myös kvantitatiivisia kyselyihin pohjautuvia tutkimusmenetelmiä (Henson & Reyns 2015). Tässä luvussa esitellään rikollisuuden pelon määritelmiä, rikollisuuden pelon aiheuttamia yksilö- ja yhteiskunnallisen tason ongelmia sekä aihepiirin kvantitatiivista tutkimusperinnettä, johon käsillä oleva tutkielma asemoituu. Kun puhutaan koetusta turvattomuudesta tai rikollisuuden pelosta, sillä viitataan tässä tutkielmassa yksilön kokemaan rikollisuuden pelkoon ja niihin yksilötason taustatekijöihin, joilla katsotaan olevan vaikutusta siihen, pelkääkö yksilö liikkua omalla asuinalueellaan.

Tutkielma hyödyntää niin kutsuttua sosiospatiaalista näkökulmaa suhteessa ihmisen asuinympäristöön; rikollisuuden pelkoon voi vaikuttaa paitsi asuinympäristön fyysiset ominaisuudet, kuten valaistus, siisteys ja liikenneturvallisuus, mutta myös yksilön subjektiiviset käsitykset turvattomuudesta ja asuinympäristön sosiaalisesta tilasta, joka muodostuu suhteessa alueella oleviin muihin ihmisiin. Käsitykset ympäristöstä eivät muodostu vain fyysisen tilan mahdollistaman tai rajoittaman toiminnan kautta, vaan tilan ymmärtämiseen ja käyttöön vaikuttavat myös kulttuuri, sosiaaliset ja institutionaaliset suhteet, talous sekä politiikka. (Gottdiener & Hutchison 2011, 19–21, 169.) Se, mitä tilassa voi tehdä, ei täten juonnu vain tilan fyysisistä ominaisuuksista, vaan tilan käytön mahdollistaa tai sitä rajoittaa viime kädessä myös muiden ihmisten toiminta. Samalla tilaa ei pidä käsitellä vain absoluuttisena, ajassa ja tilassa muuttumattomana säiliönä, vaan tilalla on myös sosiaalisesti tuotettu relatiivinen ja relationaalinen luonne, joka riippuu kokijan subjektiivisista käsityksistä ja vuorovaikutussuhteista (Massey 1994, 265; Harvey 2009, 13).

2.1 Koettu turvattomuus ja rikollisuuden pelko

Käsitteenä rikollisuuden pelko on helpohkosti ymmärrettävissä rikollisuuden tai rikoksen mahdollisuuden aiheuttamana turvattomuuden tunteena. Kriminologisessa tutkimuksessa rikollisuuden pelon käsitteen tarkasta sisällöstä ja merkityksestä ei kuitenkaan ole yksiselitteistä määritelmää, sillä käsite on alan tutkimuksen edetessä kehittänyt ja se saanut monia eri tulkintoja (Warr 2000, 453; Doran & Burgess 2012, 67; Henson & Reynolds 2015, 91–92; Etopio & Berthelot 2022, 47). Rikoksen pelkoa on määriteltä muun muassa ”uhriksi joutumisen aiheuttaman ahdistuksen ja huolen määräksi” (Sundeen & Mathieu 1976, 55), ”vahingoittamisen uhan aiheuttamaksi vaaran ja ahdistuksen tunteen värittämäksi emotionaaliseksi reaktioksi” (Garofalo 1981, 840) tai ”rikoksen tai sen symbolien aiheuttamaksi negatiiviseksi emotionaaliseksi reaktioksi” (Ferraro & LaGrange 1987, 73). Kuten Henson & Reynolds (2015, 92) toteavat, näissä toisistaan hieman poikkeavissa määritelmissä toistuvat kuitenkin samat elementit: negatiiviset emotionaaliset tunnetilat, käsitys uhkasta tai vaarasta sekä itse rikos pelon lähteenä (ks. myös Lane et al. 2014). Tämän määrittelytyön pohjalta on todettu, että rikollisuuden pelko on ennemminkin negatiivinen tunnetila kuin kognitiivinen reaktio tai ympäristöstä muodostettu käsitys, sillä pelko on uskomuksen, asenteen tai arvion sijaan tunne, joka juontuu havaitusta tai odotetusta itseän kohdistuvasta vaarasta (Warr 2000, 453; Doran & Burgess 2012, 68–69). Toisaalta rikollisuuden pelolla voidaan katsoa olevan myös kognitiivisia lähtökohtia, sillä pelon tunne voi juontua kognitiivisista havainnoista ja reaktioista (mm. Warr 2000, 453; Hanslmaier 2013).

Tutkimuskirjallisuudessa on esitetty huolta ja kritiikkiä tarkan käsitteenmäärittelyn puutteesta, sillä käsitteen sisällön määrittäminen vaikuttaa tutkimuksen lähtökohtiin, käsitteen operationalisointiin kyselytutkimuksissa ja sen pohjalta saatuihin tutkimustuloksiin (Skogan 1999; Doran & Burgess 2012, 67; Collins 2016, 25). Tämän lisäksi käsitteen tarkan merkityksen ristiriitaisuus ja epäselvyys voi aiheuttaa ongelmia rikollisuuden pelon tutkimuksen uskottavuuden ja etenkin aihepiirin tutkimustulosten vertailtavuuden kannalta. Toisaalta eri tutkimusten käyttämät määrittelyt rikollisuuden pelosta ovat sen verran lähellä toisiaan, ettei se välttämättä aiheuta ongelmia tutkimuksen kannalta, jos käsitteen keskeisestä sisällöstä on riittävän suuri yksimielisyys, kuten edellä on esitetty (Henson & Reynolds 2015, 92). Poliitiikan tutkija Wesley G. Skoganin (1999, 47) mukaan rikollisuuden pelon käsitteen määrittely on tärkeää, mutta määrittelyn sisältö on tutkimuskohtaista ja riippuvainen tutkimustehtävästä. Tässä tutkielmassa rikollisuuden pelko ymmärretään edellä mainittujen määrittelyjen tapaan henkilökohtaiseksi negatiiviseksi tunnetilaksi, joka juontuu rikollisuudesta tai sen uhkasta omassa lähiympäristössä.

2.2 Rikollisuuden pelko henkilökohtaisena ja yhteiskunnallisena ongelmana

Rikollisuuden pelko käsitetään yhteiskunnalliseksi ongelmaksi, jolla on moninaisia vaikutuksia niin yksilöön kuin laajemmin yhteiskuntaankin. On esitetty, että itse rikollisuuden pelko on mahdollisesti jopa suurempi ongelma kuin itse rikollisuus, josta tämä pelko juontuu, ja rikollisuuden pelon aiheuttamat epäsuorat taloudelliset kustannukset ovat rikosten suoria kustannuksia suurempia (Warr 2000, 451). Rikollisuuden pelko ja sen yleisyys väestön keskuudessa ei välttämättä kulje käsi kädessä itse rikollisuuden yleistymisen kanssa, vaan rikollisuuden pelon ja varsinaisen rikollisuuden välillä voi olla huomattavakin epäsuhta. Käsitteellä *pelon paradoksi* viitataan tähän epäsuhtaan, jossa rikollisuutta kaikkein eniten pelkäävillä ihmisryhmillä on tilastollisesti kaikkein vähäisin riski joutua rikoksen uhriksi. Vaikka rikollisuuden pelko voi kannustaa ihmisiä suojautumaan rikollisuudelta ja ehkäisemään sitä, voimakas epäsuhta rikollisuuden pelon ja toteutuneen rikollisuuden välillä aiheuttaa ongelmia niin yksilötasolla kuin yhteiskunnassakin. (Bursik & Grasmick 1988; Clark 2003, 278; Koskela 2009, 84–85; Doran & Burgess 2012, 2–3.) Koska rikollisuutta voidaan tarkastella monella eri tasolla ja eri näkökulmista esimerkiksi tilastoina, uhrikokemuksina, mielikuvina ja sen aiheuttamien seurauksien vakavuuden kautta, rikollisuuden pelosta voi muodostua toteutunutta rikollisuutta vakavampi ongelma (ks. Korander 2000, 179).

Yksilötasolla rikollisuuden pelko aiheuttaa moninaisia fysiologisia stressireaktiota ja psyykkisiä vaikutuksia, jotka voivat johtaa avuttomuuden tunteeseen, vihaan, turhautumiseen ja väärinkäyttöksiin (Warr 2000; Doran & Burgess 2012, 9). Nämä tunteet ovat puolestaan omiaan heikentämään yksilön elämänlaatua, lisäämään epäluottamusta toisiin ihmisiin ja aiheuttamaan ulkopuolisuuden tunnetta, ahdistusta, traumatioloja sekä erilaisia mielenterveyden häiriöitä (Korander 2000, 188; Miceli et al. 2004, 777). Erityisesti elämänlaadun heikentyminen on ollut alan tutkimuksen piirissä laajasti jaettu tutkimustulos rikollisuuden pelon yksilötason vaikutuksista (Doran & Burgess 2012, 9; Hanslmaier 2013). Lisäksi rikollisuuden pelko vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen omassa elinympäristössään. Yksilö voi minimoida riskiään joutua rikoksen uhriksi välttelemällä liikkumista tai toimimista niillä alueilla, jotka hän kokee turvattomiksi. Välttelykäyttäytymisen lisäksi yksilön on mahdollista suojautua tai varautua rikoksen uhriksi joutumiselta esimerkiksi hankkimalla hälytys- ja valvontajärjestelmiä tai itsepuolustusvälineitä. (Doran & Burgess 2012, 9–11.) Rikoksen pelko aiheuttaa siis negatiivisia tunnetiloja, joilla on moninaisia vaikutuksia konkreettiseen käyttäytymiseen ja toimintamalleihin arkielämässä. Nämä negatiiviset vaikutukset heijastuvat väistämättä yksilöstä myös yhteiskunnalliselle tasolle pelkotilojen muuttamien käyttäytymismallien kautta.

Yhteiskunnallisella tasolla laajamittainen rikollisuuden pelko voi aiheuttaa asuinympäristön viihtyvyyden laskua sekä sosiaalisen koheesion ja asuinalueen yhteisöllisyyden tunteen heikkenemistä. Tämä hankaloittaa sosiaalisen järjestyksen ja kontrollin ylläpitämistä ja voi luoda negatiivisia mielikuvia asuinalueesta. (Korander 2000, 188; Doran & Burgess 2012, 19; Collins 2016.) Rikoksen pelko ja sen seurannaisvaikutukset voivat myös heikentää taloudellisen toiminnan edellytyksiä ja lisätä kustannuksia turvattomaksi mielletyllä asuinalueella esimerkiksi vähentyneen yritystoiminnan ja turismin sekä lisääntyvien turvallisuustoimien takia (Gottdiener & Hutchison 2011, 236–237; Doran & Burgess 2012, 16–19; Helsingin seudun kauppakamari 2023). Rikollisuuden pelkoon liitetty paradoksaalinen luonne toteutuneen rikollisuuden ja rikollisuuden välisestä epäsuhdasta voikin viitata yleisellä tasolla ennemminkin asuinalueen sosiaalisen järjestyksen heikkenemiseen ja yksilöiden välisen yhteistoiminnan vähenemiseen sen sijaan, että rikollisuuden pelko olisi täysin yksilöllinen, rationaalisesti arvioitu riski rikoksen uhriksi joutumisesta (Holloway & Jefferson 1997; Brunton-Smith & Sturgis 2011, 360).

Niin kutsuttu *rikkinäisten ikkunoiden hypoteesi* (engl. *broken windows hypothesis*, Wilson & Kelling 1982) käynnisti yhteiskunnallisen keskustelun rikollisuuden, rikollisuuden pelon ja epäjärjestyksen välisestä yhteydestä (Doran & Burgess 2012, 11–12). Hypoteesin mukaan rikollisuuden pelko liittyy negatiiviseen kierteseen, jossa asuinympäristön viihtyvyyden lasku ja sosiaalisen kontrollin puute johtavat lisääntyneeseen rikollisuuteen, joka taas johtaa lisääntyvään rikollisuuden pelkoon. Myös politiikan tutkija Wesley G. Skoganin kehittämä *epäjärjestyksen ja rappeutumisen hypoteesi* (engl. *disorder and decline hypothesis*) perustuu ihmisen käyttäytymisen muutoksen aikaansaamalle koetun turvattomuuden ja rikollisuuden väliselle negatiiviselle kiertelle. Tässä hypoteesissa keskeistä on rikollisuuden pelon aiheuttama keskinäinen epäluottamus ja ihmisten erkaantuminen toisistaan, jotka aiheuttavat yhteisöllisyyttä rappeuttavan vaikutuksen, kasvattaen näin rikollisuuden pelkoa ja mahdollisuuksia sosiaalisen epäjärjestyksen lisääntymiselle. (Skogan 1990; Doran & Burgess 2012, 13–16.) Vaikka näitä hypoteeseja on kritisoitu empiirisen näytön puutteesta ja monien rikollisuutta aiheuttavien monimutkaisten sosiaalisten prosessien vaikutusten huomiotta jättämisestä (mm. Harcourt 1998), nämä turvattomuuden hypoteesit antavat kuitenkin joitain viitteitä rikollisuuden pelon aiheuttamista kerrannaisvaikutuksista yhteiskunnallisella tasolla. Samalla ne kertovat myös fyysisen ympäristön ominaisuuksien, kuten asuinalueen siisteyden tai viihtyisyyden vaikutuksista rikollisuuden pelkoon (ks. Lorenc et al. 2012).

2.3 Koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon kvantitatiivinen tutkimusorientaatio

Rikollisuuden pelon aiheuttamista yhteiskunnallisista ongelmista kiinnostuttiin sekä poliittisella että akateemisella tasolla Yhdysvalloissa 1960-luvun lopulla, kun havaittiin, että lisääntynyt rikollisuus aiheutti kokoluokkaansa enemmän pelkoa kansalaisten keskuudessa (Gray et al. 2012, 3, 11). 1970-luvulta alkaen rikollisuuden pelkoa on tutkittu laajasti etenkin kvantitatiivisesti erilaisin kyselylomakkein, lähtien vuoden 1972 General Social Surveysta, jossa kartoitettiin kansalaisten mielipiteitä erilaisiin yhteiskunnallisiin epäkohtiin, kuten pelkoa liikkua omalla asuinalueellaan pimeällä. (Gray et al. 2012, 3; Henson & Reyns 2015, 91–92). Sittenmin rikollisuuden pelon tutkimus on laajentunut kyselypohjaisista tutkimuksista myös muiden tutkimusmenetelmien, kuten laadullisten haastatteluaineistojen (mm. Koskela 1999; Killias & Clerici 2000; Gray et al. 2012) ja paikkatiedon hyödyntämiseen (mm. Doran & Burgess 2012). Myös turvallisuusviranomaisten, kuten poliisin harjoittamalla tiedonkeruulla ja kansalaisten tekemällä raportoinnilla olisi mahdollista kerätä tietoa rikollisuuden pelosta, mutta nämä keinot ovat jääneet laajamittaisten kyselytutkimusten varjoon (Skogan 1999, 37–38). Toisaalta eri tutkimustahojen tekemät kyselytutkimukset tarjoavat viranomais- ja kontrollijärjestelmästä riippumatonta, monipuolisempaa tietoa rikollisuuteen ja väkivaltaan liittyvistä kokemuksista sekä huolenaiheista kansalaisten taholta (Mayhew & Van Dijk 2012; Koltola & Näsi 2022, 4).

Rikollisuuden pelon tutkimus on luonteeltaan monitieteinen tutkimusala. Tutkimusta rikollisuuden pelosta on tehty kriminologian lisäksi muun muassa sosiologian, maantieteen, psykologian ja antropologian aloilla (Koskela 1999, 1). Alan tutkimus on lähtöisin Yhdysvalloista. Rikollisuuden pelon tutkimus on keskittynyt erityisesti englanninkielisiin maihin Yhdysvaltoihin ja Iso-Britanniaan, mutta myös Eurooppaan ja muihin länsimaihin. (Hart et al. 2022.) Suomessa rikollisuuden pelon tutkimusta on laajemmin harjoitettu 1980-luvulta lähtien (Koskela 1999, 1; Kemppainen et al. 2014, 6). Systemaattista rikosuhritutkimusta on tehty Suomessa vuodesta 2012 lähtien joka vuosi (Koltola & Näsi 2022, 4). Rikollisuuden pelkoon ja koettuun turvattomuuteen liittyvästä tematiikasta on tehty myös muutamia suomalaisia opinnäyte- ja väitöskirjatöitä sosiologian sekä alue- ja maantieteen aloilta (mm. Koskela 1999; Hietala 2002; Nikunlaakso 2006; Smolej 2011; Tanskanen 2017; Koivukangas 2020 & Voipio 2020). Tämän tutkielman tapaan Euroopan laajuista rikollisuuden pelon kvantitatiivista vertailevaa tutkimusta on tehty erityisesti 2010-luvun alusta lähtien. Näissä tutkimuksissa on pyritty selittämään maiden välisiä turvallisuuseroja muun muassa tuloeroihin, sosiaalipoliittisiin järjestelmiin, rikostilastoihin ja etnisiin vähemmistöryhmiin liittyvistä näkökulmista. (Mm. Reese 2009; Hummelsheim 2011; Vieno et al.

2013; Visser et al. 2013; Vauclair & Bratanova 2017; Kujala et al. 2018; Ejrnaes & Scherg 2022.)

Huolimatta alan pitkästä kehityskaaresta ja tutkimusmenetelmien moninaistumisesta, rikollisuuden pelon tutkimusorientaatio on yli 50-vuotisen historiansa aikana nojannut varsin vahvasti kvantitatiivisiin kyselytutkimuksiin (Hale 1996; Hart et al. 2022). Aihealueen tutkimuksessa kvantitatiivista tutkimusotetta on kritisoitu liian yksipuolisesta analysoinnista ja kyvyttömyydestä tavoittaa rikollisuuden pelon kaltaista monimutkaista ilmiötä, mistä kerrotaan tarkemmin tämän tutkielman luvussa 4.1.2. Kyselyaineistot ovat mahdollistaneet kuitenkin kokonaiskäsityksen muodostamisen rikollisuuden pelon ja rikosuhrikokemusten laajuudesta yhteiskunnallisella tasolla. Samalla on voitu tutkia erilaisten sosiodemografisten taustamuuttujien yhteyttä rikollisuuden pelkoon. Näitä tekijöitä voi tyypitellä erilaisiksi muuttujajoukoiksi tai hypoteeseiksi, jotka edustavat yksilön kokemaa haavoittuvuutta tai epävarmaa yhteiskunnallista asemaa, joka voi ikään kuin kanavoitua yleiseksi epävarmuuden kokemukseksi (ks. Kemppainen et al. 2014, 8). Seuraavaksi tarkastellaan eräitä yksilötason taustatekijöitä ja niihin liittyviä rikollisuuden pelon hypoteeseja, joiden on katsottu ennustavan koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa.

2.4 Rikollisuuden pelon hypoteesit ja muuttujakieli

Rikollisuuden pelon ja koetun turvattomuuden kokemista on mahdollista tutkia kvantitatiivisesti useilla erilaisilla muuttujilla, joita on jäsennelty niin sanottujen rikollisuuden pelon hypoteesien kautta. Nämä taustamuuttujat voivat liittyä joko yksilön henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai laajempiin asuinympäristöön liittyviin kontekstuaalitaso tekijöihin. Billy Henson ja Bradford W. Reyns (2015) ovat rikollisuuden pelon tutkimuksen historiallisessa katsauksessa todenneet kaksi eri viitekehystä tai tarkastelutapaa, josta käsin rikollisuuden pelon syitä on analysoitu. *Yksilötason teorialat* korostavat yksilötason taustatekijöiden merkitystä koetussa turvattomuuden ja rikollisuuden pelon taustalla. Tällä viitataan siihen, miten vastaajan henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten ikä, sukupuoli tai sosioekonominen asema vaikuttavat rikollisuuden pelon kokemuksiin. Ajatuksena on, että erilaiset yksilölliset haavoittuvuus- ja epävarmuustekijät, johtuivat ne sitten henkilökohtaisista fyysisistä ominaisuuksista tai heikosta sosiaalisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta, lisäävät todennäköisyyttä rikollisuuden pelkoon. (Henson & Reyns 2015, 96–97.) Nämä ajatukset viittaavat siis siihen, että fyysisesti puolustuskyvyttömät tai sosiaalisesti heikossa asemassa olevat ihmiset pelkäävät muita todennäköisemmin rikollisuutta ja rikoksen uhriksi joutumista.

Yksilötason teorioiden lisäksi rikollisuuden pelkoa on selitetty aikaisemmassa tutkimuksessa myös niin sanotuilla *kontekstuaalitason teorioilla*. Tällä viitataan erilaisiin fyysiseen lähiympäristöön sekä lähiyhteisön sosiaalisiin piirteisiin liittyviin tekijöihin, jotka voivat aiheuttaa rikollisuuden pelkoa ja turvattomuuden tunnetta. Tämän katsantokannan mukaan ympäristön fyysiset ominaisuudet, kuten valaistus, siisteys tai viihtyisyys, vaikuttavat turvallisuuden kokemukseen, kuten aiemmin esitelly *rikkinäisten ikkunoiden hypoteesi* (Wilson & Kelling 1982) osoittaa. Tämän lisäksi kontekstuaalitason teorioiden näkökulmasta turvallisuuskäsityksiin vaikuttaa myös ympäristön sosiaalisen integraation aste, joka käsittää alueen sosiaalisen kontrollin ja yhteenkuuluvuuden tunteen asukkaiden välillä (Henson & Reyns 2015, 97). Tämä katsantokanta viittaa puolestaan enemmän aiemmin esitettyyn *epäjärjestyksen ja rappeutumisen hypoteesiin* (Skogan 1990) ja teoriaan *sosiaalisesta disorganisaatiosta* (Niskanen & Pietikäinen 2021).

Kontekstuaalitason teoriat kertovat siitä, että rikollisuuden pelkoon ja koettuun turvattomuuteen vaikuttavat myös ihmisen asuinympäristön ominaisuudet sekä yhteiskunnallisen järjestäytymisen aste. Rikollisuuden pelkoa ei voi siis tutkimusteoreettisesta näkökulmasta katsottuna selittää pelkästään yksilöllisillä ominaisuuksilla. Yksilötason tekijät ovat kuitenkin tärkeä näkökulma aihepiirin tutkimuksessa ja tässä tutkielmassa keskeinen lähestymistapa rikollisuuden pelon tutkimukseen henkilökohtaisena tunteena. Aiempaan tutkimukseen tukeutuen rikollisuuden pelkoa voidaan selittää yksilötason näkökulmasta fyysisen ja sosiaalisen haavoittuvuuden hypoteesilla sekä rikosuhriperustaisuushypoteesilla, joita avataan tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

2.4.1 Fyysisen haavoittuvuuden hypoteesi

Erilaisten fyysiseen haavoittuvuuteen liittyvien yksilöllisten taustatekijöiden, kuten sukupuolen, iän ja terveydentilan on katsottu olevan merkittävässä yhteydessä rikollisuuden pelon kokemiseen yksilötasolla (Killias 1990; Killias & Clerici 2000). Killias'n (1990) mukaan haavoittuvuuden keskeisiä tekijöitä ovat altistuminen riskille, mahdollisten seurausten vakavuus ja kyvyttömyys puolustaa itseään rikoksen uhriksi jouduttaessa (em., 99). Rikollisuuden pelon tutkimuksessa johdonmukaisin havainto on, että naiset kokevat enemmän rikollisuuden pelkoa kuin miehet (Kemppainen et al. 2014; Collins 2016). Naisten kokemaa suurempaa pelkoa miehiin verrattuna on kuitenkin selitetty useilla eri tekijöillä. Selityksiä tälle on esitetty muun muassa naisiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan pelolla (nk. *shadow of sexual assault*) ja naisten haavoittuvuudella uhkaavissa tilanteissa (Ferraro 1996; Yates & Ceccato 2020, 278–279) sekä sukupuolittuneilla yhteiskunnallisilla valtasuhteilla (Pain 1994; Koskela 1997, 304). Myös kasvatuksen, valistuksen ja median tuottamat turvattomuuskäsitykset ovat voi-

neet vaikuttaa naisten käsityksiin julkisista tiloista turvattomina tiloina naisille (Gardner 1990; Valentine 1992). Sukupuoli on siis katsottu merkittäväksi turvattomuutta selittäväksi tekijäksi rikollisuuden pelon tutkimuksessa.

Myös iällä ja koetulla terveydellä on katsottu olevan vaikutusta rikollisuuden pelon kokemiseen yksilötasolla (mm. Vauclair & Bratanova 2017). Sukupuoleen verrattuna vastaajan iän yhteys rikollisuuden pelkoon ei ole ollut aihepiirin tutkimuksissa kuitenkaan kovin johdonmukaista (Killias 1990, 97). Aikaisemmissa tutkimuksissa korkea ikä on liitetty suurempaan rikollisuuden pelkoon (mm. Warr 1984) ja ikää on pidetty merkittävänä rikollisuuden pelkoa selittävänä tekijänä (Henson & Reyns 2015, 94), mutta myöhemmissä tutkimuksissa tämä yhteys on kyseenalaistettu (Pain 1997). Koetun terveyden osalta on havaittu, että terveytensä heikompana kokevat vastaajat raportoivat muita useammin rikollisuuden pelkoa. Esimerkiksi mielenterveysongelmat voivat altistaa tutkimusten mukaan rikollisuuden pelolle (Goldberg et al. 2019). Myös huonoksi koetulla kuin mitatullakin fyysisellä terveydellä ja toimintakyvyllä on havaittu yhteyttä suurempaan rikollisuuden pelkoon (Rader et al. 2020). Nämä fyysiset haavoittuvuustekijät viittaavat siis siihen, että fyysisesti puolustuskyvyttömät ja heikomman toimintakyvyn omaavat ihmiset kokevat keskimäärin enemmän rikollisuuden pelkoa omalla asuinalueellaan.

2.4.2 Sosiaalisen haavoittuvuuden hypoteesi

Sosiaalisen haavoittuvuuden hypoteesi viittaa ajatukseen, jossa yksilön sosioekonominen asema, kuten koulutustaso, työmarkkina-asema ja tulotaso ennustavat rikollisuuden pelon kokemusta (Hale 1996). Heikko yhteiskunnallinen asema tai epävarma yhteiskunnallinen tilanne, kuten laaja työttömyys tai pitkittynyt taloudellinen laskusuhdanne (Koskela 2009, 34; Sirén et al. 2010) saattavat heijastella laajempia yhteiskunnallisia epävarmuustekijöitä, jotka voivat konkretisoitua koetuksi turvattomuudeksi omassa lähiympäristössä (Kemppainen et al. 2014, 8). Henkilökohtaisella tasolla alhaisen tulotason onkin katsottu ennustavan rikollisuuden pelkoa (Larsson 2009). Toisaalta on myös havaittu, että korkeamman tulotason naiset saattavat pelätä rikollisuutta enemmän kuin keskituloiset naiset (Boldis et al. 2018). Samoin työttömyys ennustaa suurempaa rikollisuuden pelkoa verrattuna työelämässä oleviin (Smolej & Kivivuori 2006, 219–220). Sosioekonomisten tekijöiden lisäksi myös vastaajan koulutustasoa on käytetty rikollisuuden pelkoa ennustavana tekijänä aikaisemmassa aiheen tutkimuksessa. Koulutustason on katsottu olevan yhteydessä rikollisuuden pelon kokemiseen niin, että vähemmän koulutetut pelkäävät korkeasti koulutettuja todennäköisemmin rikollisuutta asuinalueellaan (Borooah & Carcach 1997; Adu-Mireku 2002, 163–164; Reese 2009, 67; Ejrnæs & Scherg 2022, 1314).

Sosiaaliseksi haavoittuvuudeksi voidaan mieltää myös kokemukset eri perusteiden tapahtuneesta diskriminoinnista ja diskriminoinnin kohteeksi joutuneeseen vähemmistöryhmään kuulumisen. Sosiaalisista haavoittuvuustekijöistä on esitetty, että etniseen vähemmistöön kuulumisella olisi rikollisuuden pelkoa ennustava vaikutus (mm. Chiricos et al. 1997; Collins 2016; Vauclair & Bratanova 2017, 226). Myös seksuaalinen suuntautuminen ja seksuaaliseen vähemmistöön kuulumisen voi ennustaa todennäköisempää rikollisuuden pelkoa (mm. Meyer & Grollman 2014; Browne et al. 2011). Ainakin etnisten vähemmistöjen osalta tutkimustulokset ovat kuitenkin olleet jossain määrin ristiriitaisia, eikä yksiselitteistä yhteyttä rikollisuuden pelkoon ole voitu osoittaa (Rader et al. 2012, 135). Esimerkiksi Vauclair & Bratanova (2017) ovat tutkimuksessaan havainneet, että Euroopassa useat haavoittuvuutta mittaavat muututtajat ennustavat rikollisuuden pelkoa etniseen vähemmistöön kuulumista lukuun ottamatta (em., 235). Rader ja kumppanit (2012) ovat tutkimuksessaan liittäneet myös siviilisäädyn tai yhdessä asumisen osaksi sosiaalisen haavoittuvuuden hypoteesia. Tutkimustulosten mukaan asuminen kumppanin kanssa vähentää todennäköisyyttä rikollisuuden pelkoon (Rader et al. 2012, 138.)

On mainittava, että sosiaalisen huono-osaisuuden yhteys rikollisuuden pelkoon saattaa osaltaan selittyä haavoittuvuuden hypoteesin ja uhrikokemusten kautta, sillä sosiaalisesti heikommassa asemassa olevat ihmiset joutuvat useammin rikoksen uhriksi (Sirén 2015, 610). Tämän lisäksi sosiaalisesti ja taloudellisesti heikossa asemassa olevat ihmiset asuvat usein sellaisilla asuinalueilla, jotka koetaan enemmän turvattomaksi (Pantazis 2000, 416). Tämä kuvastaakin rikollisuuden pelkoa selittävien taustatekijöiden keskinäistä kytkeytymistä toisiinsa. Yksilön kokemaan rikollisuuden pelkoon voi vaikuttaa samanaikaisesti usea eri taustatekijä, kuten heikon terveyden aiheuttama alentunut toimintakyky, työttömyys, alhaiset tulot ja asuminen rauhattomaksi mielletyllä asuinalueella, jossa riski joutua rikoksen uhriksi on keskimääräistä korkeampi.

2.4.3 Rikosuhriperustaisuushypoteesi

Rikosuhriperustaisuushypoteesin mukaan henkilökohtaiset tai läheisen ihmisen kokemukset rikoksen uhriksi joutumisesta voivat aiheuttaa voimakkaampaa rikollisuuden pelkoa (Cook & Fox 2012, 143; Hanslmaier 2013). Rikosuhriperustaisuus voi olla ensisijaista, millä viitataan omakohtaiseen rikoksen uhriksi joutumisen kokemukseen. Myös toissijaisen uhrikokemuksen eli henkilön lähipiiriin kuuluvan ihmisen kokemukset rikoksen uhriksi joutumisesta voivat vahvistaa rikollisuuden pelkoa. (Hale 1996; Kemppainen et al. 2014, 8.) Rikosuhriperustaisuushypoteesi ei ole kuitenkaan saanut aikaisemmassa aiheen tutkimuksessa yksimielistä ja vahvaa näyttöä, sillä tulokset ovat olleet keskenään ristiriitaisia (Hale 1996; Jackson & Gray 2010, 10). Uhrikokemusten ja rikoksen pelon välillä on kuitenkin havaittu yhteyksiä aikaisemmassa

tutkimuksessa tulosten ristiriitaisuudesta huolimatta. Erityisesti fyysisen väkivallan uhriksi joutuminen on lisännyt sekä miehillä että naisilla rikollisuuden pelkoa seksuaalista väkivaltaa enemmän. (Cook & Fox 2012, 143, 148.)

2.4.4 Asuinympäristö ja media

Rikollisuuden pelon kvantitatiivisessa tutkimusorientaatiossa on hyödynnetty myös edellä mainittuihin hypoteeseihin sisällyttämättömiä taustamuuttujia, erityisesti vastaan asuinympäristöä ja median käyttöä. Rikollisuus onkin miellellävissä erityisesti kaupunkiympäristöihin liittyväksi sosiaalseksi ongelmaksi (Korander 2000, 186–192; Gottdiener & Hutchison 2011). Rikollisuuden pelkoa koetaan enemmän urbaaneissa ympäristöissä kuin maaseudulla (Smolej & Kivivuori 2006, 220). Rikollisuuden esiintyvyys voi vaihdella kaupunkien sisällä, riippuen asuinalueen sosioekonomisesta asemasta ja etnisen segregoitumisen tasosta. Kaupunkien keskustojen lisäksi etenkin omaisuuteen kohdistuvaa rikollisuutta esiintyy myös asuinlähiöissä. (Gottdiener & Hutchison 2011, 229–232.) Useissa Euroopan tason vertailevissa tutkimuksissa on havaittu, että rikollisuuden pelkoa koetaan erityisesti suurissa kaupungeissa ja vähiten haja-asutusalueella (mm. Hummelsheim et al. 2011; Vauclair & Bratanova 2017, 233; Ejrnæs & Scherg 2022, 1314).

Myös mediauutisoinnilla ja median seuraamisella on katsottu myös olevan ainakin jossain määrin yhteyttä rikollisuuden pelkoon (Smolej & Kivivuori 2006; Hanslmaier 2013). Erityisesti median harjoittamalla rikosuutisoinnilla on ollut rikollisuuden pelkoa vahvistava vaikutus, mutta media ei yksinään selitä kovin vahvasti rikollisuuden pelkoa (Smolej 2011, 59–60). Median kulutuksen määrää tärkeämpää on yksilöiden omat tulkinnat ja käsitykset rikosuutisoinnin tuottamista mielikuvista (Ditton et al. 2004). Medialla voi kuitenkin olla merkittävä vaikutus ihmisten turvallisuuden tunteeseen ja rikollisuuden pelkoon. Media välittää kuvaa rikollisuudesta laajalle yleisölle, vaikka median harjoittama rikosuutisointi ei kuvaisikaan tilastoihin ja tutkimustietoon perustuvaa käsitystä rikollisuudesta (Korander 2000, 179–182).

Rikollisuuden pelkoa on pyritty selittämään useilla erilaisilla yksilötason taustatekijöillä, joten aihepiirin tutkimuksen niin kutsuttua muuttujakieltä voi pitää varsin monipuolisena. Rikollisuuden pelkoa selittävien taustatekijöiden tyypittely rikollisuuden pelon hypoteeseiksi ei ole välttämättä täysin johdonmukaista aiheen aikaisemmassa tutkimuksessa, ja hypoteeseja on saatettu kutsua myös muilla nimillä. Tässä tutkielmassa tehty rikollisuuden pelkoa ennustavien taustamuuttujien jaottelu osaksi fyysisen ja sosiaalisen haavoittuvuuden hypoteeseja sekä rikosuhrihypoteesia noudattelee pitkälle vakiintunutta tutkimuksellista tarkastelutapaa. Tämän tutkielman tutkimustehtävän kannalta hypoteesien tarkkaa tyypittelyä tärkeämpää on kui-

tenkin sen selvittäminen, mitkä yksittäiset taustamuuttajat – sanalla sanoen yksilölliset taustatekijät – ennustavat rikollisuuden pelkoa. Tarkoituksena onkin ollut selvittää tutkimuksellisesti vakiintuneita rikollisuuden pelkoa ennustavia yksilöllisiä taustatekijöitä, jotka jäsenyivät edellä esitettyjen rikollisuuden pelon hypoteesien kautta. Seuraavassa luvussa siirrytään vielä tarkastelemaan sosiaalisen pääoman ja luottamuksen yhteyttä rikollisuuden pelkoon.

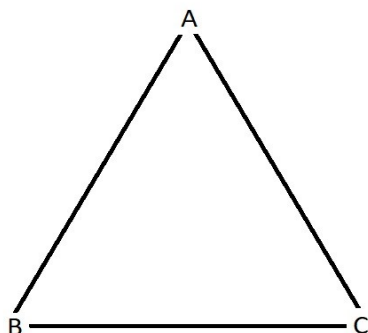
3 SOSIAALINEN PÄÄOMA JA LUOTTAMUS

Tässä tutkielmassa erityistä näkökulmaa koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon edustavat sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteet, jotka ovat olleet keskeisiä käsitteitä 1900-luvun lopulta lähtien yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Erityisesti sosiaalisen pääoman käsitettä on sangen abstraktista luonteestaan johtuen kyetty soveltamaan monella tieteenalalla ja monessa eri tutkimusorientaatiossa yhteiskuntatieteidenkin sisällä. Tämän tutkielman aihepiirin kannalta kiinnostus kohdistuu erityisesti julkiseen sosiaaliseen pääomaan ja siihen keskeisesti kytkeytyvään luottamuksen käsitteeseen, jotka voidaan käsitteellisesti yhdistää turvattomuuden ja rikollisuuden pelon tutkimukseen. Sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteitä on aikaisemminkin hyödynnetty rikollisuuden pelon tutkimuksessa. Näiden muuttujien tutkimuksellinen käyttö on kuitenkin ollut muihin rikollisuuden pelon taustamuuttujiin nähden vähäisempää, ja on yleistynyt vasta 2000-luvulta lähtien tehdyissä rikollisuuden pelkoa käsittelevissä tutkimuksissa (mm. Ferguson & Mindel 2007; Vieno et al. 2016; Kujala et al. 2018). Tässä luvussa esitellään sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteitä ja niiden tutkimusorientaatioita tarkemmin. Tämän jälkeen selvitetään sitä, miten nämä käsitteet liittyvät toisiinsa ja miten ne voidaan kytkeä koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon sosiaalisena ilmiönä.

3.1 Sosiaalinen pääoma

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan ihmisten välisiä sosiaalisia suhteita yksilöiden käytössä olevana resurssina. Nämä suhteet pitävät sisällään yhteisesti jaettuja normeja, luottamusta ja sosiaalisia verkostoja, jotka auttavat yksilöä, ryhmää tai yhteisöä toimimaan yhteisen päämäärän eteen. Sosiaalisen

pääoman avulla sosiaalisen yhteisön yhteistoiminta, vuorovaikutus ja saatavilla olevien resurssien hyödyntäminen on tehokkaampaa, sillä yhteisesti jaetut säännöt, luottamus ja informaation jakaminen ryhmän sisällä helpottavat toiminnan ennustettavuutta sekä yhteisten päämäärien tavoittelua. Keskeistä sosiaalisessa pääomassa on siis yksilöiden välinen sosiaalinen vuorovaikutus, jonka varaan yhteistoiminta rakentuu ja jonka puitteissa yhteistoimintaa voidaan tehostaa päämäärien saavuttamiseksi. (Coleman 1990, 304–305; Ruuskanen 2001, 1; Putnam 2020, 19). Sosiaalista pääomaa voi myös luonnehtia abstraktiksi sosiaalisen yhteistoiminnan mahdollistajaksi, joka on verrattavissa taloudelliseen tai inhimilliseen pääomaan yksilön käytössä olevana resurssina, joka sijoittuu osapuolten vuorovaikutussuhteisiin (Coleman 1988, 98; Coleman 1990, 305, 313–315) kuvion 1 mukaisesti. Yksilöiden väliset sosiaaliset suhteet ja verkostot ovat sosiaalisen pääoman keskeinen elementti, sillä se voi tehostaa muiden pääomalajien, kuten taloudellisen ja inhimillisen pääoman hyödyntämistä. Täten muiden pääomalajien ohella myös sosiaalisilla suhteilla eli sosiaalisella pääomalla on arvoa yksilön ja ryhmän toiminnan kannalta, sillä se voi hyödyttää niitä monella tavalla. (Putnam 2020, 19.)

KUVIO 1 Kolmen toimijan suljettu rakenne, jossa toimijat A, B ja C tuntevat toisensa ja jossa toimijoilla on taloudellista ja inhimillistä pääomaa (Coleman 1990, 304–305).

Yksilöille ja yhteisöille sosiaalinen pääoma luo heidän toimintaansa edesauttavia tai rajoittavia resursseja. Yhteistoimintaan liittyvät velvollisuudet ja odotukset edesauttavat yhteisöä toimimaan yhteiseksi katsotun hyvän mukaan esimerkiksi erilaisten palvelusten vaihdon kautta, joita yhteisön jäsenet odottavat toisiltaan. Sosiaaliseen verkostoon kuuluminen edesauttaa informaation leviämistä verkoston jäsenten välillä, mikä tehostaa verkoston jäsenten toimintaa. Normit ja sanktiot vaikuttavat yhteisön jäsenten käyttäytymiseen joko kannustamalla yhteisen hyvän eduksi toimimiseen tai

rajoittavalla poikkeavaa ja vahingollista käyttäytymistä. (Coleman 1990, 306–311.) Sosiaalinen pääoma näyttäytyy myös auktoriteettisuhteiden muodostumisessa, sillä siinä yksilö luovuttaa päätäntä- ja vaikutusvaltaa toiselle, jonka sosiaalinen pääoma lisääntyy tässä suhteessa. Sosiaalista pääomaa voi lisäksi hyödyntää vapaaehtoisuuden perustuvassa toiminnassa, kuten kansalaisjärjestössä joko tietoisesti ryhmän eduntavoitteluun, tai ikään kuin toiminnan sivutuotteena, jossa sosiaalinen pääoma tuottaa hyötyä myös varsinaisen toiminnan ulkopuolella. (em., 312–315.)

Sosiaalinen pääoma on varsin erilainen verrattuna muihin pääomalajeihin, sillä sen luonne eroaa muista yksilön käytössä olevista pääomaresursseista etenkin kahdella tavalla. Ensinnäkin sosiaalinen pääoma ei ole vain yksilön kokonaan omistamaa pääomaa, vaan myös muut saattavat hyötyä sosiaalisen verkoston suomista eduista. Täten sosiaalista pääomaa voi hankkia oman hyödyn tavoittelua ajatellen, mutta samalla se voi hyödyttää myös muita. Toiseksi sosiaalinen pääoma ei ole samalla tavalla käsin kosketeltavissa tai helposti hahmotettavissa oleva resurssi kuin esimerkiksi fyysinen tai taloudellinen pääoma, vaan sen arvo riippuu sosiaalisen verkoston ominaisuuksista. (Putnam 2020, 20.) Lisäksi on todettava, että vaikka sosiaalinen pääoma voi helpottaa yksilön toimintaa osana yhteisöä, se voi myös rajoittaa yksilön käyttäytymismahdollisuuksia. Sosiaalinen pääoma voi olla ryhmän sisäistä koheesiota ja eksklusiota ylläpitävää palvelevaa ”sosiaalista liimaa”, tai erilaisten yhteiskunnallisten ryhmien, yhteisöjen ja sosiaalisten kerrostumien välistä vuorovaikutusta edistävää ”sosiologista voiteluainetta” (em., 22–23). Muiden pääomalajien tapaan sosiaalista pääomaa on kuitenkin mahdollista kerryttää itselleen, ja hankittu pääoma pikkuhiljaa rapistuu, jos sitä ei ylläpidetä tai uusinneta (Coleman 1990; Putnam 1995, 74–75).

Käsitteenä sosiaalinen pääoma voidaan paikantaa jo 1800-luvun taloustieteellisiin keskusteluihin sosiaalisten verkostojen vaikutuksesta taloudelliseen tuotantoon. Yhteiskuntatieteellisessä kontekstissa käsitteen käytön alkuaikat voidaan ajoittaa 1900-luvun alkupuolelle, jolloin sitä hyödynnettiin muun muassa tutkittaessa sosiaalisten suhteiden vaikutuksia taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen elämään. (Woolcock 1998, Ruuskanen 2001, 2; Putnam 2020, 19.) Yhdysvaltalaisen politologi Robert D. Putnamin (2020, 19–20) mukaan sosiaalisen pääoman käsite keksittiin 1900-luvun aikana monta kertaa uudelleen eri tutkimusaiheiden yhteydessä, mutta aiheesta riippumatta sillä viitattiin aina sosiaalisten suhteiden ja verkostojen aikaansaamiin hyödyllisiin taloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin. Varsinaisena tutkimuksellisena käsitteenä sosiaalinen pääoma on yleistynyt yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa erityisesti 1980- ja 1990-lukujen taitteesta lähtien James S. Colemanin (1988; 1990) ja Robert D. Putnamin (1995; 2020) tutkimusten myötä, jolloin käsite alkoi vakiintua ja sen käyttö yleistyä huomattavasti (Ruuskanen 2001; Putnam 2020, 9). Coleman tarkasteli sosiaalisen pää-

oman vaikutusta koulujärjestelmään ja koulupudokkuuteen (Coleman 1988), kun Putnam puolestaan tarkasteli amerikkalaisen yhteiskunnan rapistuvaa sosiaalista pääomaa heikentyneen kansalaisjärjestötoiminnan kautta (Putnam 1995; 2020).

2000-luvulta lähtien tutkimuksellinen mielenkiinto sosiaalisen pääoman käsitettä kohtaan on ollut laajaa monella tieteenalalla, etenkin talous- ja yhteiskuntatieteissä. (Portes 1998; Ruuskanen 2001.) Sosiaalisen pääoman käsite on tutkimuksellisesti vakiintunut, sen keskeisestä sisällöstä ollaan pitkälti samaa mieltä ja siitä itsessään on tullut tieteellisen tutkimuksen ala. (Kwon & Adler 2014, 412–413, 419–420). Sosiaalisen pääoman käsite on kuitenkin saanut myös paljon kritiikkiä. Sosiaalista pääomaa on vaikeaa verrata muihin konkreettisempiin pääomalajeihin, erityisesti taloudelliseen pääomaan. Sosiaalinen pääoma on henkilöstä suoraan riippumatonta ja ripustautuu sosiaalisiin verkostoihin, kun taas perinteisemmät pääomalajit ovat luonteeltaan konkreettisia ja henkilökohtaisia. Sosiaalinen pääoma ei välttämättä tuota yhteiskunnan kannalta optimaalista lopputulosta, vaan käsitteen sisältämät verkosto-, luottamus- ja normimekanismit voivat tuottaa arvaamattomia vaikutuksia yhteiskunnan makrotasolla. Käsitteen ongelmallisuuteen liittyvät myös kysymykset siitä, miten luottamuksen käsite toimii sosiaalisen pääoman mekanismina, millainen rooli sosiaalisella pääomalla on julkishyödykkeenä ja miten se ottaa huomioon yhteiskuntien hierarkisuuden. (Ks. Woolcock 1998, 155–159; Ilmonen 2000, 26–27.) Käsitettä on lisäksi kritisoitu sen ympäröityydestä, kaikenkattavuudesta, vaikeasta mitattavuudesta ja siitä, että se ”survoo monimutkaisia ja erilaisia asioita yhteen käsitteeseen” (Kajanoja & Simpura 2002, 166). Edellä mainittu kritiikki huomioon ottaen sosiaalista pääomaa ei voida siis käsitellä pelkästään positiivisena, kaikkien yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskuntien toimintaa optimoivana ja hyödyttävänä resurssina.

Mainitusta kritiikistä huolimatta tässä tutkielmassa sosiaalisen pääoman käsite ymmärretään ennen kaikkea julkisena, sosiaalisia ryhmiä yhdistävänä ja yksilöiden välistä luottamusta edistävänä pääomana James Colemanin (1988) ja Robert Putnamin (2020) tapaan. Sosiaalisella pääomalla on rooli eräänlaisena julkishyödykkeenä, joka vaikuttaa yksilön rationaaliseen päätöksentekoon sosiaalisten rakenteiden välityksellä. Vaikka sosiaalinen pääoma liittyy läheisesti taloudelliseen, inhimilliseen ja fyysiseen pääomaan yksilön toimintaa edesauttavana asiana, sen olemus on ensisijaisesti toimijoiden välisissä sosiaalisissa suhteissa. Tällöin yksilö voi tehdä rationaalisia päätöksiä omista lähtökohdistaan, mutta samalla ottaen huomioon sosiaalisten suhteiden merkityksen oman toimintansa mahdollistajana. Koska sosiaalisia suhteita ei voi sellaisinaan omistaa tai hallita täysin yksilöllisenä pääomana, sosiaalinen pääoma on samalla julkishyödyke, joka hyödyttää ennen kaikkea sen piirissä olevia toimijoita. (Coleman 1988; 1990; Putnam 2020, 20). Koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon

kannalta sosiaalinen pääoma on tärkeä käsite ennen kaikkea institutionaalisesta näkökulmasta, joka keskittyy sosiaalisen pääoman vastavuoroisia normeja ja luottamusta rakentavaan, yhteisöllisyyttä edistävään vaikutukseen.

Tässä tutkielmassa sosiaalisen pääoman käsite operationalisoidaan mittaamalla tutkimusaineistoon vastanneiden henkilöiden sosiaalista ja poliittista aktiivisuutta. Näiden muuttujien voidaan mieltää mittaavan yksilön kiinnittymistä toisaalta omaan lähiyhteisöönsä ja -ympäristöönsä sosiaalisen aktiivisuuden kautta, ja toisaalta laajemmin yhteiskunnalliseen toimintaan poliittisen osallistumisen kautta. Tämänkaltaisen tapa mitata sosiaalisen pääoman kaltaista kompleksista ilmiötä on kuitenkin varsin vaillinainen, sillä sosiaalisen pääoman empiiriselle mittaamiselle on hahmoteltu useita erilaisia indikaattoreita eri elämänaalueilta. Näin ollen sosiaalinen ja poliittinen aktiivisuus muodostavatkin vain pienen, vaikkakin tunnustetun osan sosiaalisen pääoman mittaristosta. (Ks. Ruuskanen 2001, 63–64; Simpura 2002; Putnam 2020, 291.) Sosiaalisen pääoman empiirisen mittaamisen haasteena kvantitatiivisissa kyselyaineistoissa onkin se, että sosiaalisen pääoman käsitettä on vaikea rajata yhteisesti sovituihin mittausulottuvuuksiin. Käsitteen mittaamiseen liittyy myös ristiriita siitä, että kyselyaineistot mittaavat sosiaalista pääomaa yksilöiden kokemuksia ja tietoja mittaavilla muuttujilla, jotka pyrkivät kuitenkin selittämään sosiaalista pääomaa yhteisötason ilmiönä. (Simpura 2002, 211.)

3.2 Luottamus

Sosiologian klassikkokirjallisuudessa luottamusta on pidetty keskeisenä yhteiskuntia ja yhteisöjä koossapitävänä voimana (Simmel & Wolff 1950, 326; Misztal 1996, 50). Luottamuksen käsitettä pidetään erityisesti sosiaaliseen pääomaan keskeisesti kytkeytyvänä käsitteenä ja yhtenä keskeisimmistä sosiaalista pääomaa luonnehtivista elementeistä (Coleman 1990; Misztal 1996, 96; Ruuskanen 2001; Ilmonen 2002, 136; Putnam 2020). Luottamuksen on muun muassa katsottu edistävän sosiaalisia vaihtosuhteita ja yhteistoimintaa, toimien ikään kuin sosiaalisena voiteluaineena yksilöiden ja yhteisöjen välillä. Samalla luottamus auttaa selviytymään sosiaalisen todellisuuden satunnaisuudesta ja ennustamattomuudesta. (Misztal 1996, 96.) Yhteiskuntatieteissä luottamus on kuitenkin käsitteenä hankala määrittellä sisällöllisesti, johtuen sen monimuotoisuudesta (Ilmonen 2002, 136–137). Luottamuksen käsitteeseen liitetään niin paljon eri merkityksiä, että sen tyhjentävä määrittely on hyvin hankalaa (Kotkavirta 2000, 57). Käsitteen monimutkaisuus ja monimuotoisuus ei ole kuitenkaan estänyt yrityksiä analysoida käsitettä tarkemmin.

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa luottavaisuuden analyttinen käsittely jäsentyy erityisesti jakamalla luottamuksen käsite sen mukaan, kehen luottamus kohdistuu. Koska luottamusta voidaan kokea sekä yksilöihin että sosiaalisiin instituutioihin, luottamuksen käsitettä on jaoteltu tarkemmin luottamuksen ja luottavaisuuden käsitteisiin. Luottamus viittaa yksilöiden väliseen luottamukseen sekä välittömään ja henkilökohtaiseen yhteyteen ihmisten välillä (Ilmonen 2002, 141). Luottamus luo kyvyn toimia suhteessa täysin tuntemattomiin ihmisiin, joista yksilöllä ei ole ennakkotietoa, mutta johon on mahdollista muodostaa henkilökohtainen luottamussuhde. Tällöin voidaan puhua myös yleisestä luottamuksesta, joka voi kohdistua keneen tahansa yksilöön ilman ennako-oletuksia tai ennakkotietoja. Luottamussuhde ei myöskään täten perustu virallisiin auktoriteetti- tai viranomaisuuhteisiin, joita voi säännellä lainsäädännöllä tai rangaistustoimilla. (Seligman 2000, 48–49.) Esimerkkinä luottamussuhteesta voi pitää luottamusta tuntemattomaan vastaantulijaan pimeässä alikulukäytävässä, jonka asialliseen käytökseen yksilö päättää luottaa tai olla luottamatta.

Luottavaisuus puolestaan kohdistuu juuri niihin institutionaalisiin toimijoihin, joiden toimintaa voi pitää ennustettavana. Luottavaisuus tuntemamme toimijaa kohtaan perustuu usein siihen, että tunnemme luottavaisuuden kohteen etukäteen. Esimerkiksi luottamus viranomaisiin, kuten poliisiin, perustuu usein tietoon tuon viranomaisen toiminnasta. Lisäksi viranomaisten toimintavaltuuksista säädetään laissa, ja viranomaistoiminnalle on oltava kelpoisuusehtoja. Yksilö voi siis luottaa viranomaiseen ei vain sen takia, että hän voi luottaa virkaa hoitavaan yksilöön sinänsä, vaan perustuen luottavaisuussuhteensa viranomaisesta saatavilla olevaan ennakkotietoon. Viranomaisen toimintaa voi pitää siis ennustettavana. (Em., 47–48.) Luottavaisuus-suhteet voidaan kohdistaa viranomaisten lisäksi myös laajemmin yleisesti tunnettuihin sosiaalisiin instituutioihin, kuten vaikkapa yliopistossa annettavaan opetukseen, sillä sen toimintaa voi pitää ainakin useimmiten ennustettavana. Ennustettavuutta voikin pitää luottamusta ja luottavaisuutta yhdistävänä nimittäjänä. Molemmat käsitteet viittaavat odotuksiin tulevaisuudesta ja sen ennustamisesta sosiaalisessa toiminnassa (Ilmonen 2000, 34).

Luottamuksen käsitettä ja sen ongelmatiikkaa on käsitelty laajemmin yhdysvaltalainen sosiaali- ja uskontotieteilijä Adam B. Seligman (1954–). *The Problem of Trust* -teoksessa (1997) Seligman tarkastelee luottamuksen tematiikkaa historiallisesti ja suhteessa kansalaisyhteiskunnan kehittymiseen länsimaissa uudelta ajalta lähtien. Myös Seligman kytkee sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteet toisiinsa. Hänen mukaansa sosiaalinen pääoma ja kansalaisyhteiskunta perustuu viime kädessä ihmisten väliselle solidaarisuudelle. Solidaarisuus vaati keskinäistä luottamusta toisiin ihmisiin, joka vaatii ehdottomaan luottamukseen perustuvaa yleistä vaihtoa. Yleisellä vaihdolla Seligman tarkoittaa ihmisten välisiä yleisiä ja yhteisesti jaettuja toimintamalleja, joihin voi luottaa kaikissa vuorovaikutustilanteissa. (Seligman 1997, 80–81.)

Luottamukseen liittyy kuitenkin ongelmia. Seligmanin mukaan luottamus on ollut eräänlaisessa kriisissä länsimaisissa postmoderneissa yhteiskunnissa, sillä ihmisten välinen luottamus on korvautunut aiempaa enemmän abstrakteilla lainsäädäntöön ja institutionaalisiin käytäntöihin perustuvilla toimilla, jotka säätelevät ihmisten toimintaa yleisesti. (Seligman 2000, 39–54.) Esimerkkinä Seligman käyttää tästä tupakointia julkisissa tiloissa:

Ennen kuin tupakointi kiellettiin julkisilla paikoilla, kysyin aina ihmisiltä pankki- tai kaupapajonossa, häiritsikö tupakoiminen heitä, ja jos häiritsi, en sytyttänyt savuketta. Kun tupakoiminen kiellettiin työ- ja ajanviettopaikoilla, lopetin luvan kysymisen muilta ihmisiltä. Omasta näkökulmastani katsoen asia ei enää ollut vallassani. Tupakointi ei ollut enää vuorovaikutuksen osapuolten neuvoteltavissa, vaan siitä oli tullut lain ja abstraktien määräysten alainen... Minut oli vapautettu huomaavaisuuden tai sivistyksen taakasta, sillä tupakointia ohjattiin vastedes enemmän lain eli järjestelmän kuin neuvottelun - ja kuten itsen esittäisin - luottamuksen kautta. (Seligman 1997, 173; em. 2000, 40).

Seligmanin mukaan kasvava luottamuksen puute edellä esitetyn esimerkin kaltaisissa ihmisten välisissä sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa on ongelma. Ihmiset eivät kykene neuvottelemaan itsenäisesti keskinäisistä asioistaan ja luottamaan toisiinsa, vaan vuorovaikutusta sääntelee virallinen institutionaalinen järjestelmä. Täten ihmisten välisestä yhteistoiminnasta saattaa tulla entistä riippuvaisempaa lainsäädännön ja viranomaisten asettamasta kontrollista, mikä ei liene myöskään toimivan kansalaisyhteiskunnan etu. (Seligman 1997, 173–175.) Tämä analogia voitaisiin myös ulottaa koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon ilmiönä. Jos ihmisten välinen olemisen ja vuorovaikutuksen koettu turvallisuus julkisessa tilassa ei enää perustu yksilöiden väliselle vuorovaikutukselle, neuvottelulle ja sopimiselle vaan ylhäältä ohjatuille institutionaalisille käytänteille, ihmiset eivät välttämättä koe olevansa tilanteessa tasavertaisia vuorovaikutuksen osapuolia ja aktiivisia toimijoita oman turvallisuuden ja luottamuksen tunteensa rakentamisen eteen. Heikentynyt yleinen luottamus tuntemattomiin ihmisiin voi siis lisätä turvattomuuden tunteita ja rikollisuuden pelkoa. Myös tilanne, jossa instituutioiden asettama sosiaalinen kontrolli ei kykene takaamaan yksilöiden välisen toiminnan sujuvuutta ja turvallisuutta, voi heikentää turvallisuuden tunnetta entisestään.

Tässä tutkielmassa luottamuksen käsite kyetään operationalisoimaan edellä mainitun luottamus – luottavaisuus -jaottelun kautta. Tutkielmassa käytettävässä kyselyaineistossa luottamusta mittaavat kysymykset on jäsennelty siten, että niiden avulla on mahdollista tutkia vastaajien yleistä luottamusta toisiin ihmisiin sekä luottavaisuutta yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisiin viranomaisiin. Kyselylomakkeessa on kysytty vastaajan asenteita muiden ihmisten toimintaa ja luotettavuutta kohtaan kolmella kysymyksellä. Yleistetystä luottamuksesta viranomaisiin ja poliittiseen järjestelmään on kysytty seitsemän kysymyksen voimin. Kysyttäessä luottamuksen kaltaisia asenteisiin liittyviä tekijöitä kyselylomakkein on otettava huomioon, että luottamusta mittaaviin kysymyksiin ei vastata rationaalisesti ja toisistaan erillään,

vaan vastaamiseen voi vaikuttaa voimakkaastikin vastaajan yleisen mieliala ja edellisten kysymysten luoma taipumus vastata kysymyksiin yhdenmukaisesti (ks. Brehm & Savel 2019, 236–237).

3.3 Sosiaalisen pääoman ja luottamuksen yhteys rikollisuuden pelkoon

Sosiaalista pääomaa ja luottamusta voidaan pitää toisiinsa tiiviisti sidoksissa olevina käsitteinä. Koska sosiaalisen pääoman keskeinen elementti ja funktio on yksilöiden väliset sosiaaliset suhteet, niitä olisi vähintäänkin hyvin vaikea ylläpitää ilman luottamusta toisiin yksilöihin tai instituutioihin. Aikaisemmassa tutkimuksessa on esitetty, että sosiaalisen pääoman keskeinen mekanismi kommunikaation ohella on luottamus, jotka yhdessä muuntavat sosiaalisen pääoman lähteet sen tuotoksiksi. Tällöin yksilön valistunut rationaalisuus, lähiyhteisön asettamat vastavuoroisuuden normit sekä yhteiskunnan asettama lainsäädäntö, sääntely ja avoin tiedonvälitys sosiaalisen pääoman lähteinä muuntuvat luottamuksen ja kommunikaation mekanismien kautta sosiaalisen pääoman tuotoksiksi. Näitä tuotoksia ovat yhteistoiminnan helpottuminen ja parempi koordinointi, sosiaalinen tuki, toiminnan kustannusten aleneminen sekä luottamuksen ja kommunikaation tuottama välitön mielihyvä. (Ruuskanen 2001, 45–47.) Sosiaalista pääomaa onkin operationalisoitu joissain tutkimuksissa myös luottamusta mittaavien muuttujien avulla (mm. Paxton 1999, Simpura 2002). Myös Robert D. Putnam on esittänyt, että osallistuminen ja luottamus ovat saman asian – sosiaalisen pääoman – eri puolia (Putnam 1995, 74). Luottamusta onkin pidetty aikaisemmissa tutkimuksissa sosiaalisen pääoman mittaamisen peruselementtinä (Simpura 2002, 204). Toisaalta luottamusta voidaan pitää myös sosiaalisen pääoman tuotoksena, joten sosiaalisen pääoman empiiristä mittaamista ajatellen luottamuksen rooli osana sosiaalista pääomaa sinänsä on jossain määrin ongelmallinen. Tästä syystä luottamusta ja sen operationalisointia voi pitää ainakin sosiaalisen pääoman niin kutsuttuna ”liki-indikaattorina”, joka liittyy läheisesti sosiaalisen pääoman ilmiöön, mutta ei välttämättä kuvaa sitä suoranaisesti (em., 204–205). Sosiaalista pääomaa tutkinut Michael Woolcock määrittelee sosiaalisen pääoman ”normeiksi ja verkostoiksi, jotka edesauttavat kollektiivista toimintaa.” Luottamuksen ja instituutiot hän jättää siis tuossa määritelmässä sosiaalisen pääoman käsitteestä erilleen, vaikka ne ovatkin keskeisiä elementtejä ilmiön kannalta. (Woolcock 2001, 5.) Luottamuksen käsitteleminen kiinteänä osana sosiaalisen pääoman käsitettä ei ole siis kiistatonta.

Sosiaalisen pääoman (ja luottamuksen) käsitteistö voidaan liittää myös rikollisuuden pelon tutkimukseen. Kriminologisessa tutkimuksessa sosiaalisen pääoman käsite on mielletty kollektiiviseksi voimaksi, jolla on rikollisuutta ehkäisevä vaikutus

(Takaki et al. 2012). Tutkimuksia sosiaalisen pääoman ja luottamuksen yhteydestä rikollisuuteen ja rikosuhrikokemuksiin onkin tehty jonkin verran 1990-luvun lopulta lähtien muun muassa Yhdysvalloissa, Ruotsissa, Australiassa ja Japanissa. Etenkin Yhdysvalloissa on tutkittu sosiaalisen pääoman ja väkivaltarikollisuuden välistä yhteyttä. (Ks. Takaki et al. 2012, 1896). Näissä tutkimuksissa viitataan kuitenkin sosiaalisen pääoman ja toteutuneen väkivaltarikollisuuden yhteyteen, ei rikollisuuden pelkoon sinänsä. Aikaisemmassa rikollisuuden pelon tutkimuksessa sosiaalisella pääomalla on katsottu olevan turvallisuuden tunnetta lisäävä ja rikollisuuden pelkoa ehkäisevä vaikutus myös yksilötasolla (Vieno et al. 2016). Osallistuminen paikalliseen sosiaaliseen verkostoon ja hyvien naapurisuhteiden on katsottu suojaavan turvattomuuden tunteilta paikallisyhteisössä. Tutkimuskirjallisuudessa on esitetty, että paikallisyhteisön sosiaalinen verkosto helpottaa sosiaalisen kontrollin ylläpitämistä asuinalueella, mikä puolestaan ehkäisee epäsovinnaisia ja poikkeavaa käyttäytymistä. Samalla sosiaalinen pääoma lisää keskinäistä luottamusta yksilöiden välillä, millä on haavoittuvuuden tunnetta ja rikollisuuden pelkoa ehkäisevä vaikutus. (Vieno et al. 2016, 101).

Sosiaalisen pääoman sisältämän luottamusmekanismin voikin ajatella vaikuttavan merkittävästi siihen, kokeeko yksilö rikollisuuden pelkoa omalla asuinalueella. Rikollisuuden pelon tutkimuksessa pelkoa on selitetty erilaisilla yhteiskunnan tuottamalla epävarmuustekijöillä sekä yksilötason haavoittuvuustekijöillä, joten sosiaalisen pääoman tuotosten näkökulmasta olisi loogista, että puuttuvan luottamuksen tuottama epävarmuus lisää myös pelkoa siitä, että joutuu rikoksen uhriksi tai ei saa apua tilanteessa, jossa joutuu uhriksi. Jo vuonna 1961 newyorkilainen kaupunkiaktivisti Jane Jacobs viittasi implisiittisesti tähän ilmiöön ottamalla huomioon yhteisöllisyyden ja naapuriverkoston vaikutuksen asuinalueella koettuun turvallisuuteen sosiaalisen pääoman näkökulmasta, vaikka hän ei vielä tarkasti määritellyt tuota käsitettä (Jacobs 1992, 137–138). Edellä mainitun kaltaisesti tähän tematiikkaan viittasivat lyhyesti myös James Coleman sosiaalisen kontrollin näkökulmasta (1990, 310) ja Robert D. Putnam kansalaisosallistumisen näkökulmasta (1995, 73–74), jotka ilmenevät osana naapuriyhteisön sosiaalista pääomaa. Naapuriyhteisön tiiviys ja eheä sosiaalinen pääoma voivat asettaa yhteisöön epävirallisen sosiaalisen kontrollin, jossa yhteisön arkielämässä harjoittama ympäristön luontainen tarkkailu ("eyes upon the street") ehkäisee rikollisuutta (Sampson 1986; Jacobs 1992, 34–35). Toisaalta sosiaalinen pääoma ja vahva kontrolli asuinalueen tapahtumista edesauttavat myös viralliseen sosiaaliseen kontrolliin, tässä tapauksessa poliisiin ja muihin viranomaisiin tukeutumista rikollisuuden ehkäisemisessä (Bursik & Grasmick 1988).

Tämän tutkielman tapaan sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteitä on hyödynnetty myös aikaisemmassa rikollisuuden pelon ja koetun turvattomuuden tut-

kimuksessa pelkoa selittävinä tekijöinä (mm. Visser et al. 2013; Vieno et al. 2016; Vauclair & Bratanova 2017; Kujala et al. 2018; Ejrnaes & Scherg 2022). Sosiaalisen pääoman yhteys rikollisuuden pelkoon on ajateltu toteutuvan erityisesti sosiaalisen kontrollin ja yksilöiden välisen luottamuksen kautta (Ferguson & Mindel 2007; Vieno et al. 2016). Luottamuksella on katsottu olevan rikollisuuden pelkoa ehkäisevä vaikutus, sillä vähäinen luottamus viranomaisiin ja oikeusjärjestelmään (Ejrnaes & Scherg 2022) sekä muihin ihmisiin ja paikallisyhteisöön yleensä (Vieno et al. 2016) voi lisätä rikollisuuden pelkoa. Boldis et al. (2018) ovat viitanneet yleiseen luottamukseen ja sosiaaliseen aktiivisuuteen *psykososiaalisina olosuhteina*, jotka saattaisivat selittää rikollisuuden pelkoa. Sosiaalisen pääoman ja rikollisuuden yhteyksiä ovat tutkineet myös Sunghoon Roh ja Ju-Lak Lee. Heidän mukaansa sosiaalinen pääoma, normit ja yleinen luottamus vähentävät todennäköisyyttä joutua rikoksen uhriksi (Roh & Lee 2013). Kujala ja kumppanit (2018) ovat hyödyntäneet luottamuksen käsitettä rikollisuuden pelon tutkimuksessa ja huomanneet, että luottamus on yhteydessä rikollisuuden pelon kokemiseen. Myös Vauclair & Bratanova (2017) ovat tutkimuksessaan todenneet, että sosiaalisen pääoman puute voi lisätä rikollisuuden pelkoa paikallisyhteisön tasolla.

Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että sosiaalisen pääoman, luottamuksen ja koetun turvattomuuden yhteys on teoreettisesti mielekäs ja tutkimuksellisesti todennettavissa. Sosiaalisen pääoman voi ajatella vaikuttavan koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon erityisesti luottamusmekanismin kautta, jota fasilitoi yhteisön epävirallinen ja virallinen sosiaalinen kontrolli. Tässä tutkielmassa käytettävä aineisto mahdollistaa sekä luvussa 2 esitettyjen rikollisuuden pelon taustamuuttujien, että tässä luvussa esitettyjen sosiaalisen pääoman ja luottamuksen operationalisoinnin ja niiden yhteyksien tutkimisen suhteessa rikollisuuden pelkoon. Luottamusta ja sosiaalista pääomaa käsitellään tässä tutkielmassa yksilöllisinä ominaisuuksina, vaikka kyseisiä muuttujia voi pitää myös yhteisötason ilmiöinä (Simpura 2002, 211). Aineiston analyysin avulla on mahdollista tutkia empiirisesti sitä, kuinka läheisesti sosiaalinen pääoma, luottamus ja koettu turvallisuus liittyvät toisiinsa sekä arvioida, voiko niitä pitää saman ilmiön eri puolina.

4 TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT

4.1 European Social Survey 2018

Tämän tutkielman aineistona on vuoden 2018 European Social Survey (ESS 2018) kvantitatiivinen kyselyaineisto. European Social Survey on eurooppalaisten arvoja ja asenteita kartoittava kyselyaineisto, jota on kerätty useista kymmenistä Euroopan maista vuodesta 2002 alkaen joka toinen vuosi. Aineiston keräämistä koordinoi European Social Survey European Research Infrastructure Consortium (ESS ERIC), jonka toimintaa jokainen ESS-kyselyn toteuttava jäsenmaa rahoittaa. Tämän tutkielman analyysissä hyödynnetään vuonna 2018 kerätyn yhdeksännen kierroksen aineistoa, jossa on mukana 30 Euroopan maata.¹ Suomi on ollut mukana vuodesta 2002 lähtien jokaisella kierroksella. Kaikki 30 osallistujamaata ympäri Euroopan käsittävä ESS-aineisto on hyvin laaja, vuoden 2018 aineisto käsittää 49519 vastaajaa. Vastausprosentti vaihtelee 27,6 % ja 69,4 % välillä osallistujamaasta riippuen. Aineistonkeruu on toteutettu kasvokkain haastattelemalla. (European Social Survey 2019.) Tätä tutkielmaa varten kaikki kierrokselle 9 osallistuneet maat kattava englanninkielinen aineisto on ladattu ESS-verkkosivuilta² versiona 3.1.

European Social Survey kartoittaa laajasti eurooppalaisten vastaajien sosiodemografisia tietoja sekä erilaisia arvoja, asenteita ja uskomuksia erilaisiin pysyviin teemoihin ja ajankohtaisiin ilmiöihin liittyen. ESS-kyselylomake koostuu joka kierrok-

---

¹Albania, Itävalta, Belgia, Bulgaria, Kroatia, Kypros, Tšekki, Tanska, Viro, Suomi, Ranska, Saksa, Unkari, Islanti, Irlanti, Italia, Latvia, Liettua, Montenegro, Alankomaat, Norja, Puola, Portugali, Serbia, Slovakia, Slovenia, Espanja, Ruotsi, Sveitsi ja Yhdistynyt kuningaskunta

² <https://ess-search.nsd.no/en/study/bdc7c350-1029-4cb3-9d5e-53f668b8fa74>

sella kysyttävistä, pysyvistä temaattisista moduuleista, joissa kysytään vastaajilta näkemyksiä esimerkiksi demokratiaan, luottamukseen, instituutioiden toimintaan, hyvinvointiin, rikollisuuteen, median käyttöön, ihmisarvoon ja identiteettiin liittyvistä aiheista. Pysyvien moduulien lisäksi ESS-aineistossa on jokaisella kierroksella vaihtuvia moduuleita, joiden avulla selvitetään asenteita tiettyihin teemoihin (Schnaudt et al. 2014, 489). Tässä tutkielmassa käytettävän 9. kierroksen vaihtuvat moduulit selvittävät vastaajien asenteita ja käsityksiä koskien oikeudenmukaisuutta, reilua sekä ihmisen elämäntilaa.

ESS-aineiston etu on siinä, että se mahdollistaa paitsi osallistujamaan sisäisen datan tarkastelun joko poikkileikkausaineistona tai aikasarja-aineistona, se mahdollistaa myös valtioiden välisen vertailun tietynä tutkimusajankohtana tai yli ajan. Tämä on mahdollista, koska aineistossa on pysyviä moduuleita, joiden sisältö säilyy vuodesta ja tutkimuskierroksesta toiseen samana. (Schnaudt et al. 2014, 504). ESS-aineisto on siis monipuolinen ja kattava aineisto kvantitatiivisen sekundääritutkimuksen tekemistä ajatellen. Aineiston monipuolisuus mahdollistaa erilaisten tutkimustekniikoiden sekä tutkimuskysymysten muodostamisen ja operationalisoinnin.

4.1.1 Tutkimusaineiston teoreettinen edustavuus ja aineiston käyttöön liittyvät teoreettiset huomiot

Tässä tutkielmassa käytettävää ESS 2018 -aineistoa voi pitää tutkielman tutkimustekniikan kannalta tärkeimmiltä osiltaan sopivana ja teoreettisesti edustavana aineistona. Aineisto sisältää useita taustamuuttujia, joiden avulla rikollisuuden pelon ilmenemistä on tarkasteltu aikaisemmassa aihepiirissä tutkimuksessa. ESS-aineistoa onkin hyödynnetty aikaisemmissa vastaavan kaltaisissa rikollisuuden pelon tutkimuksissa (mm. Hummelsheim et al. 2011; Vauclair & Bratanova 2017). Aineisto mahdollistaa Euroopan maiden välisen vertailun koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon suhteen, useiden rikollisuuden pelkoon liittyvien kausaalisten yhteyksien tarkastelun ja vakioinnin sekä luvussa 2 esitettyjen rikollisuuden pelon hypoteesien empiirisen testaamisen. Käytettävä tutkimusaineisto mahdollistaa myös sosiaalisen pääoman ja luottamuksen operationalisoinnin ja niiden yhteyksien tarkastelun suhteessa rikollisuuden pelon ja koetun turvattomuuden ilmiöön. Laajasta muuttujajoukosta johtuen sosiaalisen pääoman ja luottamuksen yhteyttä rikollisuuden pelkoon on mahdollista vakioida varsin systemaattisesti. Näin ollen tutkielmassa käytettävä ESS 2018 -aineisto on teoreettisesti edustava ja sopiva tutkielman näkökulman sekä tutkimuskysymysten kannalta.

Tutkimusaineiston teoreettisen edustavuuden näkökulmasta suurempi puute liittyy tutkimuksen kohteena olevaan selitettävään muuttujaan. Käytettävässä aineistossa rikollisuuden pelkoa mitataan vain yhdellä muuttujalla, jonka vastausasteikko on neliportainen Likert-asteikko. Lisäksi muuttujan kysymyksenasettelu tutkielmassa

käytettävässä aineistossa on muotoa ”*Kuinka turvallisiksi tunnet – tai tuntisit – olosi kävellessäsi yksin illalla asuinalueellasi?*” Tämänkaltaisen kysymyksenasettelu ei ole rikollisuuden pelon tutkimuksen näkökulmasta ongelmaton ja yksiselitteinen, sillä siinä ei mainita rikollisuutta pelon aiheuttajana, eikä se määrittele tarkemmin sitä maantieteellistä sijaintia tai ajankohtaa, missä pelätään (Ferraro & LaGrange 1987, 76; Gray et al. 2012). Lisäksi edellä mainittu kysymyksenasettelu ei selvitä mahdollisten pelkoti-
lojen tai turvattomuuden kokemisen yleisyyttä ja toistuvuutta. Rikollisuuden pelkoa olisi hyvä tutkia useammalla selitettävällä muuttujalla, jotka tavoittaisivat eri tyyppi-
siä turvattomuuteen ja rikoksen pelkoon liittyviä teemoja monipuolisemmin ja vas-
taajan kannalta ymmärrettävästi. Aineistossa olevaksi puutteeksi voidaan katsoa
myös asuinympäristön fyysisiin ominaisuuksiin, kuten viihtyisyyteen ja siisteyteen
liittyvien muuttujien puute, koska myös fyysiset ympäristötekijät saattavat vaikuttaa
turvattomuuden tunteeseen ja pelon kokemuksiin (Lorenc et al. 2012).

Tutkimuseettisesta näkökulmasta valmiiksi kerätyn ja laajasti julkaistun ESS-ai-
neiston käyttö ei aiheuta ongelmia. Aineiston keräämisessä ja käsittelyssä on nouda-
tettu tutkimuseettisiä ohjeita, eikä aineistosta ole mahdollista tunnistaa yksittäistä
vastaajaa. Aineisto on julkaistu vapaasti ladattavaksi ja hyödynnettäväksi tieteelliseen
tutkimukseen ja opetuskäyttöön. Vastaajia on informoitu kerätyn tutkimusaineiston
anonymisoinnista ja tallettamisesta ESS:n tietoaarkistoon.³ Tämän tutkielman tutki-
musprosessissa noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) mukaisia
hyviä tieteellisiä käytäntöjä, kuten tutkimuksen rehellisyyttä, tutkimusprosessin
avointa dokumentointia, aiemman tutkimuksen huomioimista ja siihen viittaamista
sekä tutkimusaineiston asianmukaista käyttöä. (TENK 2023, 11–14.)

4.1.2 Turvattomuuden kvantitatiivisen tutkimusotteen haasteet

Asuinalueella koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa on tutkittu laajasti eten-
kin määrällisin menetelmin kyselytutkimuksilla 1960-luvulta lähtien, mutta tähän me-
todologiaan aiheen tutkimuksessa voidaan kohdistaa paljon kritiikkiä. Varsinkin var-
haisimmat aihepiiriä tutkivat kyselylomakkeet kysyivät vastaajilta koettua turvatto-
muutta esimerkiksi muodossa *’kuinka turvallisiksi koet liikkumisen omassa naapurustos-
sasi pimeällä?’* tai *’oletko viime aikoina halunnut mennä johonkin, mutta jäänyt kotiin turvat-
tomuuden vuoksi?’*. (Ennis 1967; Gray et al. 2012). Edellä mainittujen kaltaisten kysy-
myksenasetteluiden ongelmaksi katsotaan se, että niissä ei mainita tutkimuskohteena
olevaa rikollisuutta ja sen aiheuttamaa turvattomuutta. Lisäksi ongelmana varhaisissa
kysymyksenasetteluissa ovat olleet puutteelliset määrittelyt esimerkiksi maantieteel-
lisestä sijainnista sekä oletus siitä, että kaikki liikkuvat asuinalueellaan myös pimeällä.

---

³ ESS-aineiston käsittelystä ja tietosuojasta: <https://www.europeansocialsurvey.org/about/privacy.html>

(Ferraro & LaGrange 1987, 76). Puutteellinen määrittely tarkasta ajankohdasta, arvioidun riskin ja pelon kokemuksen sekä rikollisuuden pelon intensiteetin ja yleisyyden sekoittaminen keskenään ovat voineet aiheuttaa ongelmia kysymyksenasettelun kannalta (Ferraro & LaGrange 1987, 77; Warr 2000; Gray et al. 2012).

Mittausteknisestä näkökulmasta katsottuna ongelmaksi voidaan puolestaan katsoa liian suppeiden vastausasteikkojen käyttö rikollisuuden pelkoa ja koettua turvattomuutta mittaavissa muuttujissa. Esimerkiksi tässä tutkielmassa käytettävässä ESS-aineistossa vastaajan kokemasta turvattomuudesta ja rikollisuuden pelosta on kysytty neliportaisella Likert-asteikkolisella muuttujalla, mikä ei mahdollista kovin tarkkaa pelon voimakkuuden tai intensiteetin tutkimusta. Toisaalta asteikon hyödyksi voidaan lukea se, että se pakottaa vastaajan ottamaan kantaa joko turvattomuuden tai turvallisuuden kokemiseen, sillä asteikon keskeltä puuttuu neutraali ”en osaa sanoa” tai ”en turvallisiksi enkä turvattomaksi” -vastausvaihtoehto.

Kvantitatiivinen, muuttujien tilastollisia yhteyksiä havainnoiva lähestymistapa ei ole ainoa mahdollinen koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon tutkimuksessa. Laadullinen tutkimusote olisi erinomainen keino syventää kvantitatiivisen tarkastelun perusteella muodostettuja, hyvinkin yksilökohtaisia ja kontekstisidonnaisia käsityksiä asuinalueen turvallisuuteen liittyvistä kokemuksista sekä taustatekijöistä. Pelon kokeminen voi olla hyvin yksilökohtainen ja monimutkainen prosessi, jota kvantitatiivisilla kyselylomakkeilla ei pystytä tarkoituksenmukaisesti mittaamaan. Laadullinen tutkimusote ja erityisesti haastattelut ovat soveltuva tapa tutkia koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa, sillä niihin liittyy voimakkaita tunteita ja täysin yksilöllisiä taustatekijöitä, jotka juontuvat kunkin ihmisen omasta elinympäristöstä ja elämänkokemuksesta (Holloway & Jefferson 1997; Pain 1997). Laadullinen tutkimusote valottaa määrällistä tutkimusotetta paremmin sitä, mitä kehityskulkuja pelon takana on, ja miten pelon kokemukset vaihtelevat yksilöllisesti (Koskela 1999, 5, 9–10).

Tämän tutkielman kannalta on kuitenkin tarkoituksenmukaista hyödyntää valmiiksi kerättyä määrällistä ESS-kyselyaineistoa, sillä sen avulla on mahdollista kustannustehokkaasti tarkastella rikollisuuden pelon takana olevia yksilöllisiä taustatekijöitä ja niitä kausaaliseksi ajateltuja prosesseja, jotka johtavat rikollisuuden pelkoon. Lisäksi tutkielman määrällinen lähestymistapa mahdollistaa laajan katsauksen luomisen koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon Euroopassa, mikä ei onnistu laadullisia tutkimusmenetelmiä käyttämällä. Hummelsheim et al. (2011) ovat todenneet, että vaikka ESS-aineistossa käytetty tapa kysyä vastaajalta rikollisuuden pelkoa omalla asuinalueella ei ole ongelmaton, kysymyksenasettelu mittaa hyvin yleistä ahdistusta ja turvattomuuden tunnetta, jota rikollisuuteen ilmiönä liitetään (Hummelsheim et al. 2011, 331–332; Gray et al. 2012).

4.2 Analyysimenetelmät

Tässä tutkielmassa toteutettava analyysi perustuu tutkimusaineiston kvantitatiiviselle sekundäärianalyysille. Tutkielmassa analysoidaan siis tilastollisia menetelmiä hyödyntäen valmiiksi kerättyä määrällistä tutkimusainesta. Analyysityö toteutetaan SPSS-tilasto-ohjelmiston versiolla 28. Aineiston analyysi alkaa aineiston kuvailulla, jonka jälkeen siirrytään muuttujien välisten yhteyksien tarkasteluun korrelaatioanalyysillä. Tämän jälkeen siirrytään monimuuttujamenetelmiin, joista käytössä tässä tutkielmassa ovat lineaarinen regressioanalyysi sekä kontekstuaalianalyysi. Lisäksi muuttujia on muokattu analyysimenetelmiä varten muodostamalla summamuuttujia sekä luomalla dummy-muuttujia lineaarista regressioanalyysiä varten. Kaikki analyysimenetelmät on tehty käyttämällä ESS-aineiston sisältämää *anweight*-painokerrointa, jota käyttämällä analyysien tuottamat jakaumat ja tunnusluvut ovat vertailukelpoisia keskenään. Painokerroin ottaa huomioon paikoin huomattavatkin kokoerot eri Euroopan maiden väestöjen suhteen sekä korjaa mahdolliset vinoumat kunkin maan väestön koulutustason, ikä- ja sukupuolijakauman sekä maantieteellisen jakauman osalta (Kaminska 2020, 2-4).

4.2.1 Aineiston kuvaileva analyysi, korrelaatiot ja muuttujamuunnokset

Kuvailevan analyysin tarkoituksena on esitellä tutkimusaineiston tärkeimmät ominaispiirteet. Aineiston ominaispiirteiden, kuten määrien ja jakaumien kuvailu tuottaa tutkimuksellisen lähtökohdan, josta on mahdollista edetä syvemälle muihin analyysiin, jotka valottavat ilmiöiden välistä yhteisvaihtelua ja kausaaliyhteyksien mahdollisuutta (Jokivuori & Hietala 2007, 206-207). Tässä tutkielmassa aineiston analyysi aloitetaan rikollisuuden pelkoa mittaavan muuttujan C6 kuvailulla, jonka avulla voidaan tarkastella koetun turvattomuuden jakautumista koko aineiston tasolla, koetun turvattomuuden ilmenemistä kussakin Euroopan maassa sekä miesten ja naisten jakautumista koetun turvattomuuden suhteen. Samalla esitetään muuttujan C6 keskeiset tunnusluvut: havaintojen ja puuttuvien havaintojen lukumäärä, muuttujan arvojen keskiarvo, moodi, keskihajonta, varianssi sekä muuttujan minimi- ja maksimi-arvot.

Ennen muuttujien välisiä yhteyksiä selittävien monimuuttujamenetelmien käyttöä on havainnointava muuttujien välistä yhteisvaihtelua, joka kertoo, esiintyykö tutkittava ilmiö yhdessä sitä mahdollisesti selittävien muuttujien kanssa. Tässä tutkielmassa muuttujien välistä yhteisvaihtelua havainnoidaan korrelaatioanalyysillä. Korrelaatioanalyysi tuottaa korrelaatiokertoimen, joka kertoo kahden muuttujan välisestä mahdollisesta yhteisvaihtelusta. Korrelaatiokerroin saa arvoja -1 ja 1 väliltä. Korrelaatiokertoimen etumerkki kuvaa yhteyden suuntaa; jos etumerkki on negatiivinen, on yhteys kääntäen verrannollinen. Positiivinen etumerkki kuvaa suoraan verrannollista

yhteyttä kahden muuttujan välillä. Korrelaatiokertoimen itseisarvo kuvaa yhteyden voimakkuutta; mitä lähempänä kerroin on arvoa 1, sitä voimakkaampi on kahden muuttujan välinen yhteisvaihtelu. Korrelaatiokertoimen arvo 0 kertoo siitä, ettei kahden muuttujan välillä ole yhteisvaihtelua. (Kestilä-Kekkonen). Korrelaatiokertoimen käytöstä on apua selittävän analyysiin valikoituvien muuttujien valinnassa. Jos selittävän muuttujan ja selittävän muuttujan välillä ei ole korrelatiivista yhteyttä, ei selittävää muuttujaa kannata ottaa mukaan jatkoanalyysiin, sillä korrelatiivista yhteyttä voidaan pitää kausaalisuhteen edellytyksenä (Jokivuori & Hietala 2007, 27). Tässä tutkielmassa muuttujien välisten yhteyksien havainnointiin käytetään lähtökohtaisesti Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimia, sillä tutkimuksen kohteena oleva selitettävä muuttuja on järjestysasteikollinen muuttuja sekä monet selittävästä taustamuuttujista ovat järjestys- ja luokitteluasteikollisia muuttujia (ks. Kestilä-Kekkonen).

Käytettäessä valmista kvantitatiivista kyselyaineistoa, on aineistoon tehtävä analyysin vaatimat muuttujamuunnokset sekä uudelleen koodattava muista muuttujista summamuuttujia tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi. Muuttujat on valittu analyysiin pitkälti aikaisemman tutkimusteorian pohjalta. Valittujen muuttujien avulla kyetään empiirisesti mittaamaan niitä ilmiöitä, joiden on havaittu vaikuttavan aikaisemmassa tutkimuksessa rikollisuuden pelkoon yksilötasolla. Samoin aineiston sisältämät muuttujat mahdollistavat sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteiden operationalisoinnin, mikä mahdollistaa näiden käsitteiden tutkimisen osana rikollisuuden pelon ilmiötä. Kaikki tämän tutkielman analyyseissä käytettävät taustamuuttujat ja niille mahdollisesti tehdyt muuttujamuunnokset ovat taulukoituna liitteessä 1.

Tässä tutkielmassa käytettävät summamuuttujat on muodostettu sosiaalista pääomaa, luottamusta ja koettua terveydentilaa mittaavista muuttujista. Summamuttujat ovat muuttujia, jotka ovat muodostettu useammasta samaa ilmiökenttää tai tematiikkaa mittaavista yksittäisistä muuttujista. Summamuttuja kuvaa yksittäistä muuttujaa monipuolisemmin ja kattavammin tutkittavaa ilmiötä. Summamuttujien soveltuvuus analyysiin varmistetaan uudelleenkoodaamalla alkuperäiset muuttujat mitta-asteikoltaan samansuuntaisiksi ja yhteneväisiksi, minkä lisäksi summamuuttujan sisältämien muuttujien välisiä yhteyksiä tarkastellaan korrelaatioanalyysillä ja reliabiliteettianalyysillä. Jos muuttujat korreloivat riittävän vahvasti keskenään ja reliabiliteettianalyysin tuottaman Cronbachin alfa-arvo on riittävän suuri, muuttujista voidaan muodostaa summamuuttuja. Cronbachin alfa-arvo mittaa summamuuttujan sisältämien muuttujien yhdenmukaisuutta. Mitä suurempi alfa-arvo on, sitä yhdenmukaisempia summamuuttujan sisältämät muuttujat ovat, eli ne mittaavat samaa ilmiökenttää. Yleisesti hyvänä Cronbachin alfa-arvona voi pitää 0,7 ylittävää arvoa, mutta kyselytutkimuksiin yleisesti liittyvästä mittausvirheestä johtuen tähän ei aina päästä. (Alkula et al. 1994, 99, 100–103.) Taulukossa 1 on listattuna tässä tutkielmassa käytettävät summamuuttujat, jotka on muodostettu ESS-aineiston sisältämistä muuttujista.

TAULUKKO 1 Summamuuuttujien muuttujien vaihteluvälit, havaintomäärät ja Cronbachin alfa-arvot

Summamuuuttuja	Muuttujan vaihteluväli	Havainnot (puuttuvat)	Cronbachin alfa
Yleinen luottamus toisiin ihmisiin	0 ei luota lainkaan - 10 luottaa täysin	49476 (43)	,798
Luottavaisuus instituutioihin	0 ei luota lainkaan - 10 luottaa täysin	49338 (181)	,909
Sosiaalinen aktiivisuus	1 passiivinen - 5 aktiivinen	49476 (43)	,521
Poliittinen aktiivisuus	1 aktiivinen - 2 passiivinen	49413 (106)	,683
Koettu terveys ja toimintakyky	1 huono - 3 hyvä	49493 (26)	,756

Luottamuksen käsite on operationalisoidaan tässä tutkielmassa muodostamalla yleinen luottamus- ja luottavaisuus instituutioihin -summamuuuttujat. Yleinen luottamus -summamuuuttuja mittaa luottamusta toisiin ihmisiin yleisellä tasolla. Vastaajalta on tiedusteltu tähän tematiikkaan liittyviä kysymyksiä, kuten voivatko he luottaa useimpiin tuntemattomiin ihmisiin, yrittävätkö ihmiset tavoitella vastaajan mielestä vain omaa etuaan ja huolehtivatko ihmiset vain omista asioistaan. Luottavaisuus instituutioihin -summamuuuttuja kuvaa puolestaan luottamusta poliittisiin instituutioihin, viranomaisiin ja oikeusjärjestelmään. Summamuuuttuja sisältää kysymyksiä luottamuksesta maan parlamenttiin, oikeusjärjestelmään, poliisiin, maan poliittiseen järjestelmään sekä kansainvälisen politiikan toimijoihin Euroopan Unioniin ja Yhdistyneisiin Kansakuntiin.

Sosiaalisen pääoman käsitettä operationalisoidaan puolestaan sosiaalista ja poliittista aktiivisuutta mittaavilla summamuuuttujilla. Sosiaalinen aktiivisuus -summamuuuttuja kuvaa vastaajien sosiaalisen osallistumisen astetta ja ystävien tapaamistiheyttä. Kysymyksissä on tiedusteltu vastaajalle läheisten ystävien määrää, ystävien tapaamistiheyttä sekä arviota siitä, osallistuuko vastaaja vertaisiinsa enemmän vai vähemmän sosiaalisiin tapahtumiin. Poliittinen aktiivisuus -summamuuuttuja mittaa vastaajan osallistumista eri keinoin tapahtuvaan poliittiseen toimintaan.

Sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteitä operationalisoivien summamuuuttujien lisäksi koetusta terveydestä ja toimintakyvystä on muodostettu summamuuuttuja, joka sisältää kaksi koettuun terveyteen liittyvää muuttujaa. Tämä summamuuuttuja kuvaa vastaajan kokemaa yleistä terveydentilaa sekä kykyä suoriutua arkipäiväisistä toiminnoista. Kaikkien tutkielmassa käytettävien summamuuuttujien sisältämät yksittäiset muuttujat muuttujamuunnoksineen ovat taulukoituna liitteessä 1.

4.2.2 Lineaarinen regressioanalyysi

Tässä tutkielmassa käytetään lineaarista regressioanalyysiä sen selvittämiseksi, mitkä yksilötason taustamuuttujat ennustavat koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa yksilötasolla. Regressioanalyysi on monimuuttujamenetelmä, jonka avulla voidaan selvittää yhden riippuvan tai selitettävän muuttujan vaihtelua muiden riippumattomien tai selittävien muuttujien avulla. Regressioanalyysiä kannattaa hyödyntää, kun jonkin ilmiön ajatellaan olevan seurausta joistain toisista ilmiöön vaikuttavista tekijöistä tai muuttujista. Samoin jos muuttujien välillä voidaan laskea korrelaatiokerroin, ne sopivat silloin myös regressioanalyysiin. (Jokivuori & Hietala 2007, 39.) Regressioanalyysin etuna on myös se, että sen avulla voidaan tutkia samanaikaisesti useita selittäviä muuttujia, joiden ajatellaan vaikuttavan tutkittavan ilmiön taustalla. Samalla tämä mahdollistaa sen selvittämisen, miten yksittäinen selittävä muuttuja vaikuttaa selitettävään muuttujaan, kun muiden tutkittavaa ilmiötä selittävien muuttujien vaikutus on otettu huomioon. Linearisessa regressioanalyysissä voidaan hyödyntää myös edellä mainittuja summamuuttujia. (Alkula et al. 1994, 251; Kaakinen & Ellonen.)

Lineaarisen regressioanalyysin käytölle on muutamia perusoletuksia. Ensinnäkin analyysissä käytettävien muuttujien tulee olla kvantitatiivisia eli numeraalisessa muodossa ilmaistavia muuttujia. Ideaalilanteessa analyysissä käytettyjen muuttujien tulee olla luonteeltaan jatkuvia, eli muuttujan arvo voi saada minkä tahansa numeerisen arvon muuttujan arvojen vaihteluväliltä. Analyysissä voidaan tosin käyttää myös järjestys- ja luokitteluasteikollisia muuttujia, mutta tällöin niistä on tehtävä kaksiluokkaisia dummy-muuttujia. Toinen oletus lineaarisen regressioanalyysin käytölle on se, että muuttujien väliset yhteydet ovat lineaarisia. Tällöin selitettävän muuttujan ja selittävien muuttujien yhteyttä voidaan kuvata suoralla, joka ilmentää selittävän muuttujan muutoksen vaihtelua myös selitettävässä muuttujassa. Kolmas lineaarisen regressioanalyysin perusoletus on, että selittävien muuttujien vaikutukset ovat additiivisia. Tämä tarkoittaa sitä, että selittävien muuttujien vaikutukset ovat yhteenlaskettavia keskenään. Tällöin selittävien muuttujien selitysvoima kohdistuu nimenomaan tutkimuksen kohteena olevaan selitettävään muuttujaan, eivätkä selittävät muuttujat selitä keskenään toistensa vaihtelua. (Alkula et al. 1994, 252–254; Jokivuori & Hietala 2007, 49.)

Koska lineaarinen regressioanalyysi kuvaa selittävien muuttujien ja selitettävän muuttujan lineaarista yhteyttä, analyysin tulos esitetään regressiosuoralla, jonka kulmakertoimesta saatava regressiokerroin kertoo selittävän ja selitettävän muuttujan välisen yhteyden voimakkuuden ja suunnan. Regressiokerroin saa arvoja -1 ja 1 väliltä. Jos regressiokerroin on arvoltaan negatiivinen, on muuttujien välillä kääntäen verrannollinen yhteys, eli selittävän muuttujan arvon kasvaessa selitettävän muuttujan arvo

pienenee regressiokerroimen antaman arvon suhteessa. Vastaavasti jos kerroin on positiivinen, selittävän muuttujan arvojen kasvaessa myös selitettävän muuttujan arvo kasvaa. Regressiokerroimen itseisarvo kuvaa lineaarisen yhteyden voimakkuutta. Itseisarvoltaan lähellä yhtä olevat arvot kuvaavat vahvaa muuttujien välistä yhteyttä. Jos regressiokerroin saa arvon 0, tällöin selittävän ja selitettävän muuttujan välillä ei ole yhteyttä. Kunkin selittävän muuttujan tilastollista merkitsevyyttä mitataan t-testillä, joka kertoo sen, onko selittävällä muuttujalla tilastollisesti merkitsevää vaikutusta selitettävään muuttujaan. Yksittäisen selittävän muuttujan lineaarista yhteyttä selitettävään muuttujaan kuvaa standardisoitu beta-kerroin, kun muiden muuttujien vaikutus on otettu huomioon. (Kaakinen & Ellonen; Jokivuori & Hietala 2007, 40, 47-49).

Usean selittävän muuttujan tapauksessa lineaarisen regressioanalyysin olennainen tunnusluku on R^2 -luku eli yhteiskorrelaatiokerroimen neliö, joka kertoo koko lineaarisen regressiomallin selitysasteen. Selitysaste kuvaa, kuinka monta prosenttia yksinomaan selittävät muuttujat selittävät selitettävän muuttujan vaihtelusta. R^2 -luku vaihtelee arvojen 0 ja 1 välillä. Mitä suurempi R^2 -luku on, sitä suurempi on myös kyseisen regressiomallin eli sen sisältämien selittävien muuttujien selitysvoima suhteessa tutkittavana olevaan selitettävään muuttujaan. Useampaa regressiomallia käytettäessä ja niiden tuloksia vertailtaessa käytetään korjattua R^2 -lukua, joka ottaa huomioon mallissa käytettävien selittävien muuttujien lukumäärän. Korjattu R^2 -luku on aina joko yhtä suuri tai pienempi kuin varsinainen R^2 -luku. (Kaakinen & Ellonen; Jokivuori & Hietala 2007, 47.)

Koko mallin tilastollista merkitsevyyttä tarkastellaan F-testillä, joka kertoo, pysytäänkö mallilla ylipäätään selittämään tutkittavan muuttujan vaihtelua. Jos F-testin tulos on tilastollisesti merkitsevä, se merkitsee samalla koko mallin ja sen tulosten tilastollista merkitsevyyttä. Toinen regressiomallin tilastollista onnistuneisuutta kuvaava tunnusluku on estimaatin keskivirhe, joka ilmoittaa regressiomallin virhetermien keskihajonnan. Mitä suurempi estimaatin keskivirhe, sitä heikompi on mallin tilastollinen selitysvoima. Estimaatin keskivirheen suuruus tulee suhteuttaa selitettävän muuttujan vaihteluväliin; jos keskivirhe muodostaa suuren osan muuttujan arvojen vaihteluvälistä, mallilla ei voida muodostaa tilastollisesti kovin vankkoja selitysmalleja tutkittavasta ilmiöstä. (Kaakinen & Ellonen).

Useita selittäviä muuttujia hyödyntävän monimuuttujamenetelmän käytössä on otettava huomioon myös selittävien muuttujien kollineaarisuus. Muuttujien kollineaarisuudella tarkoitetaan sitä, että selittävät muuttujat korreloivat toistensa kanssa. Regressioanalyysissä optimitilanne on sellainen, jossa kaikki selittävät muuttujat korreloivat selitettävän muuttujan kanssa, mutta selittävät muuttujat ovat toisistaan riippumattomia, eli ne eivät korreloi keskenään. Mitä vähemmän selittävät muuttujat korreloivat toistensa kanssa, on sitä mittaavat VIF (variance inflation factor) - ja tolerance-

arvot ovat lähempänä arvoa 1. Tolerance- ja VIF-arvot lasketaan kullekin selittävälle muuttujalle erikseen. Muuttujalla ei katsota olevan mallin kannalta ongelmallista kollinearisuutta muiden muuttujien kanssa, jos VIF-arvo on alle 4 ja tolerance-arvo pysyy suurempana kuin 0,2. (Kaakinen & Ellonen; Jokivuori & Hietala 2007, 50).

Tässä tutkielmassa hyödynnettävässä lineaarisessa regressiomallissa käytetään niin kutsuttua pakottavaa (enter) menetelmää. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki regressiomallissa käytettävät selittävät muuttujat tuodaan malliin mukaan samalla kertaa, riippumatta niiden selitysvoimaisuudesta. Selittävät muuttujat voitaisiin tuoda malliin myös askeltavalla tai hierarkkisella menetelmällä. Askeltavassa menetelmässä malliin lisätään suuresta muuttujajoukosta muuttujia niin kauan, kun mallin tilastollinen selitysvoima on mahdollisimman suuri. Hierarkkisella menetelmällä selittäjät tuodaan ryhmittäin mukaan malliin, jolloin voidaan arvioida ja verrata eri muuttujaryhmien keskinäistä vaikutusta regressiomallin selitysvoimaan. (Jokivuori & Hietala 2007, 45, 51–55). Tässä tutkielmassa käytetään kuitenkin pakottavaa menetelmää, sillä selittäviä muuttujia on rajattu määrä ja ne kaikki ovat teoreettisesta viitekehyksestä johdettuja turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa selittäviä muuttujia.

4.2.3 Kontekstuaalianalyysi

Kontekstuaalianalyysi on analyysimenetelmä, joka ottaa huomioon niin kutsuttuja yhteisötason muuttujia kvantitatiivisessa sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa. Kontekstuaalianalyysin avulla on siis mahdollista selvittää, vaikuttaako tutkittavan ilmiön taustalla yksilötason taustamuuttujien lisäksi muita, yksilön ulkopuolisia tekijöitä. Koska kaikki sosiaaliset ilmiöt tai yksilön toiminta yhteiskunnassa ei ole täysin sidoksissa pelkkiin yksilön ominaisuuksiin, on sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa tärkeää ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon myös se sosiaalinen ympäristö, jossa yksilön toiminta on mahdollista. Sosiaalisena ympäristönä ja sitä ilmentävänä yhteisötason muuttujana voidaan pitää esimerkiksi oppilaitosta, yritystä, yhdistystä, harrastuskerhoa tai mitä tahansa muuta sosiaalista organisaatiota, yhteisöä tai ryhmää, jossa yksilö toimii ja johon hänellä on jäsenyys. Ympäristöllisenä tekijänä tai muuttujana voisi tässä mielessä pitää myös yhteiskuntaa, jossa yksilö elää sekä tiettyä yhteiskunnallista ilmapiiriä, mielipideilmastoa tai "ajan henkeä", joka on kulloisenaikin hetkenä ajankohtainen. Laajemmin yhteisötason muuttujana voidaan pitää myös tiettyä yhteiskunnallista ryhmää tai sosiaalista kerrostumaa, johon yksilö kuuluu tai mieltää kuuluvansa. Tästä esimerkkinä toimii muun muassa sosioekonominen asema tai sukupolvi. (Jokivuori & Hietala 2007, 196–197). Tässä tutkielmassa yhteisötason muuttujana toimii maa tai valtio, jossa vastaaja on osallistunut tutkimukseen. Yksittäisen maan voidaan tässä mielessä katsoa luovan yhteiskunnallisen kontekstin, jossa yksilö toimii.

Tilastotieteellisesti kontekstuaalianalyysi perustuu sisäkorrelaation laskemiselle. Tämän tutkielman tapauksessa sisäkorrelaatio kuvaa jonkin sosiaalisen ryhmän, kuten valtion, yhdenmukaistavaa vaikutusta yksilötason ominaisuuksiin. Sisäkorrelaatio lasketaan siten, että ryhmien välinen varianssi jaetaan yksilötason varianssin ja ryhmien välisen varianssin summalla. (Ellonen & Kaakinen). Sisäkorrelaatio saa arvoja 0 ja 1 väliltä. Jos sisäkorrelaatio on arvoltaan 0, ryhmän jäsenet ovat tutkittavan muuttujan suhteen täysin erilaisia. Jos sisäkorrelaatio on 1, ryhmän jäsenet ovat ominaisuudeltaan täysin yhdenmukaisia tutkittavan muuttujan suhteen. (Jokivuori & Hietala 2007, 198.)

Kontekstuaalianalyysi täydentää tässä tutkielmassa yksilötason muuttujia ja niiden vaikutusta tarkastelevaa lineaarista regressioanalyysiä. Koska tutkielmassa käytettävä aineisto on kerätty Euroopan laajuisesti 30:stä eri maasta, muodostaa tutkimuksen kohteena olevat maat kukin luonnollisen yhteisömuuttujan, jota voidaan hyödyntää kontekstuaalianalyysissä. Tämän pohjalta voidaan siis ajatella, että maa pitää sisällään tietynlaisen yhteiskunnallisen ilmapiirin tai kulttuurin, joka voi vaikuttaa koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelon kokemiseen yksilötasolla. Koska rikollisuuden pelko on tunne, sen tavoittamiseksi ei riitä pelkkä kvantitatiivinen, yksilötason selittävien muuttujien yhteyksiä havainnoiva analyysi. Tämän vuoksi on mielekäästä huomioida myös sosiaalisen ympäristön, tässä tapauksessa maan tai valtion vaikutus koettuun turvattomuuden ja rikollisuuden pelkoon. Kontekstuaalianalyysiin läheisesti liittyvää sisäkorrelaatiota ovat hyödyntäneet vastaavaan tarkoitukseen muun muassa Hummelsheim et al. (2011) ja Vauclair & Bratanova (2017) omista rikollisuuden pelon tutkimuksissaan osana monitasomallinnusta.

5 TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä tutkielmassa käytettävällä ESS 2018-aineistolla tutkitaan koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa Euroopassa. Aineiston analyyseillä vastataan siihen, miten koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa koetaan Euroopassa (luku 6) ja millaiset yksilölliset taustatekijät ennustavat rikollisuuden pelon kokemista (luku 7). Lisäksi selvitetään se, miten yksilöllinen sosiaalinen pääoma ja luottamus ennustavat rikollisuuden pelkoa (luku 8) ja millainen vaikutus maan luomalla kontekstuaalivaikutuksella on rikollisuuden pelkoon (luku 9). Yksilötason rikollisuuden pelkoa ennustavia tekijöitä tarkastellaan lisäksi erikseen Suomen kontekstissa luvussa 8.1.

Tässä tutkielmassa käytettävän teoreettisen viitekehyksen ja aineiston pohjalta on muodostettu seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millaisena koettu turvattomuus ja rikollisuuden pelko näyttäytyy Euroopassa?
2. Mitkä aikaisemmassa tutkimuksessa esiin nostetut yksilötason taustatekijät ja rikollisuuden pelon hypoteesit ennustavat koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa Euroopassa?
3. Miten sosiaalinen pääoma ja luottamus ennustavat koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa muiden tekijöiden ohella sekä Euroopassa että Suomessa?
4. Millainen vaikutus yksilön ulkopuolisella kontekstuaalivaikutuksella on koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon Euroopassa?

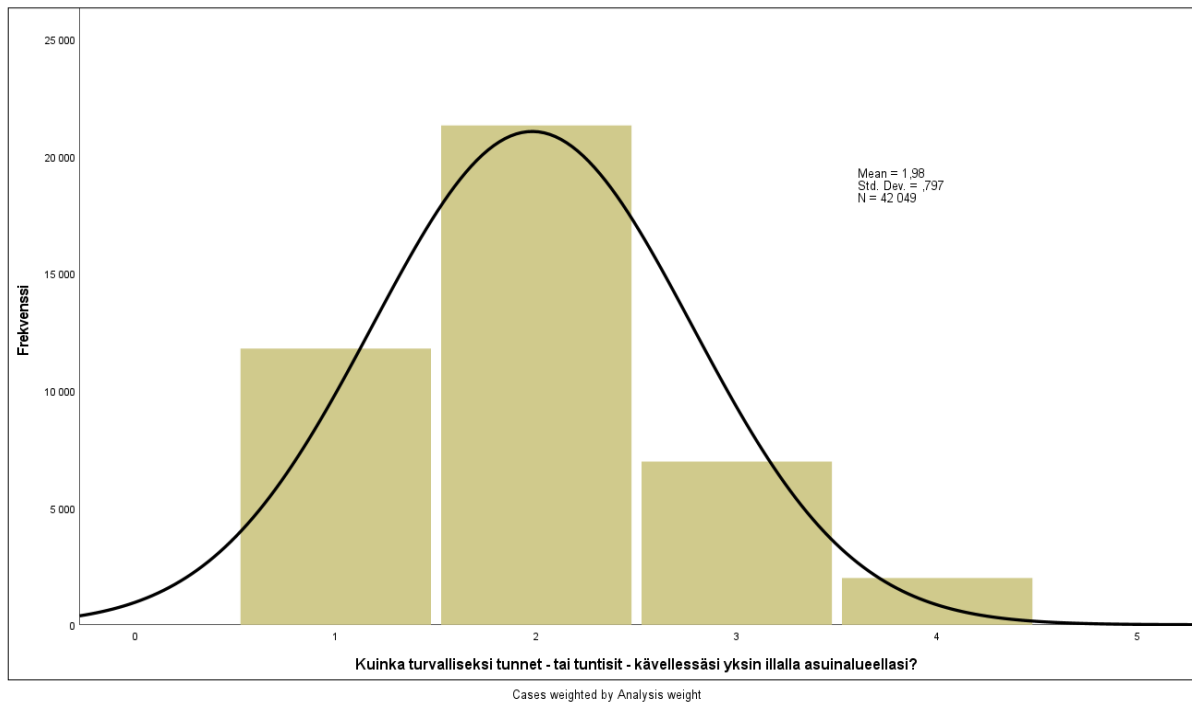
6 KOETTU TURVATTOMUUS JA RIKOLLISUUDEN PELKO EUROOPASSA

ESS 2018-aineiston kuvailevan analyysin perusteella Euroopassa omalla asuinalueella liikkuminen koetaan pääosin turvalliseksi, mutta turvattomuuden kokemukset vaihtelevat eri Euroopan maiden välillä paikoin voimakkaastikin. Tässä tutkielmassa selitettävä muuttuja on ESS 2018-aineistossa esitetty kysymys C6 *Kuinka turvallisiksi tunnet – tai tuntisit – olosi kävellessäsi yksin illalla asuinalueellasi?* Kysymyksessä C6 koettua turvattomuutta on mitattu neliportaisella asteikolla, jossa arvo 1 edustaa voimakasta koettua turvallisuutta ja arvo 4 voimakasta koettua turvattomuutta. Tässä luvussa tarkastellaan tarkemmin sitä, miten yleistä vastaajan omalla asuinalueella koettu turvattomuus on Euroopassa ja miten turvattomuuskokemukset jakautuvat eri Euroopan maiden välillä. Samalla tarkastellaan myös ristiintaulukoinnin avulla miesten ja naisten välistä eroa turvattomuuden kokemisessa.

Aineiston kuvailevan analyysin perusteella voidaan todeta, että koko Euroopan tasolla turvallisuuden kokemus on selkeästi yleisempää kuin koettu turvattomuus. Asuinalueellaan liikkumisen turvalliseksi tai erittäin turvalliseksi kokee reilu 33 000 vastaajaa eli noin 79 % vastaajista, kun taas turvattomaksi tai erittäin turvattomaksi asuinalueensa kokee noin 21 % eli lähes 9000 vastaajaa. Kaikkien analyysissä mukana olleiden maiden osalta puuttuvia havaintoja muuttujan C6 osalta on suhteellisesti hyvin vähän (392 kpl, 0,9 %), joten tämän muuttujan analyysiä voi jatkaa aineiston edustavuuden kannalta turvallisilla mielin. Koko Euroopan tasolla koetun turvattomuuden keskiarvo on 1,98. Muuttujan C6 keskihajonta on ,797 ja varianssi ,635. Muuttujan keskeiset tunnusluvut ja jakaumat ovat listattuna taulukossa 2 sekä havainnollistettuna kuviossa 2.

TAULUKKO 2 Asuinalueen koettua turvattomuutta mittaavan muuttujan C6 keskeiset tunnusluvut ja muuttujan havaintojen jakauma koko Euroopan tasolla

C6 Kuinka turvalliseksi tunnet - tai tuntisit - olosi kävellessäsi yksin illalla asuinalueellasi?	Lukumäärä / tunnusluku	Suhteellinen osuus %
Havaintoja	42049	99,1 %
Puuttuvia havaintoja	392	0,9 %
Keskiarvo	1,98	
Moodi	2	
Keskihajonta	,797	
Varianssi	,635	
Minimiarvo	1	
Maksimiarvo	4	
Kokee erittäin turvalliseksi (1)	11786	28,0 %
Kokee turvalliseksi (2)	21306	50,7 %
Kokee turvattomaksi (3)	6962	16,6 %
Kokee erittäin turvattomaksi (4)	1994	4,7 %

KUVIO 2 Muuttujan C6 histogrammi

Turvattomuutta omalla asuinalueellaan kokevien osuus väestöstä jakautuu Euroopan maiden kesken varsin epätasaisesti. Kaikista voimakkaimmin (keskiarvolla mitattuna) koettua turvattomuutta koetaan Bulgariassa, Italiassa, Liettuassa, Unkarissa ja Tšekissä. Kun tarkastellaan koetun turvattomuuden yleisyyttä väestön keskuudessa, yleisintä turvattomuuden kokemus on Bulgariassa, Italiassa, Liettuassa,

Saksassa ja Latviassa. Vastaavasti turvallisimpina koettuja maita sekä voimakkuudeltaan että yleisyydeltään ovat Pohjoismaat Ruotsia lukuun ottamatta sekä Sveitsi ja Slovenia. Asuinalueen turvattomuutta kuvailevan analyysin tulokset ovat visualisoitu maakohtaisesti kuviossa 3. Kunkin maan saama muuttujan C6 keskiarvo sekä turvattomuutta jossain määrin tai paljon kokevien osuus kunkin maan väestöstä on listattu taulukkoon 3.

KUVIO 3 Jossain määrin tai paljon turvattomuutta asuinalueellaan kokevien osuus maittäin

TAULUKKO 3 Koetun turvattomuuden keskiarvot (1 erittäin turvallinen – 4 erittäin turvaton) ja turvattomuutta kokevien osuus väestöstä maittain

Maa	Koetun turvattomuuden keskiarvo	Turvattomuutta kokevien osuus koko väestöstä %	Turvattomuutta kokevien miesten osuus kaikista miehistä %	Turvattomuutta kokevien naisten osuus kaikista naisista %	Miesten ja naisten välinen erotus prosenttiyksikköinä
Itävalta	1,74	14,6 %	7,1 %	21,6 %	14,5
Belgia	1,97	17,9 %	9,9 %	25,7 %	15,8
Bulgaria	2,59	50,6 %	37,8 %	62,3 %	24,5
Sveitsi	1,62	9,3 %	3,7 %	14,8 %	11,1
Kypros	1,96	20,8 %	14,3 %	27,0 %	12,7
Tšekki	2,07	18,0 %	10,2 %	25,4 %	15,2
Saksa	2,04	25,4 %	13,1 %	37,4 %	24,3
Tanska	1,54	8,8 %	2,5 %	14,9 %	12,4
Viro	1,90	15,5 %	7,8 %	22,0 %	14,2
Espanja	1,99	21,3 %	11,6 %	30,6 %	19
Suomi	1,63	7,8 %	2,2 %	13,1 %	10,9
Ranska	1,93	22,8 %	11,3 %	33,6 %	22,3
Yhdistynyt kuningaskunta	2,00	22,9 %	13,0 %	32,4 %	19,4
Kroatia	1,66	10,3 %	4,8 %	15,3 %	10,5
Unkari	2,13	21,5 %	19,1 %	23,6 %	4,5
Irlanti	1,94	21,3 %	11,7 %	30,7 %	19
Islanti	1,46	7,4 %	0,0 %	15,4 %	15,4
Italia	2,22	29,3 %	21,9 %	36,2 %	14,3
Liettua	2,22	28,8 %	22,4 %	34,1 %	11,7
Latvia	2,01	23,3 %	11,0 %	33,3 %	22,3
Montenegro	1,69	9,8 %	7,7 %	12,0 %	4,3
Alankomaat	1,92	13,6 %	5,4 %	21,6 %	16,2
Norja	1,47	6,2 %	2,7 %	10,0 %	7,3
Puola	1,81	10,2 %	5,5 %	14,5 %	9
Portugali	1,89	14,6 %	7,8 %	20,5 %	12,7
Serbia	1,93	20,0 %	11,6 %	28,3 %	16,7
Ruotsi	1,71	15,2 %	5,7 %	24,9 %	19,2
Slovenia	1,65	6,3 %	2,3 %	10,2 %	7,9
Slovakia	2,05	18,4 %	12,8 %	23,5 %	10,7
Koko Eurooppa	1,98	21,3 %	12,2 %	29,9 %	17,7

Kuvailevassa analyysissä koettua turvattomuutta voidaan mitata sekä kunkin maan saamalla koetun turvattomuuden keskiarvolla että turvattomuutta kokevien osuudella väestöstä. Kolmen turvattomimman maan eli Bulgarian, Italian ja Liettuan osalta tulokset ovat yhdenmukaisia siten, että ne ovat sekä pelon intensiteetiltään että

yleisyydeltään turvattomimmiksi koettuja maita. Vaikka keskiarvolla mitattuna intensiteetiltään seuraavaksi turvattomimmiksi koettuja maita ovat Unkari ja Tšekki, niissä koetaan kuitenkin väestötasolla hieman vähemmän turvattomuutta kuin Saksassa ja Latviassa. Samanlaista epä johdonmukaisuutta havaitaan turvallisimmiksi koetuissa maissa, joista esimerkiksi Sloveniassa koettu turvattomuus on toiseksi harvinaisinta väestötasolla, mutta turvattomuuden kokemuksen intensiteetti on suurempaa kuin muissa Pohjoismaissa. Kuuden turvallisimman maan joukossa ovat kuitenkin samat maat eli Norja, Slovenia, Islanti, Suomi, Tanska ja Sveitsi, mitattiin niitä kummin päin tahansa koetun turvattomuuden suhteen.

Taulukosta 3 voidaan havaita jo viitteitä siitä, että koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon suhteen selkeitä eroja on myös miesten ja naisten välillä. Kussakin Euroopan maassa naiset kokevat selkeästi enemmän turvattomuutta kuin miehet. Kaikista turvattomimmiksi koetussa Bulgariassa reilusti yli puolet naisista kokee jossain määrin tai paljon turvattomuutta omalla asuinalueellaan, ja miehistäkin ainakin jonkinasteista turvattomuutta kokee reilusti yli kolmannes. Turvallisimpana maana koetussa Norjassa vain kymmenes naisista ja 2,7 % miehistä kokee jossain määrin tai paljon turvattomuutta omalla asuinalueellaan. Erot miesten ja naisten välillä koetun turvattomuuden suhteen ovat siis selkeitä kautta Euroopan, turvattomuutta kokevien naisten osuuksien ollen selkeästi suurempia kuin miesten vastaavat osuudet kussakin maassa. Huomionarvoista on myös se, että turvallisimmaksi koetuissa maissa miesten ja naisten välinen suhteellinen ero koetun turvattomuuden suhteen on poikkeuksellisen suuri verrattuna niihin maihin, joissa turvattomuutta koetaan yleisesti enemmän. Vaikka kussakin Euroopan maassa absoluuttiset erot turvattomuuden kokemisessa ovat miesten ja naisten välillä selkeitä, suhteelliset erot miesten ja naisten välillä ovat pienempiä korkean turvattomuuden maissa Bulgariassa, Italiassa ja Liettuassa kuin esimerkiksi Pohjoismaissa, joissa naiset kokevat turvattomuutta suhteellisesti moninkertaisesti miehiä enemmän.

Asuinalueella koettua turvattomuutta kuvaavan muuttujan C6 tarkastelu ristiintaulukoimalla on osoittanut, että turvattomuuden kokemukset vaihtelevat varsin voimakkaasti eri maiden välillä. Lisäksi ristiintaulukoimalla koettu turvattomuus ja sukupuoli huomataan, että miesten ja naisten välinen eroavaisuus koetun turvattomuuden suhteen on huomattavaa kautta Euroopan. Seuraavassa luvussa tehtävässä korrelaatioanalyysissä ja lineaarisessa regressioanalyysissä selvitetään tarkemmin, millainen rooli sukupuolella on koetun turvattomuuden taustalla. Samalla jatkoanalyysit mahdollistavat myös muiden koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon ilmiötä ennustavien muuttujien tarkastelun empiirisesti. Aikaisemman tutkimuksen perusteella turvattomuuden kokemus ei selity vain sukupuolella, vaan sen taustalla voi olla useita demografisia ja sosioekonomisia tekijöitä, joita tarkastellaan seuraavaksi.

7 KOETTUA TURVATTOMUUTTA ENNUSTAVAT TEKIJÄT EUROOPASSA

Koetun turvattomuuden taustalla vaikuttavia yksilötason tekijöitä tutkittaessa hyödynnetään luvussa 2 esiteltyjä rikollisuuden pelon taustamuuttujia. Näitä aiemman tutkimuksen esiin nostamia muuttujia edustavat fyysiseen haavoittuvuuteen sekä uhrkokemuksiin liittyvät taustamuuttajat, kuten ikä, sukupuoli, koettu terveys ja aikaisemmat omakohtaiset tai läheisen kokemukset rikoksen uhriksi joutumisesta. Näiden edellä mainittujen tekijöiden lisäksi koetun turvattomuuden taustalla ajatellaan olevan useita sosiaalisia haavoittuvuustekijöitä, jotka liittyvät vastaajan koulutustasoon, tulotasoon, työmarkkina-asemaan, etniseen vähemmistöryhmään kuulumiseen ja diskriminointikokemuksiin. Lisäksi tarkastellaan kontekstitekijöitä, joiden voi ajatella vaikuttavan turvattomuuden tunteeseen ja rikollisuuden pelkoon omassa asuinympäristössä. Näitä tekijöitä edustavat aineistossa asuinympäristöä, yksin asumista ja median seuraamista edustavat muuttajat.

Ennen lineaarista regressiomallia on syytä tarkastella muuttujien välistä keskinäistä korrelaatiota sen selvittämiseksi, onko taustamuuttujilla yhteisvaihtelua rikollisuuden pelkoa mittaavan muuttujan kanssa. Seuraavana esitetyssä korrelaatiomatriisissa on esitetty edellä mainittujen selittävien muuttujien tilastollisia yhteyksiä selitettävään muuttujaan eli koettuun turvattomuuteen. Korrelaatioanalyysissä ovat mukana koko Euroopan havainnot. Korrelaatioanalyysissä on käytetty lähtökohtaisesti Spearmanin järjestyskorrelaatiokerrointa, koska selitettävä muuttuja ja monet selittävät muuttajat ovat järjestysasteikollisia muuttujia. Korrelaatioanalyysissä on hyvä huomioda se, että tässä tutkielmassa käytettävän aineiston suuren otoskoon takia eri muuttujien välillä havaitaan tilastollisesti merkitseviä korrelaatiota erittäin herkästi. Tämä ei kuitenkaan aiheuta ongelmia analyysin kannalta, sillä korrelaatioanalyysissä tilastollista merkitsevyytensä suurempi mielenkiinto kohdistuu itse korrelaatiokerrotimeen, jotka kertovat muuttujien välisen yhteisvaihtelun suunnasta ja voimakkuudesta. Korrelaatioanalyysin tulokset ovat esitettynä taulukossa 4.

TAULUKKO 4 Selittävien muuttujien korrelaatiot koetun turvattomuuden (muuttuja C6) kanssa

Selittävä muuttuja (arvot ja vaihteluväli)	Korrelaatiokerroin	Tilastollinen merkitsevyys
Sukupuoli 1) mies 2) nainen	,256***	,000
Ikä (nuorin - vanhin)	,075***	<,001
Koettu terveys ja toimintakyky (1 huono - 3 hyvä)	-,155***	<,001
Diskriminoituun ihmisryhmään kuuluminen 1) kuuluu 2) ei kuulu	-,025***	<,001
Etniseen vähemmistöön kuuluminen 1) kuuluu 2) ei kuulu	-,040***	<,001
Oma tai perheenjäsenen kokemus rikoksen uhriksi joutumisesta 1) kyllä 2) ei	-,087***	<,001
Asuinympäristö 1) suuri kaupunki 2) suuren kaupungin lähiö tai lähialue 3) pieni kaupunki 4) kylä 5) maaseutu/haja-asutusalue	-,132***	<,001
Yksin asuminen 1) Asuu yksin 2) Ei asu yksin	-,058***	<,001
Uutisten ja ajankohtaisasioiden seuraaminen minuutteina (jatkuva)	,006 (Spearman) ,034*** (Pearson)	,265 <,001
Koulutustaso 1) ei perusasteen tutkintoa 2) perusasteen tutkinto 3) toisen asteen tutkinto 4) alempi korkea-asteen tutkinto 5) ylempi korkea-asteen tutkinto 6) tieteellinen jatkotutkinto	-,129***	<,001
Työmarkkina-asema 1) työelämässä 2) ei työelämässä	,145***	<,001
Kotitalouden nettotulot 1) alin tulodesiili - 10) ylin tulodesiili	-,166***	<,001

Taulukosta 4 havaitaan, että yhteyksiä havainnoivalla tasolla kaikki asuinalueen koettua turvallisuutta ennustavat muuttujat eli sukupuoli, ikä, koettu terveys ja toimintakyky, uhrikokemus, diskriminoituun ihmisryhmään ja etniseen vähemmistöön kuuluminen, asuinympäristö, yksin asuminen, uutisten seuraaminen, koulutustaso,

työmarkkina-asema ja kotitalouden nettotulot ovat tilastollisesti erittäin merkitsevässä yhteydessä siihen, kokeeko vastaaja turvattomuutta asuinalueellaan. Kaikista vahvimmat yhteydet koettuun turvattomuuteen korrelaatioanalyysissä ovat vastaajan sukupuolella, kotitalouden nettotuloilla sekä koetulla terveydellä ja toimintakyvyllä. Sukupuoli-muuttujassa naiset ovat saaneet arvon 2, joten positiivinen korrelaatiokerroin ,256 kieli siitä, että turvattomuuden kokemus korostuu naisilla, kun turvattomuutta mittaavan selitettävän muuttujan suurempi arvo edustaa voimakkaampaa koettua turvattomuutta. Kotitalouden nettotulot ovat suhteellisen vahvassa yhteydessä koettuun turvattomuuteen korrelaatiokerroin ollessa -,166, mikä kertoo suurempien tulojen yhteydestä keskimääräistä vähäisempään turvattomuuden kokeamiseen. Vastaavasti koetun terveyden ja toimintakyvyn kohdalla korrelaatiokerroin -,155 on negatiivinen, koska mitä terveempi ja toimintakykyisempi vastaaja on, sitä vähemmän hän keskimäärin kokee turvattomuutta.

Myös muiden edellä mainittujen muuttujien osalta tilastollinen merkitsevyys on erittäin merkitsevä. Asuinympäristön, työmarkkina-aseman ja koulutustason osalta tilastollinen ja korrelatiivinen yhteys on suhteellisen vahva tässä muuttujajoukossa korrelaatiokerroimien itseisarvojen ollessa näillä muuttujilla yli 0,1. Näin ollen koettua turvattomuutta ennustavat myös suuressa kaupungissa asuminen, matala koulutus ja työelämän ulkopuolelle jääminen. Suhteellisen heikosti koetun turvattomuuden kanssa korreloi vastaajan ikä, yksin asuminen, diskriminointikokemus, etniseen vähemmistöön kuuluminen ja median seuraaminen, joiden kaikkien korrelaatiokerroimet jäävät selkeästi alle arvon 0,1. Hieman yllättävästi oma tai perheenjäsenen uhrikokemus on muihin muuttujiin nähden vain suhteellisen vaatimattomassa, vaikkakin tilastollisesti erittäin merkitsevässä yhteydessä koettuun turvattomuuteen. Median ja ajankohtaisasioiden seuraamisen korrelatiivista yhteyttä koettuun turvattomuuteen heikentää se, että korrelaatioanalyysissä käytetty Spearmanin järjestyskorrelaatiokerroin ei osoita yhteisvaihtelua median seuraamisen ja koetun turvattomuuden välillä. Sen sijaan Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerroin osoittaa tuon yhteyden.

Koska kaikki korrelaatioanalyysissä käytetyt muuttujat ovat tilastollisesti erittäin merkitsevässä yhteydessä koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon, muodostetaan näistä muuttujista lineaarinen regressiomalli. Linearisessa regressiomallissa jokaiselle muuttujalle saadaan itsenäinen selitysaste (standardisoitu beta-kerroin) sekä koko mallin kattava selitysaste (R^2 neliö). Analyysi on tehty enter-menetelmällä, joka syöttää regressiomalliin kaikki muuttujat yhdellä kertaa.

Taulukossa 5 on esitettyä lineaarinen regressiomalli, joka on muodostettu aikaisemman, koettua turvattomuutta käsittelevän tutkimuskirjallisuuden ja siinä esitettyjen turvattomuutta ennustavien muuttujien pohjalta. Koska näiden muuttujien yhteisvaihtelu koettua turvattomuutta mittaavan muuttujan C6 kanssa on todennettu korrelaatioanalyysillä, ne voidaan lisätä lineaariseen regressiomalliin. Vastaajan

asuinympäristöstä, koulutustasosta ja kotitalouden nettotuloista on muodostettu dummy-muuttujat analyysiä varten. Dummy-muuttujissa vertailutasoina toimivat kussakin muuttujassa niiden suurin arvo, johon muita muuttujan arvoja vertaillaan.

TAULUKKO 5 Lineaarisen regressiomalli yleisistä turvattomuutta ennustavista taustamuuttujista

Selittävä muuttuja (arvot ja vaihteluväli)	Standardisoitu beta-kerroin (tilastollinen merkitsevyys)	Toleranssi / Varianssin inflaatiotekijä (VIF)
Sukupuoli 1) mies 2) nainen	,242*** (.000)	,977/1,023
Ikä (nuorin-vanhin)	,016** (.009)	,765/1,306
Koettu terveys ja toimintakyky (1 huono - 3 hyvä)	-,107*** (<,001)	,819/1,221
Diskriminoituun ihmisryhmään kuuluminen 1) kuuluu 2) ei kuulu	-,012* (.033)	,919/1,088
Etniseen vähemmistöön kuuluminen 1) kuuluu 2) ei kuulu	-,018** (.001)	,921/1,086
Oma tai perheenjäsenen kokemus rikoksen uhriksi joutumisesta 1) kyllä 2) ei	-,087*** (<,001)	,974/1,027
Asuinympäristö (dummy) 1) suuri kaupunki 2) suuren kaupungin lähiö tai lähialue 3) pieni kaupunki 4) kylä 5) maaseutu/haja-asutusalue	,196*** (<,001) ,170*** (<,001) ,207*** (<,001) ,084*** (<,001) vertailutaso	,228/4,394 ,273/3,665 ,160/6,240 ,164/6,107
Yksin asuminen 1) Asuu yksin 2) Ei asu yksin	,012* (.034)	,802/1,248
Uutisten ja ajankohtaisasioiden seuraaminen minuutteina (jatkuva)	,024*** (<,001)	,985/1,015
Koulutustaso (dummy) 1) ei perusasteen tutkintoa 2) perusasteen tutkinto 3) toisen asteen tutkinto 4) alempi korkea-asteen tutkinto 5) ylempi korkea-asteen tutkinto 6) tieteellinen jatkotutkinto	,038*** (<,001) ,106*** (<,001) ,105*** (<,001) ,019 (.189) ,005 (.737) vertailutaso	,500/2,001 ,134/7,458 ,055/18,065 ,132/7,589 ,106/9,473
Työmarkkina-asema 1) työelämässä 2) ei työelämässä	,050*** (<,001)	,767/1,303

Kotitalouden nettotulot (dummy)		
1. alin tulodesiili	,064*** (<,001)	,468/2,138
2. tulodesiili	,082*** (<,001)	,460/2,173
3. tulodesiili	,065*** (<,001)	,489/2,046
4. tulodesiili	,062*** (<,001)	,491/2,038
5. tulodesiili	,039*** (<,001)	,511/1,957
6. tulodesiili	,047*** (<,001)	,515/1,940
7. tulodesiili	,048*** (<,001)	,511/1,956
8. tulodesiili	,025*** (<,001)	,527/1,897
9. tulodesiili	,017* (.016)	,570/1,754
10. ylin tulodesiili	vertailutaso	

Korjattu R² = ,148
R² = ,149
F = 203,718*** (.000)
Estimaatin keskivirhe = ,738

*** Tilastollisesti erittäin merkitsevä (p<,001)
** Tilastollisesti merkitsevä (p<,01)
* Tilastollisesti melkein merkitsevä (p<,05)

Yllä olevan taulukon 5 lineaarinen regressiomalli valottaa korrelaatiokertoimia tarkemmin koettua turvattomuutta ennustavia tekijöitä. Malli on tilastollisesti erittäin merkitsevä, sillä sen ANOVA-analyysin F-testin tilastollinen merkitsevyytaso $p=,000$. Korjattu R² -luku ,148 kertoo siitä, että koko malli kaikkine selittäjämuuttujineen selittää noin 15 % koettua turvattomuutta mittaavan muuttujan C6 vaihtelusta. Tätä selitystasetta voi pitää turvattomuuden kaltaisen monimutkaisen ilmiön tutkimuksessa varsin kohtalaisena selitystasteena. Regressiomalli ei anna myöskään viitteitä selittävien muuttujien vahvasta kollineaarisuudesta, sillä toleranssin ja varianssin inflaatiotekijän (VIF) arvot kussakin selittävässä muuttujassa ovat varsin lähellä arvoa 1. Selittävät muuttujat ovat siis keskenään riippumattomia, joten ne selittävät selitettävää kohdemuuttujaa sen sijaan, että ne selittäisivät toisiaan. Toisaalta hieman pienempiä toleranssiarvoja ja suurempia VIF-arvoja esiintyy dummy-muuttujien sisällä niiden saamista arvoissa, sillä ne mittaavat samaa asiaa. Tämä ei kuitenkaan aiheuta ongelmia analyysin kannalta. Koko lineaarisen regressiomallin keskivirhe on ,738. Keskivirheen osuus selitettävän muuttujan arvojen vaihteluvälistä (1–4) on suuri, mikä kertoo siitä, että mallin sisältämien muuttujien avulla ei voida ainakaan kovin kattavasti selittää turvattomuuden kokemusta ja rikoksen pelkoa. Tähän viittaa myös mallin absoluuttisesti mitattuna pieni selitystaste.

Tarkasteltaessa mallin sisältämiä yksittäisiä selittäjämuuttujia huomataan, että sukupuoli, asuinympäristö sekä koettu terveys ja toimintakyky ovat vahvimpia koettua turvattomuutta ennustavia, tilastollisesti erittäin merkitseviä yksilötason taustatekijöitä. Sukupuolen yhteys säilyy edelleen selittävästä muuttujista vahvimpana muiden muuttujien kontrollista huolimatta. Myös vastaajan asuinympäristön tyyppiä

mittaava muuttuja vahvasti hieman ennustusvoimaansa regressiomallissa, säilyen tilastollisesti erittäin merkitsevänä. Erityisesti pienessä tai suuressa kaupungissa sekä lähiössä asuminen on malliin nähden vahvemmassa yhteydessä koettuun turvattuuteen, kun taas pienessä kylässä tai maaseudulla asuminen ennustaa koettua turvattomuutta vähemmän. Koetun terveyden yhteys heikentyi regressiomallissa alkuperäiseen korrelaatioon nähden, ollen kolmanneksi vahvin koettua turvattomuutta ennustava muuttuja. Näin ollen yllä olevassa regressiomallissa koettua turvattomuutta ennustaa vahvimmin naissukupuoli, kaupunkiympäristössä asuminen sekä heikoksi koettu terveys ja toimintakyky.

Kun iän ja koetun turvattomuuden alkuperäistä korrelatiivista yhteyttä on vakioitu muilla turvattomuutta selittävillä muuttujilla, huomataan, että iän ja koetun turvattomuuden välinen yhteys typistyy hyvin pieneksi. Iän yhteys koettuun turvattuuteen säilyy regressiomallissa tilastollisesti merkitsevänä, mutta se standardoidun beta-kertoimen arvo jää pieneksi ($.016$). Vastaajan iän yhteys koettuun turvattuuteen on siis tässä mallissa varsin heikko. Samoin kotitalouden nettotulojen tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys koettuun turvattuuteen typistyy selkeästi, kun sitä kontrolloidaan muilla turvattomuutta selittävillä muuttujilla. Mallissa alhaisemmat kotitalouden nettotulot ennustavat keskimäärin hieman voimakkaampaa koettua turvattomuutta enemmän tienaaviin nähden.

Koulutustaso säilyttää suhteellisen hyvin ennustusvoimaansa koettuun turvattuuteen. Koulutustasojen välillä eniten koettua turvattomuutta ennustavat peruskoulutuksen tai toisen asteen koulutuksen varaan jääminen. Mielenkiintoisesti peruskoulutuksen suorittamatta jättäminen ei ennakoiko koettua turvattomuutta yhtä vahvasti kuin alempien koulutusasteiden suorittaminen. Rikosuhrikokemusta tarkasteltaessa sitä mittaava muuttuja säilyi mallissa korrelaatioanalyysiin nähden yhtä voimakkaana ja tilastollisesti erittäin merkitsevänä.

Edellä mainittuja muuttujia heikompia, mutta tilastollisesti yhtä lailla merkitseviä ennustajia ovat vastaajan työmarkkina-asema sekä uutisten ja ajankohtaisten asioiden seuraaminen. Etniseen vähemmistöön kuulumisen yhteys koettuun turvattuuteen on tilastollisesti erittäin merkitsevää, mutta sen selitysvoima jää heikoksi. Myös eri perustein diskriminoituun ihmisryhmään kuulumisen ei ennusta kovinkaan vahvasti rikollisuuden pelon kokemusta tässä mallissa. Yksinasumista mittaavan muuttujan osalta analyysin tulos on mielenkiintoinen, sillä yksin asumista ja koettua turvattomuutta tarkasteleva yhteys kääntyi lineaarisessa regressioanalyysissä negatiivisesta positiiviseksi. Täten korrelaatioanalyysin perusteella tehtävä oletus siitä, että yksin asuminen lisää koettua turvattomuutta, saa lineaarisessa regressioanalyysissä päinvastaista empiiristä tukea. Toisaalta tämä yhteys on tässä mallissa hyvin heikkoa ja tilastollisesti melkein merkitsevää.

Kaiken kaikkiaan edellä tehdyn lineaarisen regressioanalyysin perusteella voidaan todeta, että vahvimmin koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa omalla asuinalueella selittävät asuinympäristön lisäksi sukupuoli ja fyysiseen toimintakykyyn liittyvät tekijät, tukien fyysisen haavoittuvuuden hypoteesia rikollisuuden pelon ennustajana. Vaikka lähes kaikki lineaariseen regressiomalliin tuodut muuttujat ovat tilastollisesti jollain tasolla merkitsevässä yhteydessä koettuun turvattomuuteen, niiden standardoituja beta-kertoimia tarkastellessa voidaan todeta niiden yhteyden jäävän heikommaksi kuin sukupuolta, asuinalueen tyyppiä ja fyysistä terveyttä sekä toimintakykyä mittaavilla muuttujilla. Seuraavassa luvussa tehtävässä analyysissä laaditaan toinen lineaarinen regressiomalli, johon tuodaan mukaan sosiaalista pääomaa ja luottamusta mittaavat summamuuttujat. Tämä mahdollistaa jo havaittujen yhteyksien vakioinnin edelleen sekä sen selvittämisen, ovatko yksilöllinen sosiaalinen pääoma ja luottamus yhteydessä koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon.

8 SOSIAALINEN PÄÄOMA, LUOTTAMUS JA KOETTU TURVATTOMUUS

Edellä tehtyyn lineaariseen regressiomalliin lisätään luvussa 7 käytettyjen taustamuuttujien lisäksi sosiaalista pääomaa ja luottamusta mittaavat summamuuttujat, jotka on muodostettu yleistä luottamusta, yleistettyä luottamusta, sosiaalista aktiivisuutta ja poliittista aktiivisuutta mittaavista muuttujista. Analyysin avulla kyetään selvittämään sosiaalisen pääoman ja luottamuksen roolia koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon taustalla. Samalla voidaan havainnoida mahdollisia muutoksia yksittäisten muuttujien selitysvoimaisuudessa eri lineaaristen regressiomallien välillä. Seuraava regressiomalli tehdään samaan tapaan kuin edellisessä luvussa laadittu malli. Summamuuttujat tuodaan alkuperäisten selittävien muuttujien ohella malliin mukaan samanaikaisesti enter-menetelmällä. Kaikki havainnot sekä korrelaatioanalyysissä että lineaarisessa regressioanalyysissä ovat niin ikään koko Euroopan havaintoja.

Ennen lineaariseen regressioanalyysiin paneutumista tarkastellaan vielä koetun turvattomuuden korrelaatioita luottamusta ja sosiaalista pääomaa mittaavien summamuuttujien kanssa. Myös tässä korrelaatioanalyysissä on syytä kiinnittää tarkempaa huomiota itse korrelaatiokertoimien suuntaan ja voimakkuuteen tilastollisten merkitsevyytasojen sijasta, sillä suuri otoskoko tuottaa herkästi tilastollisesti suuria merkitsevyytasoja. Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimet ja niiden tilastolliset merkitsevyydet ovat listattuna taulukkoon 6.

TAULUKKO 6 Luottamusta ja sosiaalista pääomaa mittaavien summamuuttujien korrelaatio koetun turvattomuuden kanssa

Selittävä muuttuja (arvot ja vaihteluväli)	Korrelaatiokerroin (Spearman)	Tilastollinen merkitsevyys
Yleinen luottamus toisiin ihmisiin (0 ei luota lainkaan – 10 luottaa täysin)	-,166***	<,001
Luottavaisuus instituutioihin (0 ei luota lainkaan – 10 luottaa täysin)	-,103***	<,001
Sosiaalinen aktiivisuus (1 passiivinen – 5 aktiivinen)	-,131***	<,001
Poliittinen aktiivisuus (1 aktiivinen – 2 passiivinen)	,115***	<,001

Kaikki taulukossa 6 listatut luottamusta ja sosiaalista pääomaa mittaavat muuttajat korreloivat kohtalaisen hyvin sekä tilastollisesti erittäin merkitsevästi koetun turvattomuuden kanssa. Kaikkein vahvimmin koetun turvattomuuden kanssa korreloi yleistä luottamusta toisiin ihmisiin mittaava summamuuttuja. Heikoin yhteys, joskin sekin kohtalainen, on luottamusta instituutioihin mittaavalla summamuuttujalla. Myös sosiaalista pääomaa eli sosiaalista ja poliittista aktiivisuutta mittaavat summamuuttajat ovat tilastollisesti erittäin merkitsevässä ja kohtalaisen hyvin korrelatiivisessa yhteydessä koettuun turvattomuuteen. Koska kaikilla taulukossa 6 listatuilla summamuuttujilla on tilastollisesti erittäin merkitsevä ja kohtalainen korrelatiivinen yhteys koettuun turvattomuuteen, nämä muuttajat lisätään taulukossa 7 esitettävään lineaariseen regressiomalliin.

TAULUKKO 7 Lineaarinen regressioanalyysi yleisistä koettua turvattomuutta selittävistä taustamuuttujista sekä luottamusta ja sosiaalista pääomaa mittaavista muuttujista

Selittävä muuttuja (arvot ja vaihteluväli)	Standardisoitu beta-kerroin (tilastollinen merkitsevyys)	Toleranssi/ Varianssin inflaatiotekijä (VIF)
Sukupuoli 1) mies 2) nainen	,242*** (.000)	,977/1,024
Ikä (nuorin-vanhin)	,013* (.024)	,746/1,341
Koettu terveys ja toimintakyky (1 huono – 3 hyvä)	-,080*** (<,001)	,789/1,267
Diskriminoituun ihmisryhmään kuuluminen 1) kuuluu 2) ei kuulu	-,009 (.100)	,898/1,114
Etniseen vähemmistöön kuuluminen 1) kuuluu 2) ei kuulu	-,015** (.006)	,916/1,092

Oma tai perheenjäsenen kokemus rikoksen uhriksi joutumisesta 1) kyllä 2) ei	-,092*** (<,001)	,960/1,041
Asuinympäristö (dummy) 1) suuri kaupunki 2) suuren kaupungin lähiö tai lähialue 3) pieni kaupunki 4) kylä 5) maaseutu/haja-asutusalue	,179*** (<,001) ,162*** (<,001) ,188*** (<,001) ,058*** (<,001) vertailutaso	,227/4,407 ,272/3,673 ,160/6,256 ,163/6,129
Yksin asuminen 1) Asuu yksin 2) Ei asu yksin	-,001 (.909)	,797/1,254
Uutisten ja ajankohtaisasioiden seuraaminen minuutteina (jatkuva)	,022*** (<,001)	,984/1,017
Koulutustaso (dummy) 1) ei perusasteen tutkintoa 2) perusasteen tutkinto 3) toisen asteen tutkinto 4) alempi korkea-asteen tutkinto 5) ylempi korkea-asteen tutkinto 6) tieteellinen jatkotutkinto	,024** (.001) ,066*** (<,001) ,058* (.007) ,010 (.473) -,003 (.829) vertailutaso	,497/2,011 ,133/7,518 ,055/18,133 ,132/7,589 ,106/9,466
Työmarkkina-asema 1) työelämässä 2) ei työelämässä	,059*** (<,001)	,761/1,314
Kotitalouden nettotulot (dummy) 1. alin tulodesiili 2. tulodesiili 3. tulodesiili 4. tulodesiili 5. tulodesiili 6. tulodesiili 7. tulodesiili 8. tulodesiili 9. tulodesiili 10. ylin tulodesiili	,034*** (<,001) ,055*** (<,001) ,038*** (<,001) ,038*** (<,001) ,023** (.002) ,034*** (<,001) ,038*** (<,001) ,018* (.010) ,013 (.051) vertailutaso	,461/2,171 ,455/2,195 ,483/2,072 ,487/2,055 ,509/1,966 ,514/1,947 ,510/1,960 ,527/1,899 ,570/1,754
Yleinen luottamus toisiin ihmisiin (0 ei luota lainkaan - 10 luottaa täysin)	-,121*** (<,001)	,758/1,319
Luottavaisuus instituutioihin (0 ei luota lainkaan - 10 luottaa täysin)	-,046*** (<,001)	,786/1,273
Sosiaalinen aktiivisuus (1 passiivinen - 5 aktiivinen)	-,057*** (<,001)	,852/1,174
Poliittinen aktiivisuus (1 aktiivinen - 2 passiivinen)	,058*** (<,001)	,852/1,173

Korjattu $R^2 = ,180$

$R^2 = ,181$

$F = 223,725^{***}$ ($,000$)

Estimaatin keskivirhe = $,724$

*** Tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < ,001$)

** Tilastollisesti merkitsevä ($p < ,01$)

* Tilastollisesti melkein merkitsevä ($p < ,05$)

Tässä luvussa esiteltä luottamusta ja sosiaalista pääomaa muiden muuttujien ohella tarkasteleva lineaarinen regressiomalli on ensimmäiseen, luvussa 7 esitellyn regressiomalliin nähden hieman selitysvoimaisempi. Korjattu R^2 on noussut $,180$:een. Mallin F-testin mukaan malli on tilastollisesti edelleen erittäin merkitsevä ($,000$). Estimaatin keskivirhe ($,724$) on hieman pienentynyt ensimmäiseen malliin nähden, mikä on selitettävissä uusilla, malliin lisätyillä muuttujilla, jotka ovat myös nostaneet mallin selitysastetta. Myöskään tässä regressiomallissa selittävien muuttujien keskinäisestä kollineaarisuudesta ei ole viitteitä toleranssi- ja VIF-arvojen perusteella. Heikompia toleranssi- ja VIF-arvoja saavat dummy-muuttujien arvot sekä ne muuttujat, joiden voidaan ajatella olevan yhteydessä toisiin muuttujiin, esimerkiksi iän ja koetun terveyden tai kotitalouden nettotulojen ja työmarkkina-aseman kohdalla. Tämä ei kuitenkaan tunnuslukujen valossa aiheuta ongelmia analyysin kannalta, sillä kaikkien muuttujien osalta edellä mainitut arvot eivät merkittävästi poikkea arvosta 1. Edellä mainittujen analyysin perusedellytysten täytyessä voidaan seuraavaksi siirtyä tulkitsemaan regressiomallin standardoituja beta-kertoimia.

Kuten taulukon 7 lineaarisesta regressiomallista nähdään, sukupuoli säilyttää tässäkin mallissa kaikista vahvimman ja tilastollisesti merkitsevimmän ennustusvoimansa koettuun turvattomuuteen. Myös aiemman mallin mukaisesti koettu terveys ja toimintakyky sekä asuinympäristön tyyppi säilyttävät kohtalaiset ja tilastollisesti erittäin merkitsevät yhteytensä koettuun turvattomuuteen. Asuinympäristön ennustusvoima heikentyi hieman, ja asuinympäristöjä vertailtaessa kaupunkiympäristössä asuminen ennustaa edelleen todennäköisempää koettua turvattomuutta. Koetun terveyden ja toimintakyvyn ennustusvoima puolestaan laski mallissa hieman enemmän. Näin ollen voidaan todeta, että malliin tuodut uudet, luottamusta ja sosiaalista pääomaa mittaavat summamuuttujat eivät osaltaan ainakaan selitä ja heikennä oleellisesti sukupuolen yhteyttä koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon. Myös koetun terveyden ja asuinympäristön yhteys koettuun turvattomuuteen ei heikkene oleellisesti, kun yhteyttä on vakioitu sosiaalisen pääoman ja luottamuksen muuttujilla.

Yleistä luottamusta toisiin ihmisiin mittaava summamuuttuja on mallin kolmanneksi voimakkain koettua turvattomuutta ennustava, tilastollisesti erittäin merkitsevä taustamuuttuja. Samoin muut sosiaalista pääomaa ja luottamusta mittaavat muuttujat

ovat kaikki tilastollisesti erittäin merkitsevässä yhteydessä asuinalueella koettuun turvattomuuteen, mutta niiden selitysvoima jää yleistä luottamusta selkeästi heikommaksi. Tässä mallissa sosiaalista ja poliittista aktiivisuutta mittaavat summamuuttajat ennustavat instituutioihin luottamusta voimakkaammin koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa.

Tässä mallissa heikoimpia koetun turvattomuuden ennustajia ovat vastaajan kuuluminen diskriminoituun ihmisryhmään tai etniseen vähemmistöön, ikä sekä yksin asuminen. Etniseen vähemmistöön kuulumisen ja erityisesti diskriminoituun ihmisryhmään kuulumisen heikensivät selitysvoimaansa ja tilastollista merkitsevyytään entisestään koettuun turvattomuuteen nähden, kun malliin tuotiin mukaan sosiaalista pääomaa ja luottamusta mittaavat summamuuttajat. Mielenkiintoisesti yksin asumisen osalta yhteys koettuun turvattomuuteen katosi täysin, ja sen esiintyvyys turvattomuutta tai turvallisuutta kokevien ihmisten joukossa on melkein yksinomaan sattumanvaraista. Samoin iän yhteys heikkeni tässä mallissa heikommaksi ja tilastollisesti melkein merkitsevästi. Voidaan siis todeta, että tässä mallissa diskriminoituun ihmisryhmään tai etniseen vähemmistöön kuulumisen, yksin asuminen sekä vastaajan ikä eivät juuri ennusta koettua turvattomuutta, jos lainkaan.

Median seuraamisen ja työmarkkina-aseman osalta tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys säilyi tässä mallissa. Median seuraamisen yhteys koettuun turvattomuuteen heikkeni vain aavistuksen, työmarkkina-aseman yhteys koettuun turvattomuuteen sen sijaan vahvistui hieman enemmän. Vastaajan kotitalouden kokonaisnettotulojen selitysvoimassa havaitaan muutoksia siten, että yhteydet ovat heikentyneet jokaisessa tulodesiilissä koettuun turvattomuuteen, mutta alhaisemmat tulot ovat edelleen tilastollisesti erittäin merkitsevässä yhteydessä turvattomuuden kokemiseen.

Erityisesti yleinen luottamus toisiin ihmisiin on noussut tässä mallissa yhdeksi keskeisimmistä koettua turvattomuutta ennustavista tekijöistä sukupuolen, koetun terveyden ja kaupunkimaisen asuinympäristön joukkoon. Myös muita sosiaalista pääomaa ja luottamusta mittaavia summamuuttajia voidaan pitää tässä mallissa muihin muuttujiin nähden kohtalaisen hyvin koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa ennustavina yksilötason taustamuuttujina. Seuraavaksi tämä lineaarinen regressiomalli toistetaan vielä Suomen aineistolla, jotta voidaan havainnoida mallin selitysas- teessa ja yksittäisten muuttujien selitysvoimassa mahdollisesti tapahtuvia muutoksia, kun tarkastelutaso tuodaan Euroopan tasolta yksittäisen maan tasolle.

8.1 Sosiaalisen pääoman, luottamuksen ja asuinalueen koettua turvallomuutta selittävien tekijöiden lineaarinen regressiomalli Suomen kontekstissa

Seuraavaksi toistetaan edellisessä osiossa tehty lineaarinen regressiomalli, mutta tällä kertaa kyseinen regressiomalli koskee vain Suomen aineistoa. Malli on laadittu suoraan edellisen mallin pohjalta, mutta analyysissä on hyödynnetty *split file* -toimintoa maakohtaisten tulosten saamiseksi. Analyysi on toteutettu aineistossa olevaa *anweight*-painokerrointa käyttäen. Suomea koskeva regressioanalyysi mahdollistaa riikollisuuden pelkoa ennustavien muuttujien vertailun koko Euroopan ja Suomen välillä. Erityinen mielenkiinto kohdistuu tässä mahdollisiin muutoksiin mallin sisältämissä yksittäisissä selittävässä muuttujissa ja niiden beta-kertoimissa. Suomen aineistoa koskevat tulokset ovat esitettyinä taulukossa 8.

TAULUKKO 8 Lineaarinen regressioanalyysi Suomen aineistosta

Selittävä muuttuja (arvot ja vaihteluväli)	Standardisoitu beta-kerroin (tilastollinen merkitsevyys)	Toleranssi / Varianssin inflaatiofaktori (VIF)
Sukupuoli 1) mies 2) nainen	,306*** (<,001)	,937/1,067
Ikä (jatkuva)	,052 (,357)	,632/1,582
Koettu terveys ja toimintakyky (1 huono - 3 hyvä)	-,092 (,071)	,782/1,279
Diskriminoituun ihmisryhmään kuuluminen 1) kuuluu 2) ei kuulu	,002 (,970)	,895/1,117
Etniseen vähemmistöön kuuluminen 1) kuuluu 2) ei kuulu	,033 (,474)	,959/1,043
Oma tai perheenjäsenen kokemus rikoksen uhriksi joutumisesta 1) kyllä 2) ei	-,066 (,165)	,903/1,107
Asuinympäristö (dummy) 1) suuri kaupunki 2) suuren kaupungin lähiö tai lähialue 3) pieni kaupunki 4) kylä 5) maaseutu/haja-asutusalue	,245*** (<,001) ,164** (,003) ,183** (,004) ,095 (,096) vertailutaso	,498/2,007 ,645/1,551 ,502/1,993 ,616/1,623
Yksin asuminen 1) Asuu yksin 2) Ei asu yksin	-,073 (,214)	,590/1,695

Uutisten ja ajankohtaisasioiden seuraaminen minuutteina (jatkuva)	,053 (.279)	,854/1,171
Koulutustaso (dummy)		
1) ei perusasteen tutkintoa	,015 (.829)	,430/2,328
2) perusasteen tutkinto	,078 (.583)	,101/9,928
3) toisen asteen tutkinto	,136 (.540)	,041/24,297
4) alempi korkea-asteen tutkinto	,051 (.752)	,076/13,085
5) ylempi korkea-asteen tutkinto	,024 (.872)	,087/11,441
6) tieteellinen jatkotutkinto	vertailutaso	
Työmarkkina-asema	,021 (.713)	,624/1,604
1) työelämässä		
2) ei työelämässä		
Kotitalouden nettotulot (dummy)		
1. alin tulodesiili	,033 (.663)	,355/2,819
2. tulodesiili	,059 (.365)	,484/2,066
3. tulodesiili	,015 (.815)	,490/2,039
4. tulodesiili	,035 (.599)	,468/2,139
5. tulodesiili	,069 (.283)	,482/2,073
6. tulodesiili	,047 (.469)	,478/2,091
7. tulodesiili	,048 (.446)	,504/1,983
8. tulodesiili	,041 (.518)	,500/2,002
9. tulodesiili	,039 (.538)	,497/2,010
10. ylin tulodesiili	vertailutaso	
Yleinen luottamus toisiin ihmisiin (0 ei luota lainkaan - 10 luottaa täysin)	-,095 (.070)	,732/1,367
Luottavaisuus instituutioihin (0 ei luota lainkaan - 10 luottaa täysin)	-,064 (.233)	,709/1,410
Sosiaalinen aktiivisuus (1 passiivinen - 5 aktiivinen)	-,019 (.702)	,843/1,186
Poliittinen aktiivisuus (1 aktiivinen - 2 passiivinen)	,079 (.112)	,811/1,233
<p>Korjattu R² = ,152 R² = ,214 F = 3,437*** (<,001) Estimaatin keskivirhe = ,597</p> <p>*** Tilastollisesti erittäin merkitsevä (p<,001) ** Tilastollisesti merkitsevä (p<,01) * Tilastollisesti melkein merkitsevä (p<,05)</p>		

Suomen aineistoa koskevassa lineaarisessa regressioanalyysissä havaitaan selkeitä muutoksia koko Eurooppaa koskevaan malliin nähden. Mallin selitysaste on pienentynyt Suomen aineistossa verrattuna Euroopan malliin, korjatun R²:n ollessa ,152. Myös estimaatin keskivirhe on kasvanut koko Euroopan malliin nähden. F-testi osoittaa mallin olevan tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Suurin ero aikaisempaan lineaariseen regressiomalliin on se, että Suomen kohdalla asuinalueella koettua turvattomuutta ennustavat tilastollisesti erittäin merkitse-

västi ainoastaan sukupuoli sekä kaupunkimaisessa asuinympäristössä asuminen. Sukupuolen ennustusvoima turvattomuuden kokemiseen on kasvanut ,306:een koko Euroopan mallin ,242:sta, säilyen tilastollisesti erittäin merkitsevästä selittävästä muuttujana. Asuinympäristön tapauksessa tilastollisesti vahvimmin koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa ennustaa suurella kaupungissa asuminen. Myös kaupungin lähiössä ja pienessä kaupungissa asuminen ennustavat tilastollisesti merkittävästi koettua turvattomuutta, mutta näiden ennustusvoima ei ole niin suuri kuin suurella kaupungissa asumisella. Koko Euroopan malliin verrattuna suurella kaupungissa asuminen onkin Suomessa voimakkaampi ja asuinympäristötekijöistä voimakkain koetun turvattomuuden ennustaja.

Edellisissä malleissa havaitut muut asuinalueen turvattomuutta ennustavat taustatekijät, erityisesti vastaajan kokema terveydentila ja toimintakyky sekä yleinen luottamus eivät saa Suomen kontekstissa vahvaa empiiristä tukea. Nämä muuttujat ovat kuitenkin standardoituja beta-kertoimia tarkasteltaessa samankaltaisessa yhteydessä koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon kuin mitä ne ovat koko Euroopan mallissa. Näiden molempien muuttujien tilastollinen merkitsevyyden taso (,07) on lähellä melkein merkitsevää tilastollisen merkitsevyyden rajaa, joten myös näillä muuttujilla voidaan tulkita olevan jonkinlainen yhteys koettuun turvattomuuteen Suomessa. Huomionarvoista on myös se, että Suomen kontekstissa koettu terveys ja toimintakyky sekä luottamus toisiin ihmisiin ovat lähestulkoon yhtä vahvoja koetun turvattomuuden ennustajia.

Kun tarkastelutasoa tarkennetaan koko Euroopasta yksittäisen maan tasolle, voidaan havaita muutoksia paitsi mallin selitysvoimaisuudessa ja edellä mainituissa yleisissä tunnusluvuissa, mutta myös yksittäisten muuttujien kohdalla niiden beta-kertoimissa. Vertailtaessa edellä esitettyjä lineaarisia regressiomalleja ja niiden selitysaspekteja onkin hyödyllistä käyttää tunnuslukuna korjattua R:n neliötä (R^2). Tässä tutkielmassa vastaavia malleja ei ole tilan ja ajan puutteen takia tarkoituksenmukaista tutkia muiden Euroopan maiden osalta tarkemmin. Tämän tutkielman aineisto ja tutkielman näkökulma mahdollistaa kuitenkin vielä Euroopan maiden kontekstuaalivaikutuksen selvittämisen. Luvussa 6 on havaittu merkittäviä eroja Euroopan maiden välillä siinä, kuinka paljon kussakin maassa koetaan turvattomuutta omalla asuinalueella liikuttaessa. Seuraavassa luvussa 9 selvitetäänkin, onko itse tarkasteltavalla maalla oma vaikutuksensa siihen, kokevatko vastaajat turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa omalla asuinalueellaan.

9 KOETUN TURVATTOMUUDEN KONTEKSTUAALIVAIKUTUS

Tässä luvussa selvitetään, millainen vaikutus erilaisilla ryhmäjäsennyksillä, tämän tutkielman tapauksessa jonkin valtion kansalaisuudella, on koettuun turvattomuuteen. On mahdollista, että koettu turvattomuus ei selity pelkästään yksilön henkilökohtaisilla ominaisuuksilla, vaan kokemuksen taustalla saattaa vaikuttaa myös yksilön ulkopuolelta tulevan ryhmäjäsennyksen vaikutus. Tässä mielessä valtiota voi pitää eräänlaisena sosiaalisena tai kulttuurisena organisaationa, jonka ryhmäjäsennyksen piirissä maan kansalainen on. Valtio voi siis luoda eräänlaisen sosiaalisen ympäristön, jonka puitteissa kansalainen toimii. Kontekstuaalianalyysillä selvitetään maan vaikutus asuinalueen koettuun turvattomuuteen. Riippuvaksi muuttujaksi on valittu koetua turvattomuutta mittaava muuttuja C6 ja ryhmäjäsennyttä edustavaksi muuttujaksi maamuuttuja (aineistossa *cntry*). Kontekstuaalianalyysin metodina on *restricted maximum likelihood*. Analyysi on toteutettu aikaisempien analyysien tapaan *anweight*-painokerrointa käyttäen, minkä vuoksi osa pienen populaation maista on jäänyt kontekstuaalianalyysin ulkopuolelle ja maakohtaiset havaintomäärät poikkeavat todellisista havainnoista. Analyysin tulokset ovat esitettynä taulukoissa 9 ja 10.

TAULUKKO 9 Kontekstianalyysissä mukana olevat maat ja niiden havaintojen lukumäärät selitettävässä muuttujassa C6 Kuinka turvallisiksi tunnet - tai tuntisit - olosi kävellessäsi yksin illalla asuinalueellasi?

Maa	Havaintojen lukumäärä
Itävalta	392
Belgia	1078
Bulgaria	164
Sveitsi	354

Kypros	0 (ei mukana analyysissä)
Tšekki	474
Saksa	7120
Tanska	195
Viro	0 (ei mukana analyysissä)
Espanja	3946
Suomi	15
Ranska	5333
Yhdistynyt kuningaskunta	5399
Kroatia	70
Unkari	704
Irlanti	71
Islanti	0 (ei mukana analyysissä)
Italia	5303
Liettua	81
Latvia	37
Montenegro	0 (ei mukana analyysissä)
Alankomaat	1669
Norja	117
Puola	3327
Portugali	877
Serbia	320
Ruotsi	734
Slovenia	0 (ei mukana analyysissä)
Slovakia	321

TAULUKKO 10 Varianssin estimaatit ja sisäkorrelaatio

Komponentti	Estimaatti
Var(cntry)	,049
Var(error)	,616
$\text{Sisäkorrelaatio} = \frac{\text{Var(cntry)}}{\text{Var(cntry)} + \text{Var(error)}} = \frac{0,049}{0,049 + 0,616} = 0,07368 = 7,4 \%$	

Taulukossa 10 esitetyn kontekstuaalianalyysin sisäkorrelaation 0,07368 perusteella voidaan sanoa, että maa selittää noin 7,4 % koetusta turvattomuudesta. Koettua turvattomuutta mittaavan muuttujan C6 vaihtelusta 7,4 % voidaan siis selittää kon-

tekstitekijöillä, tässä tapauksessa yksittäisen maan vaikutuksella koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon. Samalla tämän analyysin perusteella voidaan olettaa, että koettu turvattomuus ja rikollisuuden pelko ei ole täysin yksilön henkilökohtaisista ominaisuuksista muodostuva ilmiö, vaan siihen vaikuttaa myös maan tai valtion luoma sosiaalinen konteksti. Vastaavasti voidaan kontekstuaalianalyysin tuottaman sisäkorrelaation avulla olettaa, että koetusta turvattomuudesta noin 93 % selittyy täysin yksilöllisillä ominaisuuksilla.

10 TUTKIMUSTULOSTEN POHDINTA

Edellisissä luvuissa 6, 7, 8 ja 9 analysoitiin koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon yleisyyttä, yksilötason taustatekijöitä ja koetun turvattomuuden hypoteeseja Euroopassa. Aineiston analyysillä vastattiin seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisena koettu turvattomuus ja rikollisuuden pelko näyttäytyy Euroopassa?
2. Mitkä aikaisemmassa tutkimuksessa esiin nostetut yksilötason taustatekijät ja rikollisuuden pelon hypoteesit ennustavat koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa Euroopassa?
3. Miten sosiaalinen pääoma ja luottamus ennustavat koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa muiden tekijöiden ohella sekä Euroopassa että Suomessa?
4. Millainen vaikutus yksilön ulkopuolisella kontekstuaalivaikutuksella on koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon Euroopassa?

Tässä luvussa pohditaan analyysin avulla saatuja tutkimustuloksia tarkemmin, suhteuttaen niitä aikaisempaan alan tutkimukseen. Samalla arvioidaan myös tutkimusasetelman onnistuneisuutta ja analyysiin liittyviä ongelmakohtia.

10.1 Koettu turvattomuus Euroopassa ei jakaudu tasan

Aineiston analyysin perusteella eurooppalaiset kokevat asuinalueensa keskimäärin turvallisiksi. Noin neljä viidesosaa kaikista vastaajista kokee asuinalueensa joko erittäin turvallisiksi tai turvallisiksi. Erittäin turvallisena asuinalueitaan pitäviä on Euroopassa noin viidesosa vastaajista, turvallisena asuinalueitaan pitää noin puolet vastaajista. Koettu turvattomuus on siis melko harvinaista koko Euroopan tasolla, sillä noin kuudesosa vastaajista pitää omaa asuinalueitaan jossain määrin turvattomana ja vain alle 5 % kaikista vastaajista pitää asuinalueitaan erittäin turvattomana. Koetun

turvattomuuden jakauma noudattaa tässä tutkielmassa selkeästi samanlaista jakaumaa kuin mitä Hummelsheim ja kumppanit (2011, 332) ovat saaneet omassa vastaavan kaltaisessa tutkimuksessaan ESS 2004-aineistolla. Tämä voi kertoa siitä, että yleisessä turvattomuudessa tapahtuvat muutokset Euroopan tasolla ovat hyvin pieniä tai olemattomia myös pitkällä aikavälillä tarkasteltuna.

Tässä tutkielmassa esiin tuodut tutkimustulokset rikollisuuden pelon esiintyvyydestä eri Euroopan maissa mukailevat pääosin aikaisempia tutkimustuloksia vastaavanlaisista vertailevista tutkimuksista (mm. Reese 2009; Hummelsheim et al. 2011; Semyonov et al. 2012; Vieno et al. 2013; Visser et al. 2013; Vauclair & Bratanova 2017). Pohjoismaat näyttävät sekä tässä tutkielmassa että edellä mainituissa aikaisemmissa tutkimuksissa rikollisuuden pelon näkökulmasta turvallisimpina maina. Mielenkiintoisena poikkeuksena tästä on Ruotsi, jossa koetaan turvattomuutta selkeästi enemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Ruotsin osalta samankaltaisia tuloksia on saatu myös muissa vertailevissa tutkimuksissa ESS-aineistolla (mm. Hummelsheim et al. 2011, 334). Myös Sveitsi ja Slovenia näyttävät sekä tässä tutkielmassa että aikaisemmissa tutkimuksissa eurooppalaisittain turvallisiksi koettuina maina.

Bulgaria on tämän tutkielman aineiston analyysin perusteella eurooppalaisista maista kaikista turvattomin maa, sillä siellä jopa puolet vastaajista kokee oman asuinalueensa joko jossain määrin tai erittäin turvattomana. Samoin turvattomina maina korostuvat myös Liettua, Italia, Unkari, Tšekki ja Slovakia, mutta tarkastelutavasta riippuen myös Saksa ja Latvia. Hummelsheim ja kumppanit ovat tutkimuksessaan (2011, 334) tehneet vastaavan kaltaisen huomion, jonka mukaan koettu turvattomuus on yleisintä entisen Neuvostoliiton vaikutuspiiriin kuuluneissa maissa ja vähäisintä Pohjoismaissa. Mielenkiintoisena poikkeuksena tästä on Slovenia, jolla on tutkimuksellinen maine hyvin turvallisiksi koettuna maana (ks. edelliset vertailevat tutkimukset), mikä voidaan todentaa myös tässä tutkielmassa. Muut Keski-Euroopan maat ovat asuinalueella koetun turvattomuuden suhteen keskimäärin varsin turvallisiksi koettuja maita, mutta niissäkin suuren väkiluvun maissa, kuten Saksassa, Italiassa ja Ranskassa sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa esiintyy keskimäärin hieman enemmän koettua turvattomuutta. Koettu turvattomuus ja turvallisuus ei siis painotu yksiselitteisesti tietyille maantieteellisille alueille, mutta koetun turvattomuuden yleiskuva viittaa sekä tässä tutkielmassa että aikaisemmissa tutkimuksissa siihen, että keskimäärin Pohjoismaissa koetaan asuinalueeseen liittyvää turvattomuutta vähiten, Keski-Euroopan maissa keskimääräisesti ja Etelä- sekä Itä-Euroopassa yleisesti muita maita enemmän, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Turvattomuuden kokemus ei siis jakaudu Euroopassa tasan.

On syytä huomioida, että edellä mainitut eri maita vertailevat tutkimukset eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään, sillä osassa on käytetty tästä tutkimuksesta

eriävää aineistoa. Esimerkiksi Vieno et al. (2013) ovat käyttäneet vuoden 2006 Eurobarometriä. Toisaalta voidaan ajatella, että eri tutkimusten tulokset ovat sisällöllisesti hyvin samankaltaisia ja niiden tuottamat tutkimustulokset ovat pitkälti samansuuntaisia siitä huolimatta, että tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Eri maiden sijoituksiin joko turvallisimpina tai turvattomimpina maina vaikuttaa myös tämän tutkielman sisällä se, tarkastellaanko koettua turvattomuutta mittaavan muuttujan keskiarvoa, vai tarkastellaanko turvattomuutta kokevien osuutta maan väestöstä, kuten tämän tutkielman taulukosta 3 on mahdollista havaita. On siis hyvä pitää yleisesti ja jatkoa ajatellen mielessä, että koetun turvattomuuden esiintyvyyden havainnointiin ja vertailuun vaikuttaa paitsi käytettävä tutkimusaineisto, myös metodologinen keino operationalisoida ja kvantitatiivisesti analysoida koettu turvattomuus ja rikollisuuden pelko. Myös mahdollisuudet esittää koettua turvattomuutta suhteellisina jakaumina, frekvensseinä ja keskiarvoina vaikuttavat aineiston kuvailevasta analyysistä tehtäviin päätelmiin.

Aikaisemmassa aihealueen tutkimuksessa on esitetty muutamia syitä sille, miksi koettu turvattomuus jakautuu Euroopassa epätasaisesti ja edellä mainitun kaltaisesti (ks. erityisesti Ejrnaes & Scherg 2022, 1308–1309). Hummelsheim et al. (2011) ovat tutkimuksessaan todenneet, että pohjoismaisella hyvinvointivaltiomallilla on taipumus ehkäistä rikollisuuden pelkoa (ks. myös Visser et al. 2013). Tämä perustuu ajatukselle, että kansalaisten toimeentuloa ja hyvinvointia tukevat universaalit palvelut vähentävät yksilön toimeentuloon ja elämän riskitekijöihin liittyviä huolia, mikä on puolestaan yhteydessä vähäisempään koettuun turvattomuuteen. (Hummelsheim et al. 2011, 331, 337–338). Tuloerojen näkökulmasta tätä havaintoa tukee myös Vauclairin ja Bratanovan (2017) tutkimus, joka vahvistaa hypoteesia siitä, että suuremmat tuloerot ovat yhteydessä laajempaan koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon maassa. Tuloerojen yhteys rikollisuuden pelkoon on merkittävää senkin jälkeen, kun yhteyttä on vakioitu useilla myös tässä tutkielmassa käytettävillä yksilötason taustamuuttujilla. (em., 231, 235). Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n tuloeroja gini-kertoimella mittaavan tilaston mukaan Euroopan suurimpien tuloerojen maat Bulgaria, Liettua, Latvia, Romania ja Italia (OECD 2023) ovat juuri niitä maita, joissa koettua turvattomuutta on havaittu esiintyvän myös tässä tutkielmassa kaikkein eniten. Vastaavasti Pohjoismaat kuuluvat pienimpien tuloerojen maiden joukkoon (em.), jossa rikollisuuden pelkoa koetaan myös vähiten. Edellä esitettyjä tutkimustuloksia tukee myös Vienon ja kumppaneiden (2013) tutkimus sosiaalisen ja taloudellisen epävarmuuden yhteyksistä rikollisuuden pelkoon. Heidän tutkimustuloksensa vahvistavat tätä ajatusta siitä, että rikollisuuden pelko on ikään kuin ”sosiaalista ja taloudellista ahdinkoa verhoittuna valepukuun.” (Vieno et al. 2013, 527–531.) Sosiaalisten ja taloudellisten epävarmuustekijöiden lisäksi rikollisuuden pelon on ajateltu juontuvan myös toteutuneesta ja tilastoidusta rikollisuudesta maassa (Reese 2009) sekä etnistä

vähemmistöä edustavien asukkaiden suuresta osuudesta asuinalueella (Semyonov et al. 2012), mikä voi osaltaan selittää Ruotsin suhteellisen suurta koettua turvattomuutta verrattuna muihin Pohjoismaihin. Tulokset näistä yhteyksistä ovat kuitenkin osaltaan myös ristiriitaisia (ks. Visser et al. 2013, 294–295).

Tämän tutkielman puitteissa edellä mainittuihin kontekstitason hypoteeseihin ei ole kuitenkaan ollut mahdollista paneutua tarkemmin tutkielman laajuuden ja tarkoituserien asettamien rajoitteiden takia. Aineiston kontekstuaalianalyysin tuottama sisäkorrelaatio antaa kuitenkin viitteitä siitä, että rikollisuuden pelosta 7,4 % on selitettävissä muilla kuin yksilötason tekijöillä, mikä voi viitata edellisessä kappaleessa esitettyihin kontekstuaalitason vaikutuksiin. Myös Hummelsheim et al. (2011, 334) ovat saaneet rikollisuuden pelon maiden välisessä vertailussa vastaavansuuruisen sisäkorrelaation (8,2 %) ja Vauclair & Bratanova (2017, 230) sisäkorrelaation 9,1 % ESS 2004-aineistolla. Nämä tulokset tukevat ajatusta yksilötason ulkopuolisten kontekstitason tekijöiden vaikutuksesta rikollisuuden pelon kokemiseen. Tämän tutkielman näkökulma on kuitenkin ensisijaisesti syventynyt tarkastelemaan koetun turvattomuuden taustalla olevia yksilötason tekijöitä ja rikollisuuden pelon hypoteeseja, joiden yhteyttä, ennustusvoimaisuutta ja merkitystä Euroopassa toteutuneeseen rikollisuuden pelkoon pohditaan seuraavaksi.

10.2 Rikollisuuden pelon hypoteesit ja yksilötason tekijät ennustavat koettua turvattomuutta Euroopassa

Fyysisen haavoittuvuuden hypoteesi on tämän tutkielman tulosten perusteella kaikkein voimakkain rikollisuuden pelon ja koetun turvattomuuden ennustaja, mikä onkin alan tutkimuksessa tunnustettu kaikista vahvimaksi rikollisuuden pelon yksilötason ennustamalliksi (Ejrnæs & Scherg 2022, 1307). Luvuissa 7 ja 8 esitettyjen lineaaristen regressiomallien tulosten mukaan erityisesti kaikki fyysistä haavoittuvuutta edustavat yksilötason taustamuuttajat eli sukupuoli, ikä sekä koettu terveys ja toimintakyky ovat tilastollisesti joko melkein merkitsevästi tai erittäin merkitsevästi yhteydessä siihen, kokeeko yksilö turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa omalla asuinalueellaan. Näiden tekijöiden kesken on kuitenkin voimakasta vaihtelua selitysvoimaisuudessa. Tutkielman tulos toistaa rikollisuuden pelon tutkimusperinteen johdonmukaisinta ja yleisimmin toistettua havaintoa siitä, että naiset pelkäävät rikollisuutta enemmän kuin miehet (mm. Kemppainen et al. 2014; Collins 2016). Sukupuolen ennustusvoima koettuun turvattomuuteen on tämän tutkielman lineaarisissa regressiomalleissa selkeästi kaikista vahvin yksilötason taustamuuttaja senkin jälkeen, kun yhteyttä on vakioitu monilla muilla rikollisuuden pelkoa ennustavilla taustamuuttajilla. Sukupuolen voimakkaasta yhteydestä koettuun turvattomuuteen on vahvoja

viitteitä jo aineiston kuvailevassa analyysissä; turvattomuutta kokevien naisten osuus kussakin tutkimuksen kohteena olleessa Euroopan maassa on moninkertainen miehiin verrattuna, myös turvallisimmiksi koetuissa maissa. Aineistosta on mahdollista tehdä myös mielenkiintoinen havainto siitä, että turvattomimmiksi koetuissa maissa naisten ja miesten välinen suhteellinen ero ei ole niin suuri kuin turvallisimmiksi koetuissa maissa (ks. taulukko 3). Tämä voi viitata siihen, että turvattomimmiksi koetuissa maissa koettua turvattomuutta selittävät vahvemmin muutkin tekijät kuin sukupuoli. Tämä oletus saa tukea myös tarkastelemalla luvussa 8.1 esitettyä Suomen regressiomallia, jossa sukupuoli on kaupunkimaisen asuin ympäristön ohella ainoa tilastollisesti merkitsevästi koettua turvattomuutta ennustava taustatekijä. Tämän oletuksen todentaminen vaatii kuitenkin jatkotutkimuksia ja systemaattisempaa maiden välistä vertailuasetelmaa koetun turvattomuuden suhteen. Koettu turvattomuus ei siis jakaudu sukupuolenkaan mukaan tasan.

Aikaisemmassa tutkimuksessa ikää on pidetty koettua turvattomuutta ennustavana yksilötason taustatekijänä (mm. Warr 1984). Toisaalta tämä yhteys joissain tutkimuksissa osoitettu kiistanalaiseksi, ja yhteyden suunnasta on ollut toisistaan eriäviä näkemyksiä eri tutkimusten välillä (Pain 1997). Tässä tutkielmassa tehdyn analyysin perusteella iän yhteys koettuun turvattomuuteen on käytännössä olematon. Tilastollisesti melkein merkitsevä standardisoitu beta-kerroin ,013 viittaa hienoisesti korkeamman iän ja rikollisuuden pelon väliseen yhteyteen, mutta käytännöllisesti yhteyttä voi pitää lähinnä korrelatiivisena näennäisyhteytenä ja reaali maailmassa lähestulkoon olemattomana koetun turvattomuuden ennustajana. Sen sijaan koetun terveyden ja fyysisen toimintakyvyn yhteys koettuun turvattomuuteen on ikää selkeämpi. Tulosten mukaan vastaajan kokema heikko terveys ja toimintakyky on tilastollisesti erittäin merkitsevässä ja ikää huomattavasti vahvemmassa yhteydessä todennäköisempään koettuun turvattomuuteen. Koetun terveyden osalta on aikaisemmassa tutkimuksessa havaittu, että terveytensä heikompana kokevat vastaajat raportoivat muita useammin rikollisuuden pelkoa. Esimerkiksi mielenterveysongelmista kärsivät ihmiset kokevat tutkimusten mukaan suurempaa rikollisuuden pelkoa (Goldberg et al. 2019). Myös huonoksi koetulla ja mitatulla fyysisellä terveydellä on havaittu yhteys suurempaan rikollisuuden pelkoon (Rader et al. 2020). Tämän tutkielman analyysi antaa siis empiiristä vahvistusta edellä esitetuille havainnoille siitä, että mitä heikomaksi vastaaja kokee terveytensä, sitä todennäköisemmin hän kokee olonsa turvattomaksi. On mahdollista, että juuri heikoksi koettu terveys on se tekijä, joka tuottaa iän ja turvattomuuden välisen näennäisyhteyden, sillä korkeampi ikä tuo usein mukanaan erilaisia terveysongelmia.

Tämän tutkielman tulosten perusteella myös sosiaalisilla haavoittuvuustekijöillä, etenkin sosioekonomiseen asemaan liittyvillä tekijöillä on yhteyttä rikollisuuden pelkoon. Aikaisemmat tutkimukset ovat antaneet teoreettisia ja empiirisiäkin viitteitä

siitä, että erilaiset yhteiskunnallista epävarmuutta aiheuttavat tekijät, kuten esimerkiksi työttömyys (Smolej & Kivivuori 2006, 219–220), heikko sosioekonominen asema, alhainen tulotaso (Larsson 2009; Boldis et al. 2018) ja heikko kansantaloudellinen suhdanne (Sirén et al. 2010, 29) edesauttavat rikollisuuden pelon kokemista yksilötasolla. Tämän tutkielman tulokset vahvistavat näitä ajatuksia, joissa työelämän ulkopuolelle jääminen, heikko tulotaso ja matalampi koulutus edesauttavat abstraktin ja yleisen epävarmuuden niin kutsuttua kanavoitumista konkreettisemmin käsitettäväksi uhkaksi rikollisuuden pelosta (Kemppainen et al. 2014). Luvussa 8 esitetyn Euroopan tason lineaarisen regressioanalyysin mukaan vastaajan jääminen työelämän ulkopuolelle on yhteydessä todennäköisempään rikollisuuden pelon kokemiseen, samoin kuin alhaisemmat kotitalouden nettotulot ja heikompi koulutustaso. Kotitalouden nettotulojen yhteys rikollisuuden pelon kokemiseen ei ole aivan lineaarinen, mutta yleisesti alemman tulodesiilin kotitaloudet pelkäävät rikollisuutta ylempien tulodesiilien kotitalouksia hieman enemmän. Koulutustasojen osalta rikollisuuden pelon kokemista ennustaa vahvimmin vastaajan peruskoulutusta vastaava koulutustaso. Mielenkiintoisesti ilman peruskoulutusta jääneet vastaajat pelkäävät peruskoulutettuja vähemmän rikollisuuden pelkoa.

Sosiaalisista haavoittuvuustekijöistä diskriminointikokemus ja etniseen vähemmistöön kuuluminen eivät juuri ennusta tässä tutkielmassa koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon kokemista. Diskriminointikokemusta mittaavan muuttujan yhteys rikollisuuden pelkoon ei ole tilastollisesti merkitsevä. Etniseen ryhmään kuulumisen sen sijaan ennustaa todennäköisempää rikoksen pelkoa tilastollisesti merkitsevästi, mutta tämäkin yhteys jää hyvin heikoksi muiden muuttujien tuoman vakioinnin jälkeen. Aikaisemmissa tutkimuksissa on esitetty, että seksuaaliseen vähemmistöryhmään kuulumisen ja siihen liittyvä diskriminointi lisää rikollisuuden pelkoa (Meyer & Grollman 2014; Browne et al. 2011), mutta ajatus ei saa tämän tutkielman tuloksista vahvistusta. Toisaalta on huomioitava, että tässä tutkielmassa käytetty diskriminointikokemusta mittaava muuttuja huomioi muitakin vähemmistötekijöitä kuin seksuaalisuuden, joten tämän muuttujan operationalisointiin käsillä olevan tutkielman tapauksessa liittyy paljon epävarmuutta, mikä voi heijastua tutkimustuloksiin. Aikaisempi tutkimus on esittänyt, että vastaajan kuulumisen etniseen vähemmistöryhmään ja sen perusteella diskriminointi ennustaisi suurempaa koettua turvattomuutta (Chiricos et al. 1997). Tutkielman tulokset tukevat hienoisesti tätä väitettä, mutta muuttujan pieni standardisoitu beta-kerroin (.015) viittaa siihen, että tämä yhteys on kiistanalainen, kuten aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Rader et al. 2012, 135) on osoitettu.

Aikaisemman tutkimuksen (mm. Hanslmaier 2013; Ejrnaes & Scherg 2022, 1307) oletukset siitä, että omakohtaiset tai läheisen ihmisen kokemuksen väkivallan tai rikoksen uhriksi joutumisesta lisäävät yksilön kokemaa rikollisuuden pelkoa, saavat

tässä tutkielmassa empiiristä vahvistusta. Tutkielmassa käytetyn aineiston vastaajista ne, jotka tai joiden läheiset ovat joutuneet kysymyshetkestä viimeisen viiden vuoden aikana omaisuusrikoksen tai väkivaltarikoksen uhriksi, pelkäävät muita todennäköisemmin rikollisuutta asuinalueellaan. Tulos ei ole yllättävä, sillä kokemukset väkivalta- tai omaisuusrikollisuuden esiintyvyydestä vastaajan arjessa ja lähipiirissä ovat omiaan heikentämään mielikuvia asuinalueesta turvallisena liikkua tai asua. Aikaisempien tutkimusten mukaan henkilökohtaiset tai läheisen ihmisen kokemukset rikoksen uhriksi joutumisesta lisäävät rikollisuuden pelkoa (Hanslmaier 2013). Erityisesti fyysisen väkivallan uhriksi joutuminen on lisännyt sekä miehillä että naisilla rikollisuuden pelkoa seksuaalista väkivaltaa enemmän. Toisaalta aikaisempien tutkimusten tulokset uhrikokemuksen ja rikollisuuden pelon yhteydestä ovat olleet ristiriitaisia. (Cook & Fox 2012). Myös maan oikeusjärjestelmän toimivuuden ja sosiaalisen tuen tarjoaminen rikoksen uhreille on katsottu lieventävän rikollisuuden pelkoa uhreiksi joutuneilla henkilöillä (Ejrnæs & Scherg 2022, 1321). Tämän tutkielman tilastollisesti erittäin merkitsevä uhrikokemusta mittaavan muuttujan standardoitu beta-kerroin ,092 viittaa siihen, että oma tai läheisen uhrikokemus lisää kohtalaisesti riskiä koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon kokemiselle. Haasteita tämän yhteyden tarkemmalle analyysille tuottaa ESS-aineiston rikosuhrikokemusta mittaava muuttuja, joka ei erittele uhrikokemusta rikostyyppin mukaan. Täten tarkempia analyysijä esimerkiksi siitä, miten omaisuuteen kohdistuva rikollisuus suhteutuu väkivaltarikoksiin koetun turvattomuuden näkökulmasta ei ole mahdollista tässä tutkielmassa käytetyllä aineistolla tehdä. Sama puute koskee myös sen selvittämistä, lisääkö omakohtainen kokemus rikoksen uhriksi joutumisesta läheisen kokemusta enemmän.

Asumiseen liittyvän tematiikan näkökulmasta katsottuna asuinympäristön tyyppi on tässä tutkielmassa vahva rikollisuuden pelon ennustaja niin koko Euroopan tasolla kuin Suomea koskevassa analyysissäkin. Euroopan tason analyysissä kaupunkimaiset asuin ympäristöt, eli suuressa ja pienessä kaupungissa tai niiden lähiseuduilla asuminen ovat haja-asutusalueita voimakkaammassa yhteydessä koettuun turvattomuuteen, mikä on todennettu myös aikaisemmassa tutkimuksessa (mm. Kempainen et al. 2014, 15; Vauclair & Bratanova 2017, 233; Ejrnæs & Scherg 2022, 1314). Tämä on varsin odotettu tulos, sillä erityisesti julkisilla ja puolijulkisilla paikoilla tapahtuva väkivalta- ja seksuaalirikollisuus voidaan mieltää erityisesti kaupungeissa tapahtuviksi ilmiöiksi. Suomen analyysin osalta kaupunkimaisessa ympäristössä asuminen oli sukupuolen lisäksi ainoa koettua turvattomuutta tilastollisesti merkitsevä ennustaja.

Tämän tutkielman analyysissä pyrittiin kontrolloimaan yksilötason taustamuuttujien yhteyttä rikollisuuden pelkoon myös kotitalouden kokoa eli käytännössä yksin asumista mittaavalla muuttujalla. Aineiston analyysin perusteella voidaan kuitenkin todeta, että yksin asuminen ei selitä lainkaan rikollisuuden pelon kokemista, kun tätä

yhteyttä on vakioitu muilla taustamuuttujilla. Voisi ajatella, että kaupungissa yksin asuvat ihmiset pelkäisivät rikollisuutta enemmän verrattuna ihmisiin, jotka asuvat useamman hengen kotitalouksissa. Analyysin tuottamat tulokset kertovat kuitenkin siitä, että koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa ennustavat kuitenkin aivan muut tekijät ja ilmiöt. Seuraavaksi pohditaan vielä tutkimustuloksia sosiaalisen pääoman, luottamuksen ja median käytön yhteyksistä rikollisuuden pelkoon ja koettuun turvattomuuteen.

10.3 Sosiaalinen pääoma ja luottamus ovat yhteydessä turvattomuuden kokemiseen

Tämän tutkielman luvussa 8 toteutetun analyysin perusteella voidaan todeta, että yksilöllinen sosiaalinen pääoma ja luottamus ovat yhteydessä koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon. Näitä tekijöitä operationalisoivien summamuuttujien yhteydet koettuun turvattomuuteen eivät ole kuitenkaan erityisen voimakkaita, sillä niiden standardisoidut beta-kertoimet jäävät yleistä luottamusta lukuun ottamatta alle 0,1. Euroopan tasolla näillä muuttujilla on kuitenkin selkeä yhteys rikollisuuden pelon kokemiseen. Erityisesti vähäisempi luottamus toisiin ihmisiin on tärkeä rikollisuuden pelon ennustaja, mutta myös luottavaisuus instituutioiden ja viranomaisten toimintaan, sosiaalinen aktiivisuus sekä poliittinen aktiivisuus ennustavat koettua turvattomuutta niin, että aktiivisemmat ja luottavaisemmat ihmiset kokevat turvattomuutta vähemmän kuin passiiviset ja vähemmän luottavat. Suomen aineistoa tarkastellessa sosiaalisen pääoman ja luottamuksen indikaattorit eivät saa tilastollisesti merkitsevää eivätkä vahvaa merkitystä turvattomuuden kokemisessa, mutta yleisen luottamuksen yhteys koettuun turvattomuuteen lähenee tilastollisesti melkein merkitsevää yhteyttä. Tämä voi kertoa siitä, että erityisesti yleisen luottamuksen merkitys turvattomuuden kokemisessa on keskeistä myös niissä maissa, joissa rikollisuuden pelko ja turvattomuuden kokeminen on keskimääräistä harvinaisempaa.

Aikaisempaan tutkimukseen tukeutuen voidaan ajatella, että sosiaalisen pääoman ja luottamuksen yhteys koettuun turvattomuuteen toteutuu niin sanotun sosiaalisen disorganisaation kautta. Sosiaalisen disorganisaation eli sosiaalisen epäjärjestyksen teoria korostaa erilaisten sosiaalisten verkostojen ja yhteiskunnallisten instituutioiden merkitystä yhteisöjen ja yhteiskunnan toiminnan kannalta. Sosiaalinen epäjärjestys sekä heikentynyt ihmisten välinen vuorovaikutus heikentää myös yhteiskunnallisen ja sosiaalisen elämän ennustettavuutta. (Niskanen & Pietikäinen 2021, 60.) Visser et al. (2013) ovat tutkimuksessaan tarkastelleet koetun turvattomuuden taustalla vaikuttavia yksilö- ja kontekstitason tekijöitä Euroopassa ja havainneet, että yks-

silötasolla vähäinen luottamus muihin ihmisiin ja poliisiin ennustavat koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa (em., 294), mikä on yhdenmukainen tulos sekä tämän tutkielman tulosten että aikaisempien tutkimusten kanssa (mm. Nofziger & Williams 2005; Skogan 2009). Instituutioihin ja viranomaisiin luottamuksen merkitystä koetun turvattomuuden näkökulmasta korostaa myös huomiot oikeusjärjestelmän luotettavuuden vaikutuksesta rikollisuuden pelon kokemiseen (Ejrnæs & Scherg 2022, 1308). Myös Vieno et al. (2013) ovat tutkimuksessaan havainneet koetun turvattomuuden ja vähäisen luottamuksen välisen yhteyden. Luvussa 8.1 esitelty Suomen analyysi osoittaa, että yleisen luottamuksen ja viranomaisiin luottavaisuuden ennustusvoima koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon nähden ei ole erityisen voimakasta tai edes tilastollisesti merkitsevää, vaan turvattomuuden kokemus selittyy enemmän sukupuolen ja asuinympäristön perusteella. Suomen osalta kuitenkin luottamus toisiin ihmisiin on lähestulkoon tilastollisesti melkein merkitsevä koetun turvattomuuden ennustaja, kun taas luottamus viranomaisiin on merkittävästi edellä mainittua heikompi ennustaja. Tämä voi selittyä vahvalla luottamuksella suomalaisiin viranomaisiin.

Sosiaalisen pääoman yhteyttä koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon lähestyttiin tässä tutkielmassa sosiaalisen ja poliittisen aktiivisuuden näkökulmasta. Aikaisemmassa tutkimuksessa on havaittu, että yksilön heikko sosiaalinen pääoma ja vähäinen sosiaalinen osallistuminen voivat olla yhteydessä heikentyneeseen turvallisuuden tunteeseen (Roh & Lee 2013; Vieno et al. 2016; Boldis et al. 2018, 8). Erityisesti sosiaalista aktiivisuutta on joissain tutkimuksissa tarkasteltu rikollisuuden pelkoa ennustavana tekijänä. Poliittista aktiivisuutta osana sosiaalisen pääoman tematiikkaa ei olla kuitenkaan huomioitu tässä tutkielmassa mainituissa aikaisemmissa tutkimuksissa. Luvussa 8 toteutetun regressioanalyysin perusteella myös poliittinen aktiivisuus, jonka voi ajatella edustavan kansalaisyhteiskuntaan osallistumista ja kiinnittymistä, ennustaa hieman rikollisuuden pelon kokemista Euroopan tasolla. Suomen analyysin osalta mielenkiintoista on, että Suomessa poliittinen aktiivisuus ennustaa rikollisuuden pelkoa huomattavasti paremmin kuin sosiaalinen aktiivisuus, vaikka kumpikaan edellä mainittu selittävä muuttuja ei ole tilastollisesti merkitsevä.

Tietyin varauksin voidaankin ajatella, että putnamilaisessa mielessä (Putnam 2020) poliittisella ja sosiaalisella osallistumisella sekä kansalaisyhteiskunnan vahvuudella on väliä myös koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon kokemisen kannalta. Poliittisen ja sosiaalisen aktiivisuuden osalta edellä mainitut huomiot vaativat systemaattisempaa jatkotutkimusta. Yhteiskuntaan osallistumisen ja sosiaalisen elämän vastavuoroisuuden näkökulmasta voidaan kuitenkin ajatella, että sosiaalisella ja yhteiskunnallisella aktiivisuudella on tärkeä rooli turvallisuuden tunteen muodostu-

misessa, koska turvallisuus ja luottamus voidaan ilmiöinä liittää läheisesti yhteen. Euroopan tasolla tehty analyysi sosiaalisen pääoman yhteydestä rikollisuuden pelkoon osoittaa, että sosiaalisella ja poliittisella aktiivisuudella on vaikutusta koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon, vaikkakin melko vähäisesti.

Myös median käytön vaikutuksen rikollisuuden pelkoon voi liittää osaksi sosiaalisen disorganisaation ilmiötä. Media voi korostaa toteutuneen rikollisuuden sosiaalista epäjärjestyttä korostavia vaikutuksia, ja näin vaikuttaa yksilöiden käsityksiin tietyistä asuinalueista turvattomina alueina (Visser 2013, 218). Median käytön ja rikollisuuden pelon yhteys on kuitenkin tunnustettu aikaisemmassa tutkimuksessa varsin monimutkaiseksi ilmiöksi, jota tulisi vakioda useilla median käyttöön liittyvillä tekijöillä. Median käytön ja rikollisuuden pelon väliseen yhteyteen saattaa vaikuttaa esimerkiksi kulutetun median tyyppi sekä se, millaista sisältöä mediassa esitetään ja ketkä sitä kuluttavat. (Smolej 2011, 41–42). Tätä median ja rikoksen pelon välisen yhteyden monimutkaista luonnetta kuvaa myös tässä tutkielmassa saatu tulos median käytön vaikutuksesta rikollisuuden pelon kokemiseen. Analyysin perusteella median käyttö on yhteydessä rikollisuuden pelon kokemiseen tilastollisesti erittäin merkitsevästi, mutta tämä yhteys jää hyvin heikoksi. Täten median käytön yhteydestä rikollisuuden pelon kokemiseen ei voida tehdä tämän tutkielman analyysin perusteella kovinkaan yksiselitteisiä päätelmiä.

10.4 Rikollisuuden pelko ja koettu turvattomuus on sekä laadullista että määrällistä

Tässä tutkielmassa koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa tutkittiin kvantitatiivisella sekundäärianalyysillä, eli analysoimalla määrällisin menetelmin valmiiksi tuotettua kvantitatiivista poikkileikkausaineistoa. Tutkielmassa käytettyjen lineaaristen regressiomallien sekä kontekstuaalianalyysin tuottamat tunnusluvut ja selitysasheet kertovat ennen kaikkea siitä, että rikollisuuden pelon ja koetun turvattomuuden kaltaisten monimutkaisten sosiaalisten ilmiöiden kattava selittäminen on varsin haastavaa määrällisiä menetelmiä käyttämällä. Luvussa 7 ja 8 esitettyjen lineaaristen regressiomallien tilastollinen merkitsevyytaso on kaikissa erittäin merkitsevä (sig. <,001), mutta niiden selitysasheet kertovat siitä, että tässä tutkielmassa käytettyjen taustamuuttujien avulla voidaan ennustaa vain noin 18 % rikollisuuden pelon kokemista mittaavan muuttujan C6 vaihtelusta. Lisäksi kontekstuaalianalyysin tuottama sisäkorrelaatio 7,4 % ei kykene ainakaan kovin merkittävästi selittämään rikollisuuden pelon maakohtaista vaihtelua luvussa 10.1. esitettyjen kontekstitekijöiden avulla. Täten voidaan esittää, että tässä tutkielmassa toteutetuilla analyyseillä rikollisuuden

pelon kokemisesta voidaan ennustaa vain noin neljäsosa määrällisiä tutkimusmenetelmiä käyttäen. Myös edellä mainittujen lineaaristen regressiomallien estimaattien keskivirheet kertovat mallin suhteellisen heikosta ennustusvoimaisuudesta. Koska mallit eivät sisällöllisesti kykene ennustamaan kovin suurta osaa koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon ilmiöstä, myös sitä mittaavat lineaariset regressiomallit eivät ole tilastollisen päättelyn kannalta kovin luotettavia, sillä niiden estimaattien keskivirheet ovat selitettävän muuttujan vaihteluväliin suhteutettuna varsin suuria. Kemppainen ja kumppanit (2014, 16) ovatkin tutkimuksessaan huomauttaneet, että analysoimalla poikkileikkausaineiston avulla rikollisuuden pelkoon liittyviä tekijöitä ei voida tehdä varmoja päätelmiä niistä mekanismeista, jotka vaikuttavat rikollisuuden pelkoon liittyvien ilmiöiden taustalla.

Monet aikaisemmat koettua turvattomuutta kvantitatiivisesti analysoivat tutkimukset ovat käyttäneet erilaisia lineaarisia, regressioihin perustuvia malleja koetun turvattomuuden ennustamisessa. Monet tähän tutkielmaan vertautuvat Euroopan tason vertailevat tutkimukset ovat hyödyntäneet analyysimenetelmänä erityisesti hierarkkista regressioanalyysiä, johon on niitä käyttävissä tutkimuksissa viitattu myös monitasomallina (mm. Hummelsheim et al. 2011; Visser et al. 2013; Roh & Lee 2013; Vauclair & Bratanova 2017; Kujala et al. 2018). Monitasomallit mahdollistavat yksilötason ilmiön selittämisen sekä yksilöllisillä taustatekijöillä että ryhmätason tekijöillä samanaikaisesti. Tämän lisäksi monitasomallit mahdollistavat toisistaan riippuvien havaintojen tutkimisen. (Kaakinen & Ellonen). Tämän tutkielman analyysissä on kuitenkin käytetty perinteistä lineaarista regressiomallia, jossa kaikki muuttujat on tuotu yhdellä kertaa mukaan analyysiin. Valittua analyysimenetelmää voi pitää tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta pitkälti onnistuneena, sillä tarkoituksena oli tutkia ensisijaisesti rikollisuuden pelkoa ennustavia yksilötason taustatekijöitä, eikä samaan malliin tuotu sellaisia ryhmätason tekijöitä, jotka riippuisivat yksilötason selittävästä muuttujasta. Ryhmätason vaikutusta on havainnointu tässä tutkielmassa erikseen kontekstuaalianalyysin tuottaman sisäkorrelaation avulla.

Vaikka tässä tutkielmassa toteutettujen lineaaristen regressiomallien selitykset eivät ole kovin suuria ja niiden estimaattien keskivirheet jäävät tämän takia varsin suuriksi, ne antavat kuitenkin viitteitä siitä, että rikollisuuden pelon kokeminen ei jakaudu satunnaisesti ihmisten kesken. Pelon taustalla voi piillä useita yksilö- ja yhteiskunnallisen tason selittäviä tekijöitä, joita on mahdollista kartoittaa kyselyaineiston kvantitatiivisella analyysillä. Tähän huomioon on mahdollista tarttua empiirisesti jo aineiston kuvailevalla analyysillä, jonka avulla voidaan saada kattava kuva rikollisuuden pelon yleisyydestä, jakautumisesta eri alueiden kesken sekä mahdollisesta yhteisvaihtelusta muiden muuttujien kanssa. Samalla on kuitenkin esitettävä tärkeä huomio siitä, että rikollisuuden pelko on viime kädessä subjektiivisesta luonteestaan johtuen laadullinen ilmiö, jonka yksilölliset erityispiirteet jäävät laajalti määrällisen,

tilastollisia menetelmiä hyödyntävän kvantitatiivisen tutkimusotteen tavoittamattomiin.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin koetun turvattomuuden ja rikollisuuden pelon yleisyyttä sekä rikollisuuden pelkoa ennustavia yksilötason taustatekijöitä Euroopassa. Tarkoituksena oli kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä käyttäen analysoida sitä, millaiset yksilötason taustatekijät ja niistä johdetut rikollisuuden pelon hypoteesit vaikuttavat turvattomuuden kokemiseen ja rikollisuuden pelkoon omalla asuinalueella. Eri-tyinen mielenkiinto kohdistui myös siihen, miten yksilötason sosiaalista pääomaa ja luottamusta ilmentävät taustatekijät ovat yhteydessä koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelkoon. Aineiston analyysi mahdollisti myös sen selvittämisen, miten yksittäisen Euroopan maan tuottama kontekstuaalivaikutus eli mahdolliset yksilöstä riippumattomat kontekstitekijät vaikuttavat koettuun turvattomuuteen ja rikollisuuden pelon kokemiseen.

Tutkimusaineiston analyysi perustui aikaisempaan rikollisuuden pelon, sosiaalisen pääoman ja luottamuksen käsitteistä muodostettuun teoreettiseen viitekehykseen ja siitä johdettuihin hypoteeseihin, joita kyettiin operationalisoimaan European Social Survey 2018 -aineiston sisältämällä muuttujilla. Näiden muuttujien operationalisointi ja analysointi oli mahdollista SPSS-tilasto-ohjelmiston tarjoamien analyysimenetelmien avulla. Aineistoa analysoitiin kuvailemalla määriä ja jakaumia, tarkastelemalla korrelaatiokertoimia, muodostamalla useista selittävästä muuttujista summa-muuttujia sekä toteuttamalla lineaarisia regressiomalleja sekä kontekstuaalianalyysi.

Vaikka eurooppalaiset keskimäärin kokevat asuinalueensa turvalliseksi, koettu turvattomuus jakautuu Euroopassa epätasaisesti. Pohjoismaissa ja eräissä manner-Euroopan maissa vastaajat kokevat omalla asuinalueellaan liikkumisen keskimäärin hyvin turvalliseksi. Vaikka koettu turvattomuus on selvästi harvinaisempaa kuin koettu turvallisuus, turvattomuus korostuu etenkin eräissä Itä- ja Etelä-Euroopan maissa. Keski-Euroopan maiden asukkaat kokevat asuinalueensa suhteellisen turvalliseksi. Syitä tämänkaltaiselle turvattomuuden epätasaiselle jakautumiselle voidaan etsiä

muun muassa maiden sosiokulttuurista piirteistä, hyvinvointipalvelujen järjestämisen asteesta, toteutuneesta rikollisuudesta ja sen raportoinnista sekä etnisiin vähemmistöihin ja asuinalueiden segregoitumiseen liittyvistä kysymyksistä. Erityisesti tuoloeroilla ja valtion tarjoamien sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisen asteella on katsottu olevan selkeitä yhteyksiä koetun turvattomuuden yleisyyteen. Rikollisuuden pelon näkökulmasta ei siis ole yhdentekevää, miten yksilöä ympäröivä yhteiskunta on järjestänyt ne taloudelliset ja sosiaaliset olosuhteet, joissa yksilö kykenee toteuttamaan itseään. Kaikkea ei kuitenkaan voida selittää virallisilla instituutioilla, vaan osaansa varmasti näyttölee myös vallitseva kulttuuri sekä ennen kaikkea yksilöiden moninaiset subjektiiviset käsitykset ja kokemukset, joista erilaiset käsitykset turvallisuudesta tai turvattomuudesta kumpuavat.

Kaikki tässä tutkielmassa analysoidut rikollisuuden pelon yksilötason taustatekijöitä mallintavat rikollisuuden pelon hypoteesit ennustavat koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa Euroopassa. Erityisesti sukupuoli erottuu tässä tutkielmassa rikollisuuden pelon ennustajista kaikista vahvimpana ja johdonmukaisimpana yksittäisenä taustatekijänä. Naiset kokevat turvattomuutta kautta Euroopan selkeästi enemmän kuin miehet, mikä herättää kysymyksiä naisten sosiaalisista ja julkisten tilojen käyttöön liittyvistä oikeuksista ja niiden käytännön toteutumisesta eurooppalaisissa yhteiskunnissa. Rikollisuuden pelko ja sen aiheuttamat negatiiviset henkilökohtaiset tuntemukset koskevat suurelta osin naisia, mikä kertoo ilmiön vahvasta sukupuolittuneisuudesta. Myös heikoksi koettu terveys ja toimintakyky ennustaa rikollisuuden pelkoa suhteellisen hyvin tässä tutkielmassa, joten fyysiset haavoittuvuustekijät ovat muita tutkimuksia mukaillen keskeinen rikollisuuden pelkoa ennustava malli. Myös kokemukset rikoksen uhriksi joutumisesta ja heikosta sosioekonomisesta asemasta elämän yleistä epävarmuutta tuottavana tekijänä ovat omiaan vahvistamaan käsityksiä omasta asuinalueesta turvattomana. Yhteiskunnan kattavat turververkot ja viranomaisien tehokas toiminta voi tästä näkökulmasta ehkäistä rikollisuuden pelkoa sekä kasvattaa luottamusta siihen, että epävarmuutta ja väärinkäytöksiä kohtaavat ihmiset saavat tukea niin yllättävissä kriisitilanteissa kuin heikossa yhteiskunnallisessa ja epävarmassa asemassakin.

Sosiaalinen pääoma ja luottamus ovat niin teoreettisesti kuin empiirisestikin tarkasteluna yhteydessä turvattomuuden kokemiseen omalla asuinalueella. Erityisesti luottamus toisiin ihmisiin näyttää muodostavan keskeisen elementin turvallisuuden kokemisessa. Luottamusta ja koettu turvattomuutta voitaisiin pitää arkijärjellä ajatellen pitkälti samana ilmiönä, mutta tutkielman empiiriset havainnot kertovat siitä, että yhteiskunnalliset luottamussuhteet toisiin ihmisiin ja viranomaisiin ovat lähinnä koetun turvattomuuden osatekijä. Luottamuksen puute toisiin ihmisiin ja viranomaisiin on omiaan vahvistamaan tunnetta siitä, että yksilö kokee itsensä haavoittuvaksi omassa asuinympäristössään. Myös sosiaalinen ja poliittinen aktiivisuus kiinnittävät

yksilön paremmin osaksi yhteiskuntaa, jolla voi olla yhteiskunnallista osallisuutta ja koettua turvallisuutta vahvistava vaikutus.

Tämä tutkielma keskittyi tarkastelemaan rikollisuuden yksilötason taustatekijöitä koko Euroopan tasolla, mikä ei mahdollistanut systemaattisempaa maiden välistä vertailua sen suhteen, mitkä yksilötason taustatekijät ja hypoteesit ennustavat rikollisuuden pelkoa kussakin maassa erikseen. Tutkielman puitteissa kyettiin kuitenkin tekemään lyhyt katsaus koettuun turvattomuuteen ja sitä ennustaviin yksilötason taustatekijöihin Suomen kontekstissa, mikä mahdollisti Suomen vertaamisen Euroopan malliin nähden. Luvussa 6 toteutetussa aineiston kuvailevassa analyysissä tehtiin huomio siitä, että suhteellisen turvallisiksi koetuissa maissa sukupuolten välinen suhteellinen ero koetussa turvattomuudessa on varsin suuri verrattuna turvattomiksi koettuihin maihin. Myös Suomen mallissa sukupuolen merkitys koettua turvattomuutta ja rikollisuuden pelkoa ennustavana taustatekijänä voimistui, kenties muiden muuttajien kustannuksella. Näiden huomioiden perusteella olisi mielenkiintoista tutkia, eroavatko rikollisuuden pelkoa ennustavien hypoteesien ja taustamuuttajien selitysvoimaisuus turvallisiksi ja turvattomiksi koettujen maiden välillä. Voisi olettaa, että Pohjoismaissa ja muissa keskimäärin hyvin turvallisiksi koetuissa maissa rikollisuuden pelko ilmenee lähinnä fyysiseen haavoittuvuuteen ja asuinympäristöön liittyvien tekijöiden kautta, kun taas turvattomiksi koetuissa maissa rikollisuuden pelkoa ennustavat myös moninaiset sosiaaliset haavoittuvuustekijät yhteiskunnallista epävarmuutta ilmentävinä tekijöinä.

Aikaisemman tutkimuksen perusteella voidaan siis todeta, että rikollisuuden pelko on yhteiskunnallinen ongelma, joka aiheuttaa yksilötasolla moninaisia negatiivisia tunnetiloja. Nämä negatiiviset tunteet voivat konkretisoitua arjen toiminnassa oman toiminnan rajoittamisena ja välttelykäyttäytymisenä, mikä heikentää myös sosiaalisen organisoitumisen ja keskinäisen luottamuksen astetta lähiyhteisöissä ja laajassa mitassa yhteiskunnassakin. Rikollisuuden pelon seurannaisvaikutukset voivat heijastua myös talouteen. Tämän vuoksi kestävä yhteiskunnat rajoittavat rikollisuuden pelon kasvua tarjoamalla yhtäläiset osallistumismahdollisuudet yhteiskunnalliseen ja arkipäiväiseen toimintaan asukkaan omassa lähiympäristössä. Huolehtimalla yhteiskunnallisen tasa-arvon toteutumisesta, riittävästä elintasosta ja perusturvasta sekä tukemalla kansalaisten henkistä kehitystä ja sosiaalisia olosuhteita yhteiskunta voi osaltaan vaikuttaa yksilöiden subjektiivisiin käsityksiin lähiympäristöstään turvallisena paikkana asua ja elää. Turvallisiksi koettu lähiympäristö osaltaan vahvistaa luottamusta niin kanssaihmiin kuin yhteiskuntaan laajemmin. Hyvinvointivaltio siis tukee yksilöiden taloudellista ja sosiaalista menestymistä, jonka niin sanottuna sivutuotteena syntyy myös turvallisuuden tunnetta (ks. Korander 2000, 204–212).

Yllä mainitusta näkökulmasta katsottuna rikollisuuden pelko ja sen aiheuttama koettu turvattomuus voidaan mieltää yksilöiden kokemista subjektiivisista tuntemuksista aggregoituvaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi, joka ilmentää yhteiskunnan sosiokulttuurista ja moraalista olotilaa. Rikollisuuden pelon taustalla voikin vaikuttaa paljon laajempia yhteiskunnallista moraalialia ja turvallisuutta rappeuttavia riskitekijöitä kuin vain toteutunut rikollisuus. Kuten kriminologi Jonathan Jackson rikollisuuden pelkoa käsittelevässä tutkimuksessaan asian ytimekkäästi ilmaisee:

Fear of crime may operate as a "sponge," absorbing all sorts of anxieties about related issues of deteriorating moral fabric, from family to community to society (Jackson 2006, 261).

LÄHTEET

Aineistolähde:

European Social Survey Round 9 Data (2018). Data file edition 3.1. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research, Norway - Data Archive and distributor of ESS data for ESS ERIC. doi:10.21338/NSD-ESS9-2018.

Kirjallisuus:

Adu-Mireku, Samuel. (2002). Fear of Crime Among Residents of Three Communities In Accra, Ghana. *International Journal of Comparative Sociology* 43(2): 153-162.

Alkula, Tapani, Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka. (1994). *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. WSOY.

Bauman, Zygmunt. (2001). *Community. Seeking Safety in an Unsecure World*. Polity Press.

Beck, Ulrich. (1992). *Risk society: towards a new modernity*. Sage, London.

Boldis, Beáta Vivien, San Sebastián, Miguel & Gustafsson, Per E. (2018). Unsafe and unequal: a decomposition analysis of income inequalities in fear of crime in Northern Sweden. *International Journal of Equity in Health* 17:110.

Borooh, Vani K. & Carcach, Carlos A. (1997). Crime and Fear. Evidence from Australia. *British Journal of Criminology* 37(4): 635-657.

Bursik, Robert J. Jr. & Grasmick, Harold G. (1988). *Neighborhoods and Crime. The Dimensions of Effective Community Control*. Lexington Books.

Brehm, John & Savel, Meg. (2019). What Do Survey Measures of Trust Actually Measure? Teoksessa Masamichi, Sasaki (toim.), *Trust In Contemporary Society*. Brill.

Browne, Kath, Bakshi, Leela & Lim, Jason. (2011). 'It's something you just have to ignore': Understanding and addressing contemporary lesbian, gay, bisexual and trans safety beyond hate crime paradigms. *Journal of Social Policy* 40: 739-756.

Brunton-Smith, Ian & Sturgis, Patrick. (2011). Do Neighbourhoods Generate Fear of Crime? An Empirical Test Using The British Crime Survey. *Criminology* 49(2): 331-369.

Chiricos, Ted, Hogan, Michael & Gertz, Marc. (1997). Racial composition of neighborhood and fear of crime. *Criminology* 35(1): 107-131.

Clark, Julie. (2003). "Fear in fear-of-crime." *Psychiatry, Psychology and Law* 102: 267-282.

Cook, Carrie L. & Fox, Kathleen A. (2012). Testing the relative importance of contemporaneous offenses: The impacts of fear of sexual assault versus fear of physical harm among men and women. *Journal of Criminal Justice* 40(2): 142-151.

Collins, Rachel E. (2016). Addressing the inconsistencies in fear of crime research: A meta-analytic review. *Journal of Criminal Justice* 47: 21-31.

- Coleman, James S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology* 94: 95–120.
- Coleman, James S. (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge & London: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Ditton, Jason, Chadee, Derek, Farrall, Stephen, Gilchrist, Elizabeth & Bannister, Jon. (2004). From Imitation to Intimidation. A Note on the Curious and Changing Relationship between the Media, Crime and Fear of Crime. *British Journal of Criminology* 44(4): 595–610.
- Doran, Bruce J. & Burgess, Melissa B. (2012). *Putting Fear of Crime on the Map. Investigating Perceptions of Crime Using Geographic Information Systems*. Springer.
- Ennis, Philip H. (1967). Criminal victimization in the United States: A report of a national survey. President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice, Field Surveys II. Washington DC: US Government Printing Office.
- Ejrnaes, Anders & Scherg, Rune H. (2022). The impact of victimization on feelings of unsafety in different welfare regimes. *European Journal of Criminology* 19(6): 1304–1326.
- Ellonen, Noora & Kaakinen, Markus. Monitasomallit. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/regressio/monitasomallit/> (viitattu 3.4.2023).
- Etopio, Aubrey L. & Berthelot, Emily R. (2022). Defining and Measuring Fear of Crime: A New Validated Scale Created from Emotion Theory, Qualitative Interviews, and Factor Analyses. *Criminology, Criminal Justice, Law & Society* 23(1): 46–67.
- European Social Survey (2019). ESS Round 9 (2018/2019) Technical Report. London: ESS ERIC.
- Ferguson, Kristin M. & Mindel, Charles H. (2007). Modeling Fear of Crime in Dallas Neighborhoods. A Test of Social Capital Theory. *Crime & Delinquency* 53(2): 322–349.
- Ferraro, Kenneth F. (1996). Women's Fear of Victimization: Shadow of Sexual Assault? *Social Forces* 75(2): 667–690.
- Ferraro, Kenneth. F. & LaGrange, R. (1987). The Measurement of Fear of Crime. *Sociological Inquiry* 57(1): 70–97.
- Furedi, Frank. (2006). *Culture of Fear Revisited: Risk Taking and the Morality of Low Expectation*. London: Continuum.
- Gardner, Carol Brooks. (1990). Safe Conduct: Women, Crime, and Self in Public Places. *Social Problems* 37(3): 311–328.
- Garofalo, James. (1981). The Fear of Crime: Causes and Consequences. *Journal of Criminal Law and Criminology* 72(2): 839–857.
- Goldberg, Victoria, White, Clair & Weisburd, David. (2019). Perspectives of people with mental health problems at hot spots: Attitudes and perceptions of safety, crime, and the police. *Behavioral Sciences & the Law* 37(6): 650–664.
- Gottdiener, Mark & Hutchison, Ray. (2011). *The New Urban Sociology*. 4th edition, Westview press.

- Gray, Emily, Jackson, Jonathan & Farrall, Stephen. (2012). Search of the fear of crime: using interdisciplinary insights to improve the conceptualisation and measurement of everyday insecurities. Teoksessa Gadd, David, Karstedt, Susanne & Messner, Steven F. (toim.), *The SAGE handbook of criminological research methods*. SAGE Publications, London.
<https://dx.doi.org/10.4135/9781446268285>.
- Hanslmaier, Michael. (2013). Crime, fear and subjective well-being: How victimization and street crime affect fear and life satisfaction. *European Journal of Criminology* 10(5): 515–533.
- Hale, Chris. (1996). Fear of crime: A review of the literature. *International Review of Victimology* 4: 79–150.
- Harcourt, Bernard E. (1998). Reflecting on the Subject: A Critique of the Social Influence Conception of Deterrence, the Broken Windows Theory, and Order-Maintenance Policing New York Style. *Michigan Law Review* 97(2): 291–389.
- Hart, Timothy C., Chataway, Michael & Mellber, Jaques. (2022). Measuring fear of crime during the past 25 years: A systematic quantitative literature review. *Journal of Criminal Justice* 82.
- Harvey, David. (2009). *Social Justice and the City*. University of Georgia Press. (Alkuperäinen julkaistu 1973).
- Helsingin seudun kauppakamari. (Maaliskuu 2023). Katujengitymisen vaikutukset pääkaupunkiseudun yritysten toimintaan 2023.
- Henson, Billy & Reyns, Bradford W. (2015). The Only Thing We Have to Fear Is Fear Itself...and Crime: The Current State of the Fear of Crime Literature and Where It Should Go Next. *Sociology Compass* 9(2): 91–103.
- Hietala, Juha (2002). Rikoksen pelko ja turvattomuus kaupunkimaisella asuinalueella liikuttaessa. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.
- Holloway, Wendy & Jefferson, Tony. (1997). The Risk Society in an Age of Anxiety: Situating Fear of Crime. *The British Journal of Sociology* 48(2): 255–266.
- Hummelsheim, Dina, Hirtenlehner, Helmut, Jackson, Jonathan & Oberwittler, Dietrich. (2011). Social Insecurities and Fear of Crime: A Cross-National Study on the Impact of Welfare State Policies on Crime-related Anxieties. *European Sociological Review* 27(3): 327–345.
- Ilmonen, Kaj. (2002). Luottamus paikallisiin instituutioihin ja sosiaalisiin verkostoihin. Teoksessa Ruuskanen, Petri (toim.), *Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi*. PS-kustannus.
- Ilmonen, Kaj. (2000). Sosiaalinen pääoma. Käsite ja sen ongelmallisuus. Teoksessa Ilmonen, Kaj (toim.), *Sosiaalinen pääoma ja luottamus*. SoPhi, Jyväskylän yliopisto.
- Jackson, Jonathan. (2006). Introducing Fear of Crime to Risk Research. *Risk Analysis* 26(1): 253–264.
- Jackson, Jonathan & Gray, Emily. (2010). Functional Fear And Public Insecurities About Crime. *British Journal of Criminology* 50(1): 1–22.
- Jacobs, Jane. (1992). *The Death And Life of Great American Cities*. Vintage Books, Random House, New York. (Alkuperäinen julkaistu 1961).

- Jokivuori, Pertti & Hietala, Risto. (2007). *Määrällisiä tarinoita. Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta*. WSOY.
- Kaakinen, Markus ja Ellonen, Noora. Regressioanalyysi. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/regressio/analyysi/> (viitattu 8.3.2023).
- Kainulainen, Sakari. (2000). Sosiaalinen turvallisuus ja yhteiskunnan rakenne. Teoksessa Niemelä, Pauli & Lahikainen, Anja Riitta (toim.), *Inhimillinen turvallisuus*. Vastapaino.
- Kajanoja, Jouko & Simpura, Jussi. (2002). Sosiaalisen pääoman lupaukset. Teoksessa Kajanoja, Jouko, Kiander, Jaakko & Voipio, Iikka B. (toim.), *Tutkimus ja talouspolitiikka. Kirjoituksia taloudellisesta kasvusta*. VATT-julkaisuja 33, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Kaminska, Olena. (2020). Guide to Using Weights and Sample Design Indicators with ESS Data. ESS Weighting Guide v. 1.1. https://stessrelpubprodwe.blob.core.windows.net/data/round9/survey/ESS_weighting_data_1_1.pdf (viitattu 3.4.2023).
- Kantola, Anne. (2023). Helsingin poliisi: Katujengeistä tuli normaali ilmiö. *Helsingin Sanomat* 14.3.2023.
- Kempainen, Teemu, Lönnqvist, Henri & Tuominen, Martti. (2014). Turvattomuus ei jakaudu tasan. Mitkä asuinalueen piirteet selittävät helsinkiläisten kokemaa turvattomuutta? *Yhteiskuntapolitiikka* 79(1): 5–20.
- Kerkelä, Lasse. (2023). Katuturvallisuus romahti yhtäkkiä ympäri Suomen – Katso kotikuntasi tilanne. *Helsingin Sanomat* 9.2.2023.
- Kestilä-Kekkonen, Elina. Kovarianssi ja korrelaatio. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. [https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/korrelaatio/](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/korrelaatio/korrelaatio/) (viitattu 3.4.2023).
- Killias, Martin. (1990). Vulnerability: Towards a Better Understanding of a Key Variable in the Genesis of Fear of Crime. *Violence and Victims* 5(2): 97–108.
- Killias, Martin & Clerici, Christian. (2000). Different Measures of Vulnerability in Their Relation to Different Dimensions of Fear of Crime. *British Journal of Criminology* 40: 437–450.
- Koivukangas, Julia (2020). Pelko julkisessa tilassa ja uutisoinnin vaikutus siihen. LuK-tutkielma, Oulun yliopisto.
- Kolttola, Ilari & Näsi, Matti. (2022). Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021 – kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia 51/2022. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto.
- Korander, Timo. (2000). Turvallisuus rikollisuuden ja sen pelon vastakohtana. Teoksessa Niemelä, Pauli & Lahikainen, Anja Riitta (toim.), *Inhimillinen turvallisuus*. Vastapaino.
- Koskela, Hille. (1997). 'Bold Walk and Breakings': women's spatial confidence versus fear of violence. *Gender, Place and Culture* 4(3): 301–319.

- Koskela, Hille. (1999). Fear, control and space. *Geographies of Gender, Fear of Violence and Video Surveillance*. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja A 137.
- Koskela, Hille. (2009). *Pelkokierre. Pelon politiikka, turvamarckkinat ja kamppailu kaupunkitilasta*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kotkavirta, Jussi. (2000). Luottamus instituutioihin ja yksilöllinen hyvinvointi. Teoksessa Ilmonen, Kaj (toim.), *Sosiaalinen pääoma ja luottamus*. SoPhi, Jyväskylän yliopisto.
- Kujala, Pietari, Kallio, Johanna & Niemelä, Mikko. (2018). Income Inequality, Poverty, and Fear of Crime in Europe. *Cross-Cultural Research* 53(2): 163–185.
- Kwon, Seok-Woo & Adler, Paul S. (2014). Social Capital. Maturation of a Field of Research. *The Academy of Management Review* 39(4): 412–422.
- Lane, Jodi, Rader, Nicole E., Henson, Billy, Fisher, Bonnie S. & May, David C. (2014). *Fear of Crime in the United States: Causes, Consequences, and Contradictions*. Durham, NC: Carolina Academic Press.
- Lorenc, Theo, Clayton, Stephen, Neary, David, Whitehead, Margaret, Petticrew, Mark, Thomson, Hilary, Cummins, Steven, Sowden, Amanda & Renton, Adrian. (2012). Crime, fear of crime, environment, and mental health and wellbeing: Mapping review of theories and causal pathways. *Health & Place* 18: 757–765.
- Massey, Doreen. (1994). *Space, Place and Gender*. University of Minnesota press.
- Mayhew, Pat & Van Dijk, Jan. (2012). Accessing Crime through International Victimization Surveys. Teoksessa Gadd, David, Karstedt, Susanne & Messner, Steven F. (toim.), *The SAGE handbook of criminological research methods*. SAGE Publications, London. <https://dx.doi.org/10.4135/9781446268285>.
- Meyer, Doug & Grollman, Eric Anthony. (2014). Sexual orientation and fear at night: gender differences among sexual minorities and heterosexuals. *Journal of Homosexuality* 61(4): 453–470.
- Miceli, Renato, Roccato, Michele & Rosato, Rosalba. (2004). "Fear of crime in Italy – spread and determinants". *Environment and Behavior* 36(6): 776–789.
- Misztal, Barbara A. (1996). *Trust in Modern Societies. The Search for the Bases of Social Order*. Polity Press.
- Niemelä, Pauli. (2000). Turvallisuuden käsite ja tarkastelukehikko. Teoksessa Niemelä, Pauli & Lahikainen, Anja Riitta (toim.), *Inhimillinen turvallisuus*. Vastapaino.
- Nikunlaakso, Risto. (2006). Asuinympäristön turvallisuus ja sosiaalinen kontrolli. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.
- Niskanen, Vilma & Pietikäinen, Petteri. (2021). Rikollisuus ja sosiaalisen disorganisaation teoria Chicagon sosiologisen koulukunnan tutkimuksissa 1918-1948. *Kriminologia* 1: 60–84.
- Nofziger, Stacey & Williams, L. Susan. (2005). Perceptions of Police and Safety in a Small Town. *Police Quarterly* 8: 248–270.
- OECD. (2023). Income inequality (indicator). DOI: 10.1787/459aa7f1-en. (Viitattu 2.3.2023).

- Pain, Rachel H. (1994). Crime, social control and spatial constraint: a study of women's fear of sexual violence. PhD-tutkielma, Edinburghin yliopisto.
- Pain, Rachel H. (1997). 'Old age' and Ageism in Urban Research: The Case of Fear of Crime. *The International Journal of Urban and Regional Research* 21(1): 117–128.
- Pantazis, Christina. (2000). 'Fear of Crime', Vulnerability and Poverty. Evidence from the British Crime Survey. *British Journal of Criminology* 40: 414–436.
- Paxton, Pamela. (1999): Is Social Capital Declining in the United States? A Multiple Indicator Assessment. *American Journal of Sociology* 105(1), 88–127.
- Portes, Alejandro. (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology* 24: 1–24.
- Putnam, Robert D. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy* 6(1): 65–78.
- Putnam, Robert D. (2020). *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster Paperbacks. (Alkuperäinen julkaistu 2000).
- Rader, Nicole E., Cossman, Jeralynn S. & Porter, Jeremy R. (2012). Fear of crime and vulnerability: Using a national sample of Americans to examine two competing paradigms. *Journal of Criminal Justice* 40: 134–141.
- Rader, Nicole E., Rogers, Sarah A. & Cossman, Jeralynn S. (2020). Physical Health, Mental Health, and Fear of Crime Among College Students: A Consideration of Sex Differences. *Violence Against Women* 26(1): 3–23.
- Reese, Bobbi. (2009). Determinants of the Fear of Crime: The Combined Effects of Country-Level Crime Intensity and Individual-Level Victimization Experience. *International Journal of Sociology* 39(1): 62–75.
- Roh, Sunghoon & Lee, Ju-Lak. (2013). Social capital and crime: A cross-national multilevel study. *International Journal of Law, Crime and Justice* 41(1): 58–80.
- Ruuskanen, Petri. (2001). Sosiaalinen pääoma. Käsitteet, suuntaukset ja mekanismit. VATT-tutkimuksia 81. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Helsinki.
- Sampson, Robert J. (1986). Crime in Cities: The Effects of Formal and Informal Social Control. *Crime and Justice* 8: 271–311.
- Schnaudt, Christian, Weinhardt, Michael, Fitzgerald, Rory & Liebig, Stefan. (2014). The European Social Survey: Contents, Design, and Research Potential. *Journal of Contextual Economics: Schmollers Jahrbuch* 134(4): 487–506.
- Seligman, Adam B. (1997). *The Problem of Trust*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey.
- Seligman, Adam B. (2000). Luottamuksen ongelma. Teoksessa Ilmonen, Kaj (toim.), *Sosiaalinen pääoma ja luottamus*. SoPhi, Jyväskylän yliopisto.
- Semyonov, Moshe, Gorodzeisky, Anastasia & Glikman, Anya. (2012). Neighborhood Ethnic Composition and Resident Perceptions of Safety in European Countries. *Social Problems* 59(1): 117–135.
- Simpura, Jussi. (2002). Sosiaalista pääomaa mittaamassa. Teoksessa Ruuskanen, Petri (toim.), *Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi*. PS-kustannus.
- Sirén, Reino. (2015). Joutuvatko huono-osaisilla alueilla asuvat muita useammin uhkailun ja väkivallan kohteeksi? Yksilötökijät ja kaupunkien asuin ympäristö rikosten kohteeksi joutumisen selittäjinä. *Yhteiskuntapolitiikka* 80(6): 601–616.

- Sirén, Reino, Aaltonen, Mikko & Kääriäinen, Juha. (2010). Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009. Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Simmel, Georg & Wolff, Kurt H. (1950). *The sociology of Georg Simmel*. Free Press.
- Skogan, Wesley G. (1990). *Disorder and decline: crime and the spiral decay in American neighbourhoods*. Los Angeles, CA, University of California Press.
- Skogan, Wesley G. (1999). Measuring what matters: crime, disorder and fear. Measuring what matters: proceedings from the police research institute meetings. R. H. Langworthy (Ed.). National Institute of Justice, Washington, DC.
- Skogan, Wesley G. (2009). Concern about Crime and Confidence in the Police. Reassurance or Accountability? *Police Quarterly* 12: 301–18.
- Smolej, Mirka (2011). News Media, Crime and Fear of Violence. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 257. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Smolej, Mirka & Kivivuori, Janne. (2006). The Relation Between Crime News and Fear of Violence. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 7(2): 211–227.
- Sundeen, R. A. & Mathieu, J. T. (1976). The Fear of Crime and Its Consequences Among Elderly in Three Urban Communities. *The Gerontologist* 16(3): 211–219.
- Takaki, Daisuke, Ikeda, Ken'ichi & Kawachi, Ichiro. (2012). Neighborhood social capital and crime victimization: Comparison of spatial regression analysis and hierarchical regression analysis. *Social Science And Medicine* 75(10): 1895–1902.
- Tanskanen, Sanna (2017). Suomalaisten kokemat väkivallan pelot rikosuhriperustaisuus- ja yleisturvattomuushypoteesien näkökulmasta. Sosiaalisen huono-osaisuuden yhteys väkivallan pelkoihin. Pro gradu - tutkielma, Helsingin yliopisto.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023.
- Valentine, Gill. (1992). Images of Danger: Women's Sources of Information about the Spatial Distribution of Male Violence. *Area* 24: 22–29.
- Valtanen, Tero. (2023). Osa nuorista kantaa asetta taskussaan, mutta tutkijan mielestä Suomi ei ole joutunut katujen jengiytymisessä ”Ruotsin tielle.” *Yle Uutiset* 14.4.2023.
- Vauclair, Christin-Melanie & Bratanova, Boyka. (2017). Income inequality and fear of crime across the European region. *European Journal of Criminology* 14(2): 221–241.
- Vieno, Alessio, Lenzi, Michela, Roccato, Michele, Russo, Silvia, Monaci, Maria Grazia & Scacchi, Luca. (2016). Social Capital and Fear of Crime in Adolescence: A Multilevel Study. *American Journal of Community Psychology* 58(1-2): 100–110.
- Vieno, Alessio, Roccato, Michele & Russo, Silvia. (2013). Is Fear of Crime Mainly Social and Economic Insecurity in Disguise? A Multilevel Multinational Analysis. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 23: 519–535.

- Visser, Mark, Scholte, Marijn & Scheepers, Peer. (2013). Fear of Crime and Feelings of Unsafety in European Countries: Macro and Micro Explanations in Cross-National Perspective. *The Sociological Quarterly* 54: 278–301.
- Voipio, Kaisa (2020). Pelko ja turvattomuus kaupunkitilassa. Asukkaiden kokemuksia Turusta. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto.
- Wilson, James Q. & Kelling, George L. (Maaliskuu 1982). "The police and neighbourhood safety: broken windows". *The Atlantic Monthly*: 29–38. <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>. (Viitattu 10.1.2023).
- Warr, Mark. (1984). Fear of victimization: why are women and the elderly more afraid? *Social Science Quarterly* 65(3): 681–702.
- Warr, Mark. (2000). "Fear of crime in the United States: avenues for research and policy." *Criminal Justice* 4: 452–489.
- Woolcock, Michael. (1998). Social capital and economic development: Toward a theoretical synthesis and policy framework. *Theory and Society* 27(2): 151–208.
- Woolcock, Michael. (2001). The Place of Social Capital in Understanding Social and Economic Outcomes. Teoksessa Helliwell, John R. (toim.), *The Contribution of Human and Social Capital to Sustained Economic Growth and Well-Being. International Symposium Report*. Ottawa & Paris: Human Resources Development Canada (HRDC) & OECD.
- Yates, Anna & Ceccato, Vania. (2020). Individual and spatial dimensions of women's fear of crime: a Scandinavian study case. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice* 44(4): 277–292.

LIITTEET

LIITE 1

Selittävät muuttajat, muuttajien arvot, vaihteluväli, havaintojen lukumäärä ja muuttujamuunnokset. Muuttajien kysymykset on tutkielman tekijä vapaasti suomentanut. Havaintojen lukumäärät koskevat analyysissä käytettyjä alkuperäisiä tai uudelleenkodeuttuja muuttajia. Ei painokerrointa.

Muuttuja [muuttujan koodi]	Muuttujan arvo / vaihteluväli (jakauma %, mediaani md. tai keskiarvo ka.)	Havaintojen lukumäärä (puuttuvat havainnot)	Tehdyt muuttujamuunnokset tai muuta huomioitavaa muuttujasta
[F2] Sukupuoli	1) mies (46,5 %) 2) nainen (53,5 %)	49519 (0)	
[F3] Syntymävuosi (ikä)	1928–2004 (md. 1967)	49297 (222)	Laskettu vastaajan ikä kaavalla (2018 – syntymävuosi)
[C7] Millaiseksi koet terveydentilasi yleisesti?	1) erittäin hyvä (23,6 %) 2) hyvä (41,7 %) 3) kohtalainen (26,4 %) 4) huono (6,8 %) 5) erittäin huono (1,4 %)	49460 (59)	Uudelleenkodeuttu: 1) Heikko (8,3 %) 2) Kohtalainen (26,4 %) 3) Hyvä (65,3 %) Muodostettu koettu terveys -summamuuttuja muuttujan C8 kanssa.
[C8] Haittaako arjen toimintaasi jokin pitkäaikainen sairaus, vamma, vaiva tai mielenterveyden ongelma?	1) haittaa paljon (6,2 %) 2) haittaa jossain määrin (20,5 %) 3) ei haittaa lainkaan (73,3 %)	49412 (107)	Muodostettu koettu terveys -summamuuttuja muuttujan C7 kanssa.
[C5] Oletko sinä tai onko kotitaloutesi jäsen joutunut murron tai väkivaltarikoksen uhriksi viimeisen viiden vuoden aikana?	1) kyllä (13,4 %) 2) ei (86,6 %)	49321 (198)	
[C18] Katsotko kuu-luvasi tässä maassa diskriminoituun ihmisryhmään?	1) kyllä (7,5 %) 2) ei (92,5 %)	49076 (443)	Diskriminoitukokemus ihonvärin, kansallisuuden, uskonnon, kielen, etnisen taustan, iän, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, vammaisuuden tai muiden syiden perusteella.
[F14] Mikä näistä kuvauksista kuvaa parhaiten asuinym-päristöäsi?	1) suuri kaupunki (20,1 %) 2) suuren kaupungin lähiö tai lähialue (11,4 %) 3) pieni kaupunki (31,1 %)	49480 (39)	Muodostettu dummy-muuttuja lineaarista regressioanalyysiä varten.

	4) kylä (31,8 %) 5) maaseutu/haja-asutus- alue (5,6 %)		
[A1] Kuinka paljon käytät aikaa politiikkaan ja ajankoh- taisasioihin liittyvän uutisoinnin seuraamiseen minuutteina?	Jatkuva muuttuja: 0-1440 min (ka. 85,48 min).	48947 (572)	
[F15] Mikä on korkein suorittamasi koulutustaso?	26-luokkainen ISCED-koulutustasoluokitteluun perustuva muuttuja.	49245 (274)	Koulutustasot uudelleenkoodattu: 1) ei perusasteen tutkintoa (1,1 %) 2) perusasteen tutkinto (6,6 %) 3) toisen asteen tutkinto (68,3 %) 4) alempi korkea-asteen tutkinto (11,2 %) 5) ylempi korkea-asteen tutkinto (11,8 %) 6) tieteellinen jatkotutkinto (1,0 %) Muodostettu dummy-muuttuja lineaarista regressioanalyysiä varten.
[F17] Mikä seuraavista kuvauksista kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaasi viimeisen 7 päivän aikana?	1) työelämässä (50,0 %) 2) koulutuksessa (7,1 %) 3) työtön työnhakija (3,2 %) 4) työtön (1,9 %) 5) pysyvästi työkyvytön (2,4 %) 6) eläkkeellä (27,6 %) 7) siviili- tai asepalveluksessa (0,1 %) 8) hoivatyössä kotona (6,5 %) 9) muussa toiminnassa (1,2 %)	49345 (174)	Uudelleenkoodattu: 1) työelämässä (50 %) 2) ei työelämässä (50 %)
[F41] Kuvaile kotitaloutesi kokonaistuloja verojen ja vähennysten jälkeen.	Haastattelija täyttää vastauksen perusteella tulodesiilin mukaan: 1) 1. tulodesiili (10,0 %) 2) 2. tulodesiili (11,2 %) 3) 3. tulodesiili (11,1 %) 4) 4. tulodesiili (11,1 %) 5) 5. tulodesiili (10,7 %) 6) 6. tulodesiili (10,1 %) 7) 7. tulodesiili (10,2 %)	39865 (9654)	Muodostettu dummy-muuttuja lineaarista regressioanalyysiä varten.

	8) 8. tulodesiili (9,6 %) 9) 9. tulodesiili (8,1 %) 10) 10. tulodesiili (7,8 %)		
[C26] Kuulutko etniseen vähemmistöryhmään maassasi?	1) kyllä (6,3 %) 2) ei (93,7 %)	49158 (361)	
[F1] Itsesi mukaan lukien, montako ihmistä asuu kanssasi samassa kotitaloudessa?	Jatkuva muuttuja (1-15)	49375 (144)	Uudelleenkoodattu: 1) asuu yksin (22,9 %) 2) ei asu yksin (77,1 %)
[A4] Yleisesti ottaen, sanoisitko että useimpiin ihmisiin voi luottaa, vai että ihmisten kanssa ei voi olla liian varovainen?	0) ihmisten kanssa ei voi olla liian varovainen - 10) useimpiin ihmisiin voi luottaa	49374 (145)	Muodostettu yleinen luottamus -summamuuttuja muuttujien A5 ja A6 kanssa.
[A5] Uskotko, että useimmat yrittävät käyttää sinua tilaisuuden tullen hyväksi, vai että useimmat ihmiset pyrkivät olemaan reiluja sinua kohtaan?	0) ihmiset pyrkivät käyttämään hyväksi - 10) ihmiset pyrkivät olemaan reiluja	49165 (354)	Muodostettu yleinen luottamus -summamuuttuja muuttujien A4 ja A6 kanssa.
[A6] Sanoisitko, että useimmat ihmiset yrittävät olla avuliaita vai että useimmiten he ajattelevat vain itseään?	0) ihmiset useimmiten ajattelevat vain itseään - 10) ihmiset yrittävät olla avuliaita	49317 (202)	Muodostettu yleinen luottamus -summamuuttuja muuttujien A4 ja A5 kanssa.
[B6-B12] Kuinka paljon luotat seuraaviin instituutioihin: [B6] maan parlamentti, [B7] oikeusjärjestelmä, [B8] poliisi, [B9] poliitikot, [B10] poliittiset puolueet, [B11] Euroopan parlamentti, [B12] Yhdistyneet Kansakunnat?	0) en luota lainkaan - 10) luotan täysin	B6: 48375 (1144) B7: 48511 (1008) B8: 49150 (369) B9: 48606 (913) B10: 48457 (1062) B11: 45831 (3688) B12: 45129 (4390)	Muodostettu luottavaisuus instituutioihin -summamuuttuja muuttujista B6-B12.
[C2] Kuinka usein tapaat ystäviäsi, sukulaisiasi tai työkaareitasi?	1) en koskaan 2) harvemmin kuin kerran kuussa 3) kerran kuussa	49352 (167)	Uudelleenkoodattu: 1) en koskaan (1,7 %) 2) kerran kuussa tai harvemmin (17,8 %)

	4) useamman kerran kuussa 5) kerran viikossa 6) useamman kerran viikossa 7) joka päivä		3) useamman kerran kuussa (20,3 %) 4) kerran viikossa tai useammin (44,6 %) 5) joka päivä (15,5 %) Muodostettu sosiaalinen aktiivisuus -summamuuttuja muuttujien C3 ja C4 kanssa.
[C3] Kuinka monen ihmisen, jos kenenkään, kanssa voit keskustella intiimeistä tai henkilökohtaisista asioista?	0) ei kenenkään kanssa 1) 1 ihmisen kanssa 2) 2 ihmisen kanssa 3) 3 ihmisen kanssa 4) 4–6 ihmisen kanssa 5) 7–9 ihmisen kanssa 6) 10 tai useamman ihmisen kanssa	45891 (3628)	Uudelleenkoodattu: 1) ei kenenkään kanssa (17,3 %) 2) 1 ihmisen kanssa (23,2 %) 3) 2–3 ihmisen kanssa (49,9 %) 4) 4–6 ihmisen kanssa (5,2 %) 5) 7 ihmisen tai useamman kanssa (4,3 %) Muodostettu sosiaalinen aktiivisuus -summamuuttuja muuttujien C2 ja C4 kanssa.
[C4] Verrattuna ikäisiisi henkilöihin, kuinka usein sanoisit osallistuvasi sosiaalisiin tapahtumiin?	1) paljon harvemmin kuin useimmat muut (10,8 %) 2) harvemmin kuin useimmat muut (26,8 %) 3) suurin piirtein yhtä usein kuin muut (45,2 %) 4) useammin kuin useimmat muut (14,1 %) 5) paljon useammin kuin useimmat muut (3,1 %)	48697 (822)	Muodostettu sosiaalinen aktiivisuus -summamuuttuja muuttujien C2 ja C3 kanssa.
[B15–B22] Oletko viimeisen 12 kuukauden aikana tehnyt jotain seuraavista: [B15] ollut yhteydessä poliittikoon tai virkamieheen, [B16] työskennellyt poliittisessa puolueessa tai aktivismiryhmässä, [B17] työskennellyt jossain muussa organisaatiossa tai yhdistyksessä, [B18]	B15: 1) kyllä (15,3 %), 2) ei (84,7 %) B16: 1) kyllä (4,2 %), 2) ei (95,8 %) B17: 1) kyllä (15,7 %), 2) ei (84,2 %) B18: 1) kyllä (8,5 %), 2) ei (91,5 %) B19: 1) kyllä (24,9 %), 2) ei (75,1 %)	B15: 49303 (216) B16: 49321 (198) B17: 49302 (217) B18: 49294 (225) B19: 49200 (319)	Muodostettu poliittinen aktiivisuus -summamuuttuja muuttujista B15–B22.

esittänyt kampanjatarroja/-merkkejä, [B19] allekirjoittanut kansalaisadressin, [B20] osallistunut lailliseen mielenosoitukseen, [B21] boikotoinut tiettyjä tuotteita tai [B22] jakanut politiikkaan liittyvää sisältöä verkossa?	B20: 1) kyllä (7,5 %), 2) ei (92,5 %)	B20: 49298 (221)	
	B21: 1) kyllä (18,3 %), 2) ei (81,7 %)	B21: 49191 (328)	
	B22: 1) kyllä (15,4 %), 2) ei (84,6 %)	B22: 49236 (283)	